ISSN 2547-9156 (print)
ISSN 2547-9164 (online)

ΝΙΟΧΩΡΙΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 2 • ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΝΙΟΧΩΡΙΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

Συντακτική Επιτροπή: Χρίστος Λαμπρίας, Άντρη Κούννου, Μαρία Τσαγκάρη, Ρεβέκκα Νικολαΐδη Πιερή, Απόστολος Γ. Κουρουπάκης, Ιωάννης Κωνσταντίνου του Παπαδιομήδη, Ιάκωβος Τσαγκάρης.
Σύμβουλος Έκδοσης: Απόστολος Γ. Κουρουπάκης
Σελίδωση: Χρυσόστομος Δημητρόπουλος
Διεύθυνση: Μαγνησίας 3, 1056 Λευκωσία, Τηλ. 99 330981
Ηλεκτρονική επικοινωνία: lambriasc@yahoo.com
Ιστοσελίδα: http://www.neochorio.org.cy
Facebook: https://www.facebook.com/Κοινοτικό Συμβούλιο Νέου Χωρίου Κυθρέας

Εκτύπωση: Τυπογραφεία «ΚΩΝΟΣ Λτδ»
Αμαζόνων 3, 2150 Στρόβολος, Τ.Κ. 20287
Τηλ. 22 491419, Φαξ : 22 491443
Email : info@konospress.com
Website: www. konospress.com

ISSN 2547-9156 (print) / ISSN 2547-9164 (online)
Στα κείμενα εκφράζονται προσωπικές απόψεις των συνεργατών που τα υπογράφουν και δεν εκφράζουν ούτε δεσμεύουν με κανένα τρόπο το Κοινοτικό Συμβούλιο

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

Κοινοτάρχης: Χρίστος Λαμπρίας
Μαγνησίας 3, 1056, Λευκωσία
Τηλ. 99 330981, Email: lambriasc@yahoo.com

Αν. Κοινοτάρχης: Ανδρούλα Φιλιππίδου-Αθανασιάδου
Ολύμπου 37, 2322 Κ. Λακατάμια
Τηλ. 99311290, Email: aphilippidou@gmail.com

Μέλη

Κώστας Κοκονής
Αβραάμ 4, 2049, Στρόβολος
Τηλ. 99222635, Email: kokonc@cytanet.com.cy

Σοφοκλής Χατζηανδρέου
Ιωάννη Καποδίστρια, 2236, Λατσιά
Τηλ 99244212, Email: sofos@hotmail.com

Χαράλαμπος Κυριακίδης
Αγίας Τριάδας 5, 2548, Δάλι
Τηλ. 99592158, Email: p.kyriakides@cytanet.com.cy

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

4 **Εισφορές**
5 **Προλόγισμα**
6 **Άρθρο**: Τα κακόψητα φασόλια
7 **Άρθρο**: Θυμάμαι...
8 **Ρεπορτάζ:** Το φοβερό έγκλημα που διαπράχθηκε στο Νέο Χωρίο στις 15 Αυγούστου 1974
12 **Θέμα:** Εκδηλώσεις μνήμης για την τουρκική εισβολή
14 **Ρεπορτάζ**: Επέστρεψαν οι αγνοούμενοί μας
20 **Συνέντευξη:** Παύλος Κουσιουμής
24 **Θέμα:** Νιοχωρίτικα κεντήματα
26 **Θέμα:** Επίσκεψη Νέων στο Νέο Χωρίο
28 **Συνέντευξη:** Γιώργος Λέβας
32 **Ποιήματα**
34 **Μελέτη:** Τα τοπωνύμια του Νέου Χωρίου Κυθρέας
38 **Ρεπορτάζ:** Ιστορικό ανέγερσης ναού Αγίου Χαραλάμπους και Ηρώου
42 **Ποίημα**
44 **Ιστορικό:** Εγκαταλελειμμένοι Οικισμοί
48 **Πρόσωπο:** Ο παππούς μου ο Παπαγιάννης
51 **Ποίημα**
52 **Ρεπορτάζ:** Η επιστροφή της εικόνας του Χριστού
56 **Βιβλίο:** Το Κοιμητήριο Νέου Χωρίου Κυθρέας

58 **Θύμησες του χωριού μας**
60 Η Λένα Ζερβού θυμάται
61 Ο Παύλος Κουσιουμής θυμάται
62 Ποιήματα
64 Παραμύθια του Νιοχώρκου
68 Ένας Βαρωσιώτης που λάτρεψε το Νιόχωρκο
70 Φωτογραφήματα

Εισφορές

Τάσος Σταύρου, απόδημος στις ΗΠΑ, εις μνήμη των γονέων του	**€100**
Αντρέας και Μαρία Καϊάφα-Τσιάρρη, εις μνήμη του γιου τους Χρίστου	**€100**
Κυριάκος Ταλαττίνης εις μνήμη του πατέρα του	**€100**
Χρίστος Μελή Λαμπρίας, εις μνήμη του πατέρα του Μελή Λαμπρία	**€50**
Αντρέας Ζαχαρίου, εις μνήμη των γονέων του	**€50**
Χρίστος Κυρ. Λαμπρίας, εις μνήμη των γονέων του	**€50**
Κυριάκος Τσαγκάρης, εις μνήμη των γονέων του	**€50**
Ζωή Κοκονή, εις μνήμη του πατέρα της	**€50**
Κυριάκος Χρ. Λαμπρίας, εις μνήμη του θείου του Κώστα Λαμπρία	**€20**
Κώστας Φελλάς, εις μνήμη του πατέρα του	**€20**
Μιχάλης Γ. Κούννος	**€10**
Ξένια Καγκελλάρη	**€10**

Όσοι επιθυμούν να κάνουν εισφορά μπορούν να επικοινωνούν με τον κοινοτάρχη και τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου. Επίσης, για διευκόλυνση παρατίθεται ο αριθμός λογαριασμού του Κοινοτικού Συμβουλίου στην **Τράπεζα Κύπρου** και το Iban:
Αρ. λογαριασμού: 357025125741
Iban: CY60002001950000357025125741
SWIFT/BIC: BCYPCY2N

Προλόγισμα

ΑΠΟ ΤΟΝ **ΧΡΙΣΤΟ ΛΑΜΠΡΙΑ**
ΚΟΙΝΟΤΑΡΧΗ ΝΕΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΥΘΡΕΑΣ

Αγαπητές συγχωριανές, αγαπητοί συγχωριανοί,

Η προσπάθεια του Κοινοτικού Συμβουλίου να ενημερώνει τους Νιοχωρίτες αναφορικά με τις δραστηριότητες του Κοινοτικού Συμβουλίου ευοδώθηκε. Αισίως, λοιπόν, κρατάτε στα χέρια σας το δεύτερο τεύχος του περιοδικού του κάθε Νιοχωρίτη. Η κυκλοφορία του περιοδικού της κοινότητάς μας, της Νιοχωρίτικης Φωνής, βαδίζει στον δρόμο που καθιέρωσε στο πρώτο της τεύχος, και επιθυμεί να καθιερώσει αμφίδρομη επικοινωνία με τους απόδημους Νιοχωρίτες, να φέρει κοντά τους νέους μας, να φιλοξενεί συνεργασίες με θέμα το χωριό μας, να αποτελεί εν τέλει τη φωνή του κάθε Νιοχωρίτη.

Στο παρόν τεύχος υπάρχει, μεταξύ άλλων, αφιέρωμα για τους αγνοούμενούς μας, οι οποίοι ειδικά κατά το τρέχον έτος άρχισαν να «επιστρέφουν». Η ανακάλυψη δύο ομαδικών τάφων, ένας στο χωριό μας και ένας στο τουρκοκυπριακό χωριό Μόρα, οδήγησε στην ταυτοποίηση έντεκα Νιοχωριτών αγνοουμένων και στην τέλεση των κηδειών τους με καθυστέρηση 44 χρόνων. Ο κοινοτάρχης, τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου, ο Παπαδιομήδης, και σε μερικές περιπτώσεις και ο Παπαντώνης, καθώς και πολλοί Νιοχωρίτες τίμησαν τους συγχωριανούς τους που έπεσαν θύματα της τουρκικής θηριωδίας.

Φιλοξενείται, επίσης, συνέντευξη του ιδρυτή της εταιρείας «Κτήμα Κουσιουμή», που ανήκει στην οικογένεια του φιλοπρόοδου συγχωριανού μας επιχειρηματία Παύλου Κουσιουμή. Αρκετό ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συνέντευξη του συγχωριανού μας Κωνσταντίνου Λέβα για τη δράση και προσφορά του πατέρα του δασκάλου Γεωργίου Λέβα. Επίσης, μπορείτε να ενημερωθείτε για τις δραστηριότητες του Κοινοτικού Συμβουλίου, για το βιβλίο που θα εκδώσουμε το ερχόμενο έτος για το κοιμητήριο του χωριού μας, μοιραζόμαστε μαζί σας τις θύμησες συγχωριανών μας, οι οποίοι αναπολώντας τα παλιά, μας μεταφέρουν νοερά σε άλλες εποχές στο χωριό μας. Αναδημοσιεύουμε το πολύ ενδιαφέρον άρθρο του λαογράφου Νέαρχου Κληρίδη για το ιστορικό της ίδρυσης του χωριού μας που πρωτοδημοσιεύθηκε στη «Φιλολογική Κύπρο» τη δεκαετία του ’60.

Κλείνοντας, επιθυμώ να ευχαριστήσω τους Νιοχωρίτες που προσέφεραν χρηματικά ποσά εις μνήμη αγαπημένων τους προσώπων. Το Κοινοτικό Συμβούλιο εκφράζει τις θερμές του ευχαριστίες και ελπίζει ότι το παράδειγμά τους θα βρει μιμητές.

Με αυτές τις σκέψεις χαιρετίζω τη δεύτερη έκδοση του περιοδικού και με την ευκαιρία των γιορτών των Χριστουγέννων εύχομαι σε όλους καλά Χριστούγεννα και ευτυχισμένο το καινούργιο έτος.

Τα κακόψητα φασόλια

ΤΟΥ **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Δεν θυμάται να είχε αφήσει ποτέ το τσιγάρο από τα χέρια του ο γερο-Λοΐζος, κάπνιζε αρειμανίως και η γυναίκα, η Αννού, του φώναζε μια ζωή ολόκληρη ότι αυτό θα τον φάει, το τσιγάρο… και όπως το έλεγε το κατάπινε και ο γέρο-Λοΐζος άναβε το επόμενο. Τα δάχτυλά του κιτρινισμένα από τη νικοτίνη, τα νύχια του δεν τα άντεχε… και η Αννού, μια γυναίκα από εκείνες που σήμερα δεν συναντάς πια, μουρμουρούσε «να πας στ' ανάθεμα… αφού εν το καταλάβεις ότι εν να σε φάει ο τσϊάρος…». Ο Λοΐζος που στα νιάτα του ήταν ψηλός και δυνατός άντρας έμοιαζε τώρα τόσο αδύναμος να αντιδράσει στην Αννού, όχι ότι η γριά ήταν ποτέ της άβουλη και ήσυχος άνθρωπος, καθόλου, μια ζωή την αποκαλούσε ο Λοΐζος φάουσα και δρακούνα, αλλά παρ' όλα αυτά ζούσαν εδώ και πενήντα χρόνια μαζί, παντρεμένοι και απ' ό,τι ακούγεται να λένε όσοι ξέρουν πράγματα και καταστάσεις πρέπει να πήγαιναν συχνά και στην ποταμωσιά… και πριν από τον γάμο… αλλά αυτό δεν μας αφορά…

Η τηλεόραση αναμμένη και έδειχνε κάποιο ντοκιμαντέρ για τη Συνθήκη της Λωζάννης ή καλύτερα για τη «Σύμβαση Περί ανταλλαγής των Ελληνικών και Τουρκικών πληθυσμών» που υπογράφηκε στη Λωζάννη της Ελβετίας στις 30 Ιανουαρίου 1923. «Θώρε ίντα πόγινεν», της είπε, «τόσες ψυχές εφύαν που τον τόπον τους», «Χαράς το πράμα» του απάντησε η Αννού «τζι εμείς εν εφύαμεν που το χωρκόν μας, αθυμάσαι ή παίζεις πελλόν;». Ο γέρος απλώς ψήλωσε τη φωνή της τηλεόρασης και άναψε ένα ακόμα τσιγάρο… και μαζί με την πρώτη ρουφηξιά μέσα από τα κίτρινα δόντια του μουρμούρισε «φάουσα, εν να σε σάσει!»… Τ' άκουσε η γριά και ξεφύσησε, «άτε, μεν αρκεύκεις, άτε να χαρείς»…

«Πώς εννά 'ρτει αφού εν αμαΐρευτα τα φασούλια, αρέσκουντου όμως τζιαι κάμνεις τα καλά, εννά 'ρτει μεν έσιεις έννοια».

Ο γέρο-Λοΐζος και η Αννού έφυγαν από τους τελευταίους του χωριού τους λίγο μετά το κακό… ούτε οι οηέδες, ούτε οι παραινέσεις των γειτόνων τους να φύγουν και θα φροντίσουν αυτοί… ούτε κανείς δεν μπορούσε να τους πείσει να φύγουν… «Λάμνε κύριε Λοΐζο που ποτζεί τζιαι μεν έσιεις έγνοιαν», «φύε κυρά μαμού τζιαι εννά σκοπήσω τζιαι 'γιω»… Ήξεραν τι τους έλεγαν, είχαν περάσει κι εκείνοι τα ίδια πριν από μερικά χρόνια… καταλάβαιναν τι σημαίνει η επιμονή τους.

Τελικά, όμως, το ζευγάρι αναγκάστηκε να φύγει διότι τα πράγματα γινόντουσαν όλο και πιο δύσκολα, πλέον ήταν σχεδόν αδύνατο να ψάχνουν όπως ήθελαν, και οι γείτονές τους κάθε μέρα φοβόντουσαν και περισσότερο, αλλά δεν έπαυαν να τους υπόσχονται ότι θα συνεχίσουν εκείνοι, με τον τρόπο τους.

Σκεφτείτε τώρα τον Λοΐζο με τις κατσέλλες και την Αννού που η κουζίνα στο σπίτι της της φαινόταν φυλακή να πρέπει να περιοριστούν στο διαμέρισμα του Συνοικισμού του Αγίου Μάμα.

Η εκπομπή συνέχιζε στην τηλεόραση, ο γερο-Λοΐζος δεν σταματούσε να καπνίζει, και να κοιτάει το ρολόι, η Αννού συνέχιζε να μουρμουρίζει για το τσιγάρο, για τον καπνό και για τα φασούλια που δεν βράζουν… «Ε, Λοΐζο, τι λαλείς, εννά 'ρτει;», άξαφνα ρώτησε η Αννού, «Ου, κι εσσού, πώς εννά 'ρτει αφού εν αμαΐρευτα τα φασούλια, αρέσκουντου όμως τζιαι κάμνεις τα καλά, εννά 'ρτει μεν έσιεις έννοια». Το ντοκιμαντέρ συνέχιζε και είχε φτάσει στη Συνθήκη της Λωζάννης, τον Ιούλιο του 1923, ο γέρο-Λοΐζος κάπνιζε και έβλεπε πότε την τηλεόραση και πότε το ρολόι, η Αννού μουρμούριζε πότε για τον καπνό, πότε για τα φασούλια…

«Ε, Αννού, αθυμάσαι; Είπαν μας ότι εν να γυρεύκουν τζιαι τζιείνοι, μα επεθάναν αλλόπως τζιαι εν ήβραν τίποτε», «Ου, Λοΐζο, ίντα αθθυμήθηκες τωρά, τζιαι σβήσε τον τσϊάρο!», και όμως εκείνοι οι γείτονες έψαχναν… κι ας μην είχαν τρόπο να το πούνε στην Αννού και στον Λοΐζο.

«Άτε κόρη άνου πάνω και εν να 'ρτει, σάστου», η ώρα είχε πάει δύο το μεσημέρι, ώρα μεσημεριανού… ούτε η Αννού ούτε ο Λοΐζος σηκώθηκαν από τον καναπέ, αφού δεν θα ερχόταν και το ήξεραν, όμως του άρεσαν τα φασούλια όπως τα έκαμνε η Αννού.

Πρώτη δημοσίευση: *Η Καθημερινή της Κύπρου,* 28 Φεβ. 2017

Θυμάμαι...

ΤΗΣ **ΜΑΡΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΒΑΚΑΝΑ**

«Άκου την **καμπάνα**! Διπλοφακκά την ο παπάς. Σαν που να **κελαδά**. Δόξα σοι ο Θεός».

Χειμώνας των παιδικών μου χρόνων, γύρω στο 1950. Έβρεχε σχεδόν κάθε μέρα και το κρύο ήταν τσουχτερό. Μπήκε βαρύς, είπαν οι γεωργοί. Φέτος θα έχουμε καλοχρονιά. Όλοι ήταν ευχαριστημένοι με τον βαρύ χειμώνα.

Σαββατόβραδο και στο σπίτι μας πήγαμε νωρίς για ύπνο. Το πρωί θα πηγαίναμε όλη η οικογένεια στην εκκλησία. Χαράματα της Κυριακής ακούστηκε η φωνή της γιαγιάς μου: «Ξυπνάτε να δείτε. Έβαλε πολύ χιόνι! Άσπρισε ο τόπος. Ακόμα ρίχνει». Χαμήλωσε τη φωνή της και ψιθύρισε: «Είμαι τόσων χρονών γυναίκα και πρώτη φορά βλέπω τόσο πολύ χιόνι στο χωριό μας».

Εμείς τρέξαμε αλαφιασμένοι στην αυλή. Το θέαμα ήταν πρωτόγνωρο. Όλα κατάλευκα. Η αυλή, ο φούρνος, η κληματαριά, τα δέντρα του περιβολιού. Σιγά-σιγά η έκπληξη έγινε δραστηριότητα. Αρχίσαμε να παίζουμε με το χιόνι, να το βάζουμε στο στόμα μας, να το αγγίζουμε με πολλή χαρά. Ο χιονοπόλεμος ήταν στις δόξες του.

Ξημέρωσε για τα καλά και τότε ακούστηκε το χτυπητήρι της πόρτας και η φωνή του παπα-Γιάννη που ήταν γείτονάς μας: «Ρε, Χριστοφή, άνοιξε! Έλα να δούμε, θα λειτουργήσουμε σήμερα;». Ο παπα-Γιάννης ήταν ο ιερέας του χωριού μας, προκάτοχος του παπα-Διομήδη. Τον σεβόμουν πολύ. Μικρή με φόβιζε το αυστηρό βλέμμα του. Ήταν ψηλός, ευθυτενής, αξιοπρεπής, καλοφωνάρης και προπάντων φιλακόλουθος. Ο πατέρας μου ήταν επίτροπος της εκκλησίας και πολύ συνδεδεμένος με τον παπα-Γιάννη. Μίλησαν για λίγο και τους άκουσα να λένε: «Ο Άης Χαράλαμπος θα λειτουργηθεί και σήμερα!».

Η μάνα μου άνοιξε την πόρτα, σπρώχνοντας το χιόνι με τα χέρια της. Σε λίγο γέμισε το στενό με γείτονες που με τα φτυάρια άνοιγαν δρόμο για την εκκλησία. Όλες οι γειτονιές τους μιμήθηκαν. Έγινε διάδρομος και ο παπα-Γιάννης πήγε στην εκκλησία. Διπλοχτύπησε την καμπάνα και η λειτουργία άρχισε.

Θυμάμαι την Όλγα την Κανναουρού, τη γειτόνισσά μας, να σταυροκοπιέται και να λέει: «Άκου την καμπάνα! Διπλοφακκά την ο παπάς. Σαν που να κελαδά. Δόξα σοι ο Θεός».

Εκείνη την Κυριακή ο Άγιος Χαράλαμπος δεν έμεινε αλειτούργητος.

«Ελαχταρούσεν ολογαίματη πάνω στο νεκρό σώμα της μάνας της...»

ΕΝΑ ΔΩΔΕΚΑΜΗΝΟ ΚΟΡΙΤΣΑΚΙ ΗΤΑΝ ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΕΠΕΖΗΣΕ ΑΠΟ ΤΟ ΦΟΒΕΡΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΠΟΥ ΔΙΑΠΡΑΧΘΗΚΕ ΣΤΟ ΝΕΟ ΧΩΡΙΟ ΚΥΘΡΕΑΣ ΣΤΙΣ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1974

ΤΟΥ **ΣΩΤΗΡΗ ΠΑΡΟΥΤΗ**

Ενα δωδεκάμηνο μωρό ήταν το μόνο που επέζησε από το έγκλημα που θα θυμίσουμε σήμερα. Ένα κοριτσάκι το οποίο βρέθηκε μέσα στα αίματα, να λαχταρά πάνω στο σώμα της νεκρής για ώρες μητέρας του. Η «εξέλιξη» της ιστορίας το ήθελε μάλιστα να προσπαθεί να θηλάσει απεγνωσμένα από το στήθος στο άψυχο σώμα. Αυτή η λεπτομέρεια δεν επιβεβαιώνεται από τη μοναδική γραπτή μαρτυρία που υπάρχει. Μπορεί να αποτέλεσε την ακούσια «μεγέθυνση» ενός φοβερού εγκλήματος, ή μπορεί να έχει όμως και δόση αλήθειας.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, η ουσία είναι ότι στο Νέο Χωρίο Κυθρέας διαπράχθηκε την 15η Αυγούστου 1974 άλλο ένα φοβερό έγκλημα κατά αμάχων (άοπλων, ανυπεράσπιστων και αθώων) ανθρώπων. Και αυτή τη φορά δεν υπάρχουν πληροφορίες και στοιχεία ότι το έγκλημα το διέπραξαν Τουρκοκύπριοι, αλλά Τούρκοι στρατιώτες στο πλαίσιο εκκαθαριστικών επιχειρήσεων από σπίτι σε σπίτι.

Το Νέο Χωρίο Κυθρέας, όπως και η ευρύτερη περιοχή των νότιων παρυφών του Πενταδακτύλου, με την έναρξη του 2ου γύρου της εισβολής δέχθηκε από το ξημέρωμα της 14ης Αυγούστου σφοδρή αεροπορική επίθεση. Οι περισσότεροι κάτοικοι -και κυρίως όσοι είχαν μεταφορικό μέσο- εγκατέλειψαν άρον άρον τα σπίτια τους κινούμενοι προς ασφαλέστερες περιοχές. Ένας μικρότερος

Οι εισβολείς υποχρέωσαν όσους είχαν παραμείνει στο χωριό να συγκεντρωθούν στην εκκλησία. Κοντά στα 300 άτομα στοιβάχθηκαν μέσα στην εκκλησία, όπου και κρατήθηκαν μέχρι την επόμενη μέρα.

αριθμός παρέμεινε όμως στο χωριό, είτε γιατί δεν είχε τη δυνατότητα να διαφύγει, είτε γιατί ήλπιζε ότι το κακό θα περνούσε γρήγορα. Όπως και οι υπόλοιπες γειτονικές κοινότητες, Κυθρέα, Τραχώνι, Χρυσίδα, Βώνη, Παλαίκυθρο, Έξω Μετόχι κ.λπ. έτσι και το Νέο Χωρίο Κυθρέας με το «σπάσιμο» της αμυντικής γραμμής στη Μια Μηλιά το απόγευμα της 14ης Αυγούστου, καταλήφθηκε από τους Τούρκους, ανήμερα του Δεκαπενταύγουστου. Οι εισβολείς υποχρέωσαν τους λιγοστούς κατοίκους να συγκεντρωθούν στην εκκλησία του χωριού. Κοντά στα 300 άτομα στοιβάχθηκαν μέσα στην εκκλησία, όπου και κρατήθηκαν μέχρι το απόγευμα της επομένης μέρας.

Πιο κάτω ακολουθούν αποσπάσματα της γραπτής μαρτυρίας της μοναδικής μάρτυρα του εγκλήματος στο Νέο Χωρίο Κυθρέας, Ελένης Νικολάου Πεπέ. Η 66χρονη τότε Ελένη έφθασε μετά από μερικές μέρες (4 Σεπτεμβρίου 1974) στις ελεύθερες περιοχές με το δεκατριών πλέον μηνών μωρό στην αγκαλιά της το οποίο και παρέδωσε στον πατέρα του, Παντελή Ρωτό. Η Ελένη Πεπέ λίγες μέρες αργότερα (και «φιλοξενούμενη» πλέον στο Γυμνάσιο Στροβόλου) έδωσε κατάθεση. «...Κατά την ίδιαν στιγμή ακούσαμε πολλούς πυροβολισμούς μέσα στο χωριό και σε λίγα λεπτά της ώρας ήρθαν σπίτι μας 2-3 Τούρκοι στρατιώτες και μας οδήγησαν και τους τρεις μας στην εκκλησία του χωριού μας, Άγιο Χαράλαμπο, όπου συν τω χρόνω μάζεψαν και τους υπόλοιπους χωριανούς, ως επίσης και αρκετά άλλα πρόσωπα από διπλανά χωριά, δηλαδή τη Βώνη, τη Χρυσίδα και την Κυθρέα. Μέσα στην εκκλησία θα μάζεψαν περίπου 200-300 άτομα. Μας ερεύνησαν όλους, άνδρες και γυναίκες, και μας πήραν τα ριάλια και τα ρολόγια μας. Εγώ δεν κρατούσα τίποτες για να μου πιάσουν αλλά από τον άνδρα μου έπιασαν 20 λίρες που κρατούσε μαζί του...».

«ΗΒΡΑ ΤΑ ΞΑΠΛΟΥΜΕΝΑ ΧΑΜΑΙ ΓΑΙΜΑΤΩΜΕΝΑ»

Η Ελένη Πεπέ στην κατάθεσή της περιέγραψε, την παραμονή τους στην εκκλησία, τον χρόνο που τους επετράπη από τους Τούρκους στρατιώτες (Παρασκευή, 16 Αυγούστου, ώρα 16:00) να επιστρέψουν στα σπίτια τους,

αλλά και τα όσα συγκλονιστικά αντίκρισε καθ' οδόν προς το σπίτι της: «Σαν επήαινα προς το σπίτι μου επέρασα από το σπίτι της εξαδέλφης μου Μαρίτσας Ζερβού για να δω τι απέγινε διότι δεν ήταν μαζί μας στην εκκλησία. Όταν μπήκα στο σπίτι της εξαδέλφης μου ήβρα τα ακόλουθα πρόσωπα να ήσαν νεκρά ξαπλούμενα χαμαί γαιματωμένα...: Μαρίτσα Ζερβού (η ξαδέλφη μου), 61 χρονών, Χαράλαμπος Ζερβός (σύζυγος της Μαρίτσας), 65 χρονών, Ανδρέας Ζερβός (γιος της Μαρίτσας), 34 χρονών, Ελενίτσα Τσιακκάρη (μητέρα της Μαρίτσας), 84 χρονών, Λούλλα Κοντού (αδελφή της Μαρίτσας), 56 χρονών, Παναγιώτης Κοντός (αδερφότεκνός της, γιος της Λούλλας), 14 χρονών και Σωτηρούλλα Ρωτού (αδερφότεκνη, κόρη της Λούλλας, εγκυμονούσα στον 4ο μήνα), 26 χρονών. Επρόσεξα ότι πάνω στο νεκρό σώμα της Σωτηρούς ελαχταρούσεν ολογαίματη η κορούδα της, ονόματι Μαρία, ηλικίας περίπου 12 μηνών. Η Μαρία έκλαιε και έγλειφε τα γαίματα της μητέρας της. Εγώ τότες έπιασα το μωρό και επήα στο σπίτι μου, το έλουσα και του εφόρεσα καθαρά ρούχα…».

Η μάρτυρας βρήκε επίσης σοβαρά τραυματισμένη στο πρόσωπο και στο στήθος την Ελένη Ζερβού (κόρη επίσης της Μαρίτσας), η οποία είχε λογχισθεί από Τούρκους στρατιώτες στο στήθος και στον λαιμό. Τη μετέφερε, όπως η ίδια είχε επίσης καταθέσει, με τη βοήθεια του συζύγου της στο σπίτι τους για περίθαλψη. Ωστόσο λόγω της σοβαρότητας της κατάστασής της η Ελένη απεβίωσε μετά από κανένα δυο μέρες και την έθαψαν στην αυλή παρακείμενου σπιτιού.

Ο ομαδικός τάφος εντοπίστηκε στο Νέο Χωρίο. Έγινε η εκταφή των λειψάνων το 2010, ακολούθησε η ταυτοποίηση και στις 21 Απριλίου 2013 τελέστηκε στην εκκλησία Αγ. Ελευθερίου στα Λατσιά η ομαδική κηδεία.

Με τη βοήθεια της συναδέλφου Σεβγκιούλ Ουλουντάγ, ο ομαδικός τάφος των επτά (πλην της Ελένης Ζερβού) εντοπίστηκε σε παρακείμενη περιοχή του σπιτιού στο Νέο Χωρίο. Έγινε η εκταφή των λειψάνων το 2010 από συνεργεία της ΔΕΑ, ακολούθησε η ταυτοποίηση και στις 21 Απριλίου 2013 τελέστηκε στην εκκλησία Αγ. Ελευθερίου στα Λατσιά η ομαδική κηδεία.

Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΓΙΚΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

Ο Παντελής Ρωτός, πατέρας της Μαρίας, υπηρετούσε ως έφεδρος εκείνες τις μέρες. Αγωνιούσε και ρωτούσε μετά τον 2ο γύρο τι απέγινε η οικογένειά του. Είδε στις εφημερίδες των ημερών ότι η γυναίκα του (με την οποία πρόλαβε και έζησε σχεδόν έναν χρόνο, αφού παντρεύτηκαν τον Ιούνιο του 1973) αναφερόταν ως νεκρή. Ήλπιζε ότι θα διαψευσθεί και ήταν σίγουρος ότι ζούσε η κορούλα του. Την 4η Σεπτεμβρίου 1974 η συγχωριανή του Ελένη Πεπέ, που ήρθε στις ελεύθερες περιοχές, παρέδωσε στην αγκαλιά του μόνο την κορούλα του. Για τη γυναίκα του του εξιστόρησε τα όσα είδε και έζησε .

Χθες, γενέθλια μέρα της κόρης του Μαρίας, πήγαμε μαζί με τον Παντελή Ρωτό στο κατεχόμενο Νέο Χωρίο Κυθρέας και είδαμε από κοντά τον χώρο του εγκλήματος.

Ο Κώστας Ζερβός ζει στον κυβερνητικό οικισμό των Λατσιών μαζί με τη γυναίκα του Μαλβίνα. Είναι ένας από τους δύο ζώντες γιους της οικογένειας Ζερβού. Οι άλλοι δύο αδελφοί του έφυγαν... στην προσφυγιά. Την 15η Αυγούστου 1974 στο πατρικό του σκοτώθηκαν οι γονείς του, Χαράλαμπος και Μαρίτσα και τα δύο του αδέλφια, Ανδρέας και Ελένη. Οι δύο τελευταίοι είχαν κάποια κινητικά προβλήματα από πολιομυελίτιδα από την οποία είχαν προβληθεί στο παρελθόν. Επικαλούμενος κάποιες μαρτυρίες μας είπε ότι η οικογένειά του επιχείρησε να διαφύγει με τρακτέρ, πλην όμως κάποιοι Τ/Κ τους καθησύχασαν και τους έστειλαν πίσω στο σπίτι τους. Εκεί τους βρήκε ο θάνατος. Επικαλούμενος και τη μαρτυρία της Ελένης Πεπέ, μας ανέφερε ότι στο σπίτι βρέθηκαν σκοτωμένοι σε διαφορετικά σημεία επιχειρώντας ο καθένας να προστατευθεί, πλην της αδελφής του την οποία λόγχισαν ξαπλωμένη στο κρεβάτι.

Αναδημοσίευση από εφ. *Πολίτης*, 9/8/2018

Εκδηλώσεις μνήμης για την εισβολή

ΤΙΜΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΝΙΟΧΩΡΙΤΕΣ

ΤΗΣ **ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΑΓΚΑΡΗ**

Η κοινότητα του Νέου Χωρίου με αφορμή την τουρκική εισβολή διοργάνωσε εκδήλωση μνήμης - μνημόσυνο για τους πεσόντες Νιοχωρίτες. Το μνημόσυνο πραγματοποιήθηκε στις 16 Σεπτεμβρίου 2018 στην εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους στην Αγλαντζιά. Στο μνημόσυνο τιμήθηκε η μνήμη των πεσόντων, αγνοουμένων και δολοφονηθέντων συγχωριανών μας, καθώς και του εθνοφρουρού Στέλιου Παναγή, ο οποίος δολοφονήθηκε εν ψυχρώ από Τούρκο στρατιώτη στην πράσινη γραμμή το 1996. Επιμνημόσυνο λόγο εκφώνησε ο πρόεδρος της Ένωσης Κατεχόμενων Κοινοτήτων Λευκωσίας δρ Ελευθέριος Αντωνίου, ο οποίος μετέφερε τη συμπαράσταση της Ένωσης και την υπόσχεση ότι πάντα όλοι μαζί θα ζητάμε δικαίωση και μνημόνευση όλων αυτών των ηρώων που θυσιάστηκαν για την πατρίδα. Επίσης, ο δρ Αντωνίου ευχαρίστησε εκ μέρους όλων των κατεχόμενων κοινοτήτων το Κοινοτικό Συμβούλιο, την Εκκλησιαστική επιτροπή, τα Σωματεία «Αυγερινός» και «Απόλλων», τον Όμιλο Γυναικών και τις οικογένειες των ηρώων για τη διοργάνωση του μνημόσυνου.

ΔΥΟ ΝΙΟΧΩΡΙΤΕΣ ΤΟΥ 398 Τ.Π.

Αντιπροσωπεία της κοινότητας Νέου Χωρίου Κυθρέας παρέστη στο ετήσιο εθνικό μνημόσυνο των πεσόντων κατά την τουρκική εισβολή οπλιτών του 398 Τάγματος Πεζικού. Το μνημόσυνο τελέστηκε στις 30 Ιουνίου 2018,

παρουσία του προέδρου της Βουλής Δημήτρη Συλλούρη, στην Ποταμιά της επαρχίας Λευκωσίας. Ανάμεσά στους μνημονευθέντες ήταν και οι συγχωριανοί μας Γεώργιος Χατζηγιάννης και Γιάννης Παπαγιάννης. Στην επιμνημόσυνη ομιλία του ο πρόεδρος της Βουλής αναφέρθηκε στη δράση του 398 Τάγματος Πεζικού κατά την τουρκική εισβολή, σημειώνοντας ότι κατά την πρώτη ημέρα της εισβολής, την 20ή Ιουλίου 1974, έλαβε διαταγή μαζί με το 305 Τάγμα Επιστράτευσης να επιτεθεί στον τουρκοκυπριακό θύλακα στο Τζιάος: «Οι άνδρες του 398 Τάγματος Πεζικού έπεσαν ηρωικά στο πεδίο της μάχης, κερδίζοντας μια χρυσή και ένδοξη σελίδα στην εθνική μας ιστορία και σφραγίζοντας με το όνομα και τη δράση τους, τους διαχρονικούς αγώνες για ελευθερία και δικαιοσύνη», τόνισε ο κ. Συλλούρης. Στεφάνι κατέθεσαν ο κοινοτάρχης Χρίστος Λαμπρίας, η αδελφή του ήρωα Γιάννη Παπαγιάννη, Μαρούλα, και η κόρη του ήρωα Γεώργιου Χατζηγιάννη, Μαρία Μιχαήλ.

44 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Ο κοινοτάρχης Χρίστος Λαμπρίας συμμετείχε σε αντιπροσωπεία του Δήμου Κυθρέας και της Συντονιστικής Επιτροπής Ευρύτερης Περιοχής Κυθρέας με επικεφαλής τον δήμαρχο Κυθρέας και πρόεδρο της Συντονιστικής δρα Πέτρο Καρεκλά, καθώς και τον θεοφιλέστατο Επίσκοπο Μεσαορίας κ. Γρηγόριο, η οποία στις 9 Ιουλίου επέδωσε ψήφισμα σε αξιωματικό της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο (UNFICYP) στο οδόφραγμα της Μιας Μηλιάς με αποδέκτη τον γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτιέρες. Στο Ψήφισμα που επιδόθηκε καταγγέλλεται η συνεχιζόμενη για 44 χρόνια τουρκική κατοχή και εκφράζεται η θέληση των Κυθρεωτών και των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής Κυθρέας για ελεύθερη επιστροφή και εξεύρεση λύσης στο Κυπριακό που θα μετατρέπει την Κυπριακή Δημοκρατία σε ένα πραγματικά «φυσιολογικό» κράτος. Τον καλεί, επίσης, να ανανεώσει τις προσπάθειές του προς αυτή την κατεύθυνση το συντομότερο δυνατόν. Στη συνέχεια η αντιπροσωπεία έγινε δεκτή από τον γάλλο πρέσβη στη Λευκωσία René Troccaz. Το ψήφισμα επιδόθηκε, επίσης, στις πρεσβείες των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας καθώς και στη Βρετανική Υπάτη Αρμοστεία.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ

Τέλος, η κοινότητά μας διοργάνωσε εις μνήμη των πεσόντων αιμοδοσία στις 12 Σεπτεμβρίου. Προσήλθαν και έδωσαν αίμα ο κοινοτάρχης του Νέου Χωρίου Χρίστος Λαμπρίας, η Αθηνά Τζωρτζή-Στρατουρά, ο Αντρέας Περδίος, ο Κυριάκος Ζίγκας, η Κάκια Αλωνεύτη-Ζερβού, ο Χαράλαμπος Δαμιανού και η Θεώνη Στυλιανού-Κούννου.

Η «επιστροφή» των αγνοουμένων μας συνεχίζεται

ΤΟ 2018 ΤΕΛΕΣΤΗΚΑΝ ΟΙ ΚΗΔΕΙΕΣ 12 ΝΙΟΧΩΡΙΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΟΥ 1974

ΤΟΥ **ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ**

Το 2018 είναι η χρονιά που έγιναν οι περισσότερες κηδείες αγνοουμένων συγχωριανών μας, 12 τον αριθμό, μεσήλικες και υπερήλικες στην ολότητά τους. Οι περισσότεροι βρέθηκαν θαμμένοι σε ομαδικό τάφο κοντά στην εκκλησία του Αγ. Χαραλάμπους και μερικοί σε τάφο έξω από το τουρκοκυπριακό χωριό Μόρα. Από τον Ιανουάριο μέχρι τον Απρίλιο οδηγήσαμε στην τελευταία τους κατοικία τέσσερις συγχωριανούς μας, τον Θεοφάνη Αντωνή, το ζεύγος Γρηγόρη και Χρυσάνθης Τσαγκάρη (Γληόρης και Γληορού) και τον Στυλιανό Πάπουτσο. Οι ταφές συνεχίστηκαν και τους υπόλοιπους μήνες. Έτσι, τον Μάιο κηδέψαμε τον Γεώργιο Στέκα, την Μαρίτσα Αποστολίδη (Ευτυχού), τον Κυριάκο Κούλλη και τον Νικολή Μίχαλο, τον Ιούνιο τον Γιαννακό Μελά (Πετήση), τον Ιούλιο τον Γιαννακό Αντωνιάδη και τον Σεπτέμβριο τον Κυριάκο Πόλλα και τον Νικόλα Πύρο.

Το ύστατο χαίρε στον Γεώργιο Στέκα

Σίγουρα δεν θα πέρασε ποτέ από το μυαλό του αγαπητού μας συγχωριανού Γεώργιου Στέκα ότι η τελευταία του κατοικία δεν θα ήταν στο κοιμητήριο του χωριού του, αλλά στο κοιμητήριο του χωριού Πέρα Ορεινής, όπου εγκαταστάθηκε μετά την προσφυγιά ο γιος του Παύλος. Η εξόδιος ακολουθία εψάλη στον ιερό ναό Παναγίας Οδηγήτριας στα Πέρα. Εκ μέρους της κυβέρνησης επικήδειο λόγο εκφώνησε ο Επίτροπος κ. Φώτης Φωτίου, ο οποίος αναφέρθηκε στις συνθήκες του τραγικού του τέλους: «Απλώς βγήκε με τα χέρια ψηλά από σπίτι στο οποίο είχε καταφύγει για να παραδοθεί μαζί με άλλον ένα συγχωριανό του και να ενημερώσει τους εισβολείς ότι μέσα στο σπίτι υπήρχαν μόνο ηλικιωμένοι και γυναικόπαιδα. Και εκείνη τη στιγμή πυροβολήθηκαν και οι δύο εν ψυχρώ και έπεσαν νεκροί στο έδαφος», ανέφερε.

ΤΑ ΠΙΟ ΠΟΛΛΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΟ ΝΙΟΧΩΡΚΟ ΚΑΙ Η ΑΣΣΙΑ

Αναφερόμενος γενικά στις ανθρώπινες απώλειες του Νέου Χωρίου Κυθρέας κατά τη βάρβαρη τουρκική εισβολή, ο κ. Φωτίου τόνισε ότι «ειδικά το Νέο Χωριό Κυθρέας πλήρωσε ιδιαίτερα βαρύ φόρο αίματος κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής». Και πρόσθεσε: «Στο μαρτυρολόγιο της μεγάλης προσφοράς της κοινότητας καταγράφονται 74 περιπτώσεις πεσόντων, εκτελεσθέντων εν ψυχρώ κατοίκων του χωριού και αγνοουμένων. Η κοινότητα ίσως, μάλιστα, να κατέχει το θλιβερό προνόμιο να έχει θρηνήσει τα περισσότερα θύματα μαζί με την Άσσια, σε σύγκριση με άλλες κοινότητες». Απευθυνόμενος ο κ. Φωτίου στα παιδιά και στους συγγενείς του ηρωομάρτυρα, ανέφερε: «Αποχαιρετούμε σήμερα τον Γιώργο και τιμούμε με ευγνωμοσύνη τη μνήμη του. Αναγνωρίζουμε ότι απέναντί του έχουμε ένα ανεκπλήρωτο χρέος και θα παλέψουμε για να το εκπληρώσουμε. Δεν θα πάψουμε ποτέ να αγωνιζόμαστε μέχρι να φέρουμε την ελευθερία, την ειρήνη και την ασφάλεια σε τούτο τον πολύπαθο τόπο».

Ο ΚΟΙΝΟΤΑΡΧΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ Γ. ΣΤΕΚΑ

Εκ μέρους της κοινότητας Νέου Χωρίου Κυθρέας επικήδειο εκφώνησε ο κοινοτάρχης κ. Χρίστος Λαμπρίας, ο οποίος τόνισε ότι η ταφή των ιερών οστών του Γ. Στέκα αποτελεί ίσως τη μοναδική δικαίωση στην ψυχή του και ανακούφιση στην οικογένειά του που μετά από τόσα χρόνια καλείται να αποδώσει τα οφειλόμενα της παράδοσης και της θρησκείας μας. Την αποφράδα εκείνη μέρα της 14ης Αυγούστου 1974, συνέχισε, το χωριό μας βρέθηκε με τους εναπομείναντες κατοίκους του έρμαιο στα χέρια του Τούρκου εισβολέα. Τα αποτελέσματα γνωστά σε όλους μας, φόβος, τρόμος, καταστροφές, λεηλασίες, κλάματα, εγκλωβισμοί, και εν ψυχρώ δολοφονίες.

Ο ΕΓΓΟΝΟΣ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΑ ΤΟΝ ΠΑΠΠΟΥ

Βαθιά συγκινημένος ο εγγονός του Γεώργιου Στέκα, που έχει και το όνομά του, Γεώργιος Στέκας, γιος του Παύλου, αποχαιρέτησε τον παππού του. Είμαστε σίγουροι, ανέφερε, ότι σήμερα βρίσκεσαι εδώ ανάμεσά μας, και η ψυχή σου αγαλλιάζει, που επιτέλους ό,τι απέμεινε από σένα από την επίγειά σου ζωή, βρίσκεται σ' αυτό το μικρό κασελάκι και θα το κηδέψουμε όπως σου αξίζει. Δεν έχουμε τη σορό σου, έχουμε μόνο μερικά από τα οστά σου, πρόσθεσε. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στη ζωή του παππού του, ο οποίος δυστυχώς, έχασε τη γυναίκα του, τη γιαγιά Χρυσταλλού, στη γέννηση του έβδομου παιδιού τους. Η ζωή της οικογένειας ανατράπηκε. Ο παππούς έγινε μάνα και πατέρας για τα παιδία του, πρόσθεσε.

Αφού εξέφρασε θερμές ευχαριστίες στη ΔΕΑ, στην Εκκλησιαστική Επιτροπή και στο Κοινοτικό Συμβούλιο του χωριού Πέρα Ορεινής για την παραχώρηση του τάφου δωρεάν, καθώς σε όσους τίμησαν με την παρουσία τους τον παππού του, κατέληξε λέγοντας: «Με 44 χρόνια καθυστέρηση θα κλείσουμε με την κηδεία σου αυτό το κεφάλαιο. Σε αποχαιρετούμε τα παιδιά σου, τα εγγόνια σου, δισέγγονα ακόμα και τρισέγγονα. Ελπίζουμε και ευχόμαστε να μην υπάρξουν άλλα θύματα πολέμου και βιαιότητες στο βασανισμένο μας νησί. Να ζήσουμε ειρηνικά και εμείς και οι επόμενες γενιές σε μια επανενωμένη Κύπρο. Πιστεύουμε ότι αυτή θα ήταν και η δική σου επιθυμία».

Αποχαιρετήσαμε την Ευτυχού

Στην εκκλησία του χωριού μας, τον Άγιο Χαράλαμπο στην Αγλαντζιά, το Σάββατο, 19 Μαΐου 2018, έγινε η κηδεία ενός ακόμη θύματος της τουρκικής θηριωδίας, της Μαρίτσας Αποστολίδη, γνωστής ως Ευτυχούς, η οποία ήταν 60 ετών. Εκ μέρους της κοινότητας επικήδειο εκφώνησε ο κοινοτάρχης κ. Χρ. Λαμπρίας, η οποία, όπως ανέφερε, πλήρωσε με τη ζωή της τη βαρβαρότητα των Τούρκων στρατιωτών όταν μπήκαν στο χωριό μας την αποφράδα ημέρα της 14ης Αυγούστου του 1974. Καταλήγοντας ανέφερε ότι εκείνο όμως που ξενίζει όλους μας, κυρίως όμως τους συγγενείς των δολοφονηθέντων και προκαλεί θυμό και οργή είναι το κρύο πιστοποιητικό θανάτου που εκδίδεται και αναγράφει ως άγνωστη την αιτία θανάτου τους. Επίσης, εύλογα τίθεται το ερώτημα γιατί να απαιτούνται 4-5 χρόνια για να γίνει η ταυτοποίηση των οστών. Στην περίπτωση των χωριανών μας ο τάφος ανακαλύφθηκε το 2013 και οι ταφές γίνονται το 2018.

ΗΜΕΡΑ ΘΛΙΨΗΣ, ΠΟΝΟΥ ΚΑΙ ΠΙΚΡΑΣ

Εκ μέρους της οικογένειας, τη Μαρίτσα Αποστολίδη αποχαιρέτησε ο εγγονός της Χριστόφορος Πισσαρίδης, ο οποίος, μεταξύ άλλων, ανέφερε: «Είναι για όλους μας μέρα θλίψης, πόνου και πίκρας, γιατί όλοι ξέρουμε με ποιο τρόπο “έφυγες” και πόσο πολύ πρέπει να πόνεσες. Ξέρουμε ότι άδικα σου αφαίρεσαν τα χρόνια της ξεκούρασης που έρχονταν, τα χρόνια που τα παιδιά σου και τα εγγόνια σου θα σου επέστρεφαν πίσω όλα αυτά που τους έδινες μια ζωή, την αγάπη, τη φροντίδα και τη θαλπωρή της οικογενειακής αγκαλιάς. Γιατί όλοι ξέρουμε ότι εκτελέστηκες εν ψυχρώ, στη μέση του δρόμου, από τους Τούρκους. Γιατί όλοι το ξέρουμε πολύ καλά πόσο πολύ πόνεσε και ο παππούς, ο Ευτυχής σου, όταν εξαναγκάστηκε να σας θάψει με τα ίδια του τα χέρια, εσένα και τους άλλους δολοφονηθέντες γείτονες μας».

Τους στίχους από ποίημα του ποιητή μας Κώστα Μόντη που επικεντρώνεται στα βάσανα και την επιμονή των Κυπρίων να επιβιώσουν στον τόπο τους, επέλεξε ο Χριστόφορος για να κλείσει τον επικήδειό του «Χρόνια σκλαβκιές ατελείωτες / Τον πάτσον τζιαι τον κλώτσον τους/ Εμείς τζιαμαί, ελιές τζιαι τερατσιές πάνω στον ρότσον τους».

Κυριάκος Κούλλης

Ακόμη έναν Νιοχωρίτη αγνοούμενο κηδέψαμε τον Μάιο, τον Κυριάκο Κούλλη, ο οποίος ανευρέθηκε σε ομαδικό τάφο στο τ/κ χωριό Μόρα. Η εξόδιος ακολουθία εψάλη στον ιερό ναό Αποστόλου Αντρέα, στον Στρόβολο, στις 21 Μαΐου. Την κυβέρνηση εκπροσώπησε ο υπουργός Άμυνας κ. Σάββας Αγγελίδης, ο οποίος στον επικήδειο που εκφώνησε αναφέρθηκε στις συνθήκες κάτω από τις οποίες χάθηκαν τα ίχνη του Κυρ. Κούλλη: «Έπεσε θύμα ενός βάρβαρου εγκλήματος. Το μόνο του αμάρτημα ήταν η αγάπη του προς τον τόπο του, το βιος του, το επάγγελμά του. Ένας άνθρωπος φιλήσυχος, σωστός οικογενειάρχης, βγάζει το ψωμί του ασχολούμενος με την κτηνοτροφία, καθώς έχει το δικό του κοπάδι στο χωριό».

Αναφερόμενος στις προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού, ο κ. Αγγελίδης τόνισε ότι «η λύση θα πρέπει να επανενώνει το νησί μας, να μας απαλλάσσει από τα στρατεύματα κατοχής και να τερματίζει τον εποικισμό,

χωρίς ξένες κηδεμονίες και αναχρονιστικά συστήματα εγγυήσεων». Εκ μέρους της κοινότητας τον ηρωομάρτυρα αποχαιρέτησε ο κοινοτάρχης Χρίστος Λαμπρίας, ο οποίος τόνισε ότι τον τελευταίο καιρό, εμείς οι Νιοχωρίτες, και ιδιαίτερα οι οικογένειες των θυμάτων της βάρβαρης τουρκικής εισβολής, ξαναζούμε το δικό μας δράμα: «Ένας-ένας επιστρέφουν οι Νιοχωρίτες. Δεν επιστρέφουν όμως στην πατρώα γη, εκεί που γεννήθηκαν και διέπρεψαν με την αξιοσύνη τους. Το μόνο θετικό είναι ότι επιτέλους τίθεται τέρμα στο δράμα των οικογενειών τους», πρόσθεσε. Επικήδειο λόγο εκφώνησε επίσης ο κ. Νίκος Σεργίδης, πρόεδρος της Παγκύπριας Επιτροπής Συγγενών Αγνοουμένων και Αδηλώτων Αιχμαλώτων, της οποίας ενεργό μέλος υπήρξε για δεκαετίες ο γιος του ηρωομάρτυρα κ. Αντρέας Κούλλης.

Ο ΓΙΟΣ ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

Ο Αντρέας Κούλλης, γιος του Κυριάκου Κούλλη, αποχαιρετάει τον πατέρα του, δίνοντας συγκλονιστικές πληροφορίες για την εν ψυχρώ δολοφονία του. Ο Κυριάκος Κούλλης πυροβολήθηκε από Τούρκους στρατιώτες στο στέρνο και στη σπονδυλική στήλη, κόβοντάς του το νήμα της ζωής στα 54 χρόνια του. Οι σφαίρες των Τούρκων εισβολέων διαπέρασαν το σώμα σου, όμως δεν μπόρεσαν να αγγίξουν και να φυλακίσουν την ψυχή σου, που θα μείνει για πάντα ελεύθερη και ζωντανή στις καρδιές μας, πρόσθεσε. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στο δράμα της οικογένειας που για 44 χρόνια ποτέ δεν σταμάτησε να τον αναζητά ψάχνοντας παντού, χωρίς δυστυχώς μια χαραμάδα ελπίδας. «Η αγαπημένη μας μητέρα, έφυγε πριν από έξι χρόνια μ' αυτόν τον καημό που της ράγισε την καρδιά. Να ξέρεις όμως ότι, ενόσω ζούσε στάθηκε σαν βράχος δίπλα μας, αναλαμβάνοντας τον ρόλο και της μητέρας και του πατέρα». «Η δουλειά η τίμια, παιδκιά μου, εν προσευχή, τζιαι ευλογία για τον άνθρωπο», μας έλεγες. «Οι συγχωριανοί σου έχουν να πουν τα καλύτερα για σένα. Θέλουμε να ξέρεις αγαπημένε μας πατέρα, ότι εμείς θα σε θυμόμαστε για πάντα και θα σε έχουμε στην καρδιά μας», κατέληξε.

Νικολής Μίχαλος

Τρεις μέρες μετά την κηδεία του Κυριάκου Κούλλη τελέστηκε η εξόδιος ακολουθία του Νικολή Μίχαλου, συμπέθερου του Κούλλη. Η κηδεία έγινε στις 24/5/2018, στον Άγιο Χαράλαμπο. Εκ μέρους της κοινότητας το θύμα της τουρκικής εισβολής αποχαιρέτησε ο κοινοτάρχης Χρίστος Λαμπρίας, τονίζοντας ότι ήταν ένας φιλήσυχος άνθρωπος, εργατικός, τίμιος, με ήθος, καλός οικογενειάρχης που έχαιρε μεγάλης εκτίμησης από όλο το χωριό.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΑΝΤΙΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΤΟΥ

Βαθιά συγκινημένη η κόρη του Χρυστάλλα αποχαιρέτησε τον πατέρα της, λέγοντας, μεταξύ άλλων: « Πατέρα μου, άργησες. Άργησες 44 χρόνια, μα να που ήρθες. Είσαι κοντά μας, ανάμεσά μας. Τα παιδιά, τα εγγόνια και τα δισέγγονά σου, είναι εδώ για να σε υποδεχτούν και να σε κατευοδώσουν στο αιώνιο ταξίδι σου. Είμαστε εδώ για να σε ευχαριστήσουμε για όσα έκανες για μας. Ήσουν πατέρας και δάσκαλος μαζί, πάντα δίκαιος και πάντα δίπλα μας. Η ευχή σου και η αγάπη σου είναι για μας ό,τι πολυτιμότερο. Η λατρεμένη σου γυναίκα, η Αναστασία, σπάραζε στον πόνο και έτρεχε από πόρτα σε πόρτα, από οδόφραγμα σε οδόφραγμα, όπου υπήρχε πιθανότητα να πληροφορηθεί τι απόγινε ο λατρεμένος της σύντροφος και ο αγαπημένος της γαμπρός Γιώργος. "Αλήθεια, πατέρα, πρέπει να το 'μαθες ότι ο Γιώργος μας, ο σύζυγος της κόρης σου Νίκης, σκοτώθηκε την ίδια μέρα με σένα στο Τζιάος, όπου υπηρετούσε σαν έφεδρος. Δεν μπορεί να μη συναντηθήκατε εκεί πάνω. Πρέπει να 'σαστε μαζί τώρα και να μας ατενίζετε από ψηλά". Σήκωσε, λοιπόν, η μάνα στους αδύναμους ώμους της, το σταυρό που της φόρτωσαν οι δολοφόνοι του πραξικοπήματος και της εισβολής, έπνιξε τον πόνο της και ανασκουμπώθηκε να στηρίξει τα παιδιά της». Η κόρη του Νικολή Μίχαλου κατέληξε με το εύλογο και βασανιστικό ερώτημα: «Τι έφταιξες εσύ Νικολή; Τι έφταιξε ο Γιώργος μας; Τι έφταιξε ο κάθε Νικολής και ο κάθε Γιώργος; Ποιος ξέρει με ποιο βασανιστικό και εξευτελιστικό τρόπο σας αφαίρεσαν τις ψυχές σας; Τι έφταιξαν οι γυναίκες, τα παιδιά σας, οι γονείς σας, τ' αδέλφια σας, για να ζήσουν με ακρωτηριασμένες τις ψυχές στο περίμενε; Και ποιος απ' αυτούς τους εγκληματίες πλήρωσε για τις χαμένες ζωές, για τα χαμένα όνειρα, για τις χαμένες στιγμές; Κανένας…»

Γιαννακός Μελάς

Σίγουρα δεν θα περνούσε ποτέ από το μυαλό του Παπαδιομήδη ότι θα αποχαιρετούσε τον πεθερό του Γιαννακό Μελά, στην προσφυγιά, στην εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους στη Λευκωσία, στις 6 Ιουνίου 2018, όπου έγινε η κηδεία του. Βαθύτατα συγκινημένος μετά το πέρας της εξοδίου ακολουθίας, με τη φωνή του να πάλλεται, αποχαιρέτησε με λίγα λόγια τον πεθερό του, εξαίροντας το ήθος και την ανθρωπιά του. Εκ μέρους της κυβέρνησης επικήδειο λόγο εκφώνησε ο υπουργός Εξωτερικών κ. Νίκος Χριστοδουλίδης και εκ μέρους της κοινότητας ο κοινοτάρχης κ. Χρίστος Λαμπρίας, ο οποίος αναφέρθηκε στις συνθήκες εξαφάνισής του. «Αντικρίζοντας το κασελάκι με τα οστά σου που ειλικρινά είναι να διερωτάται κανείς, ιδιαίτερα εμείς οι χωριανοί σου, που σε ξέραμε, πώς ο Γιαννακός Μελάς, ο ψηλός, ο ευσταλής, με την αγέρωχη κορμοστασιά, μπόρεσε να χωρέσει σε ένα τόσο δα μικρό κασελάκι», κατέληξε.

ΥΣΤΑΤΟ ΧΑΙΡΕ ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΓΟΝΙΑ

Αποχαιρετώντας τον παππού του ο εγγονός του Γιάννης Παπαδιομήδη, βαθιά συγκινημένος, αναφέρθηκε στον ανθρώπινο χαρακτήρα και στο μεγαλείο της ψυχής του. «Υπήρξες ένας λεβέντης άνθρωπος, πράος, μειλίχιος, ειρηνικός, καλοπροαίρετος, με αληθινή καλοσύνη και αγάπη για όλους, πρότυπο καρτερίας και υπομονής. Σοβαρός, ευαίσθητος, συνετός, αγέρωχος, σοφός και λιγομίλητος. Δεν θυμάμαι ποτέ να ύψωσες τον τόνο της φωνής σου σε κανένα, δεν έκρινες και δεν κατηγόρησες κανένα. Ήσουν άνθρωπος των έργων και όχι των λόγων. Ήσουν βαθιά και αληθινά θρησκευόμενος, με στέρεη και ζωντανή πίστη. Ένας αληθινός χριστιανός, με απλή και άδολη καρδιά, ανοικτή για όλους, πρότυπο αλληλεγγύης και προσφοράς. Υπήρξες ένας άριστος οικογενειάρχης, ο οποίος αγαπούσε την οικογένειά του, σύζυγο, παιδιά και εγγόνια, για τους οποίους κάθε μέρα γινόσουνα θυσία», πρόσθεσε. Με ένα μακροσκελές ποίημα, που σκιαγραφεί τον Άνθρωπο, τον σύζυγο, τον παππού, τον οικογενειάρχη, τον βοσκό, τον καλοσυνάτο Γιαννακό Μελά, αποχαιρέτησε τον παππού του ο άλλος του εγγονός που έχει ακριβώς το ίδιο όνομα. Ένα ποίημα που ξεχειλίζει από συναίσθημα. Ολόκληρο το ποίημα δημοσιεύθηκε στο πρώτο τεύχος του περιοδικού μας.

Στην κηδεία παρέστη η σύζυγος του Προέδρου της Δημοκρατίας κα Άντρη Αναστασιάδη, η οποία κατέθεσε στεφάνι.

Γιαννακός Αντωνιάδης

Με καθυστέρηση 44 χρόνων, αναπαύεται από τις 21 Ιουλίου 2018, στη φιλόξενη γη της Πάφου, ο συγχωριανός μας Γιαννακός Αντωνιάδης, ακόμη ένα θύμα της τουρκικής θηριωδίας από τους συνολικά 74 Νιοχωρίτες, που χάθηκαν κατά τη βάρβαρη τουρκική εισβολή. Η κηδεία του έγινε στον ιερό ναό Αγίου Κενδέου, όπου ιερουργεί ο γιος του Παπαντώνης. Της εξοδίου ακολουθίας προέστη ο πανιερώτατος μητροπολίτης κ. Γεώργιος, ο οποίος τον αποχαιρέτησε εκ μέρους της Εκκλησίας. Εκ μέρους της κυβέρνησης επικήδειο εκφώνησε ο υπουργός Εξωτερικών κ. Νίκος Χριστοδουλίδης. Εκ μέρους της κοινότητας τον αποχαιρέτησε ο κοινοτάρχης κ. Χρίστος Λαμπρίας, ο οποίος, μεταξύ άλλων, ανέφερε: «Αγαπητέ Γιαννακό, να είσαι περήφανος για τα παιδιά σου που σε έβγαλαν ασπροπρόσωπο. Ο γιος σου δε Αντώνης, ακολουθώντας εν μέρει τα δικά σου βήματα, με τη συνταξιοδότησή του από την Αστυνομία, περιεβλήθη το ιερατικό σχήμα και είναι τα τελευταία χρόνια εφημέριος στον ιερό αυτό ναό».

Ο ΕΓΓΟΝΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΠΑΠΠΟΥ

Ο εγγονός του Γιάννης, γιος του Νίκανδρου, αποχαιρέτησε, εκ μέρους της οικογένειας, τον Γιαννακό. «Δεν σε γνώρισα παππού από κοντά. Τουρκικά βαρβαρικά στίφη σου έκοψαν βίαια και απάνθρωπα το νήμα της ζωής κατά τον όλεθρο του 1974. Έπεσες ηρωικά, λεβέντικα και ως μάρτυρας από δειλό και άνανδρο τουρκικό βόλι, που σε πέτυχε, ως άοπλος που ήσουν, ύπουλα, καθώς αρνήθηκες να εγκαταλείψεις την πατρώα γη. Τη γη του Νέου Χωρίου Κυθρέας που μέχρι πρόσφατα φιλοξενούσε στα σπλάχνα της τα μαρτυρικά σου οστά σε ομαδικό τάφο. Η απανθρωπιά του εχθρού σε άφησε μακριά μας για 44 ολόκληρα χρόνια, θαμμένο πρόχειρα, βάναυσα και βάρβαρα με άλλους 7 συγχωριανούς μας», ανέφερε. «Αναπαύσου εν ειρήνη και σου δίνουμε υπόσχεση ότι με την απελευθέρωση του κατεχόμενου χωριού μας, τα οστά σου, όπως και της γιαγιάς μας Μαρίτσας και του γιου σου Νίκανδρου, θα τα μεταφέρουμε στη γενέθλια γη του Νέου Χωρίου Κυθρέας», κατέληξε.

Κυριάκος Πόλλας

Στις 28 Σεπτεμβρίου 2018, στην εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους, κηδεύτηκε ακόμη ένας Νιοχωρίτης αγνοούμενος, ο Κυριάκος Πόλλας, ο οποίος ήταν 62 χρονών, όταν τον σκότωσαν εν ψυχρώ οι Τούρκοι εισβολείς. Οδηγός λεωφορείου, φιλήσυχος, τίμιος καλός οικογενειάρχης ήθελε να μείνει στον τόπο που δημιούργησε την οικογένειά του, τόνισε ο κοινοτάρχης Χρ. Λαμπρίας. Εκ μέρους της κυβέρνησης επικήδειο εκφώνησε ο Επίτροπος Προεδρίας κ. Φώτης Φωτίου, ο οποίος αναφέρθηκε στους βανδαλισμούς και στις βιαιοπραγίες που διέπραξαν οι Τούρκοι εισβολείς κατά την προέλασή τους μετά την κατάρρευση της αμυντικής γραμμής της Μια Μηλιάς, τονίζοντας, μεταξύ άλλων: «Μετά από σχεδόν 13 χρόνια λειτουργίας του προγράμματος της ΔΕΑ εξακολουθούν να αγνοούνται 846 συμπατριώτες μας, οι περισσότεροι δηλαδή από όσους αρχικά καταχωρήθηκαν στον κατάλογο της Επιτροπής για την εξιχνίαση της τύχης τους. Το κλειδί για την επίτευξη προόδου βρίσκεται στα χέρια της κατοχικής δύναμης. Η Τουρκία επιβάλλεται να επιδείξει επιτέλους έμπρακτα την αναγκαία πολιτική και ανθρωπιστική βούληση, ώστε να τερματιστεί ο πόνος και η αγωνία όλων των συγγενών».

Νικόλας Πύρος

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2018 κηδεύτηκε ο Νικόλας Πύρος, 68 ετών, ο τελευταίος των 12 Νιοχωριτών αγνοουμένων που αποχαιρετήσαμε το 2108. Έτσι έκλεισε ο μακάβριος κατάλογος που συνέθεσαν τα θύματα των δύο ομαδικών τάφων, στο χωριό μας και στη Μόρα. Μιλώντας ο κοινοτάρχης αναφέρθηκε στην εν ψυχρώ δολοφονία του Ν. Πύρου που δέχθηκε τέσσερις σφαίρες και μάλιστα πισώπλατα, τονίζοντας ότι το μαύρο καλοκαίρι του 1974 η Κύπρος συνταράχθηκε ολόκληρη από τη βάρβαρη εισβολή της Τουρκίας, η οποία χρησιμοποιώντας ως πρόσχημα το άφρον και προδοτικό πραξικόπημα της χούντας και των εδώ συνεργατών της, διέπραξε το αποτρόπαιο έγκλημά της. «Με καθυστέρηση 44 ολόκληρων χρόνων παραδίδουμε σήμερα τα οστά του ηρωομάρτυρα στην οικογένειά του για να αναπαυθούν, όπως επιτάσσουν τα ήθη και οι παραδόσεις της θρησκείας μας», κατέληξε. Εκ μέρους της κυβέρνησης επικήδειο εκφώνησε ο Επίτροπος Προεδρίας κ. Φώτης Φωτίου, ο οποίος επέκρινε την Τουρκία για την άρνησή της να δώσει πληροφορίες για το θέμα των αγνοουμένων. «Θα πρέπει, επιτέλους, να επιτραπεί από τον κατοχικό στρατό η πραγματοποίηση χωρίς οποιουσδήποτε περιορισμούς των εκταφών στις λεγόμενες στρατιωτικές περιοχές, όπως και η πρόσβαση ερευνητών στα αρχεία του, όπου με βεβαιότητα υπάρχουν στοιχεία για περισσότερες περιπτώσεις αγνοουμένων και ταφές πεσόντων. Και, βέβαια, να δοθεί πληροφόρηση για το τεράστιο θέμα της μετακίνησης οστών από τους αρχικούς χώρους ταφής σε άλλους που παραμένουν ακόμη άγνωστοι», κατέληξε.

Ο ΠΑΠΑΔΙΟΜΗΔΗΣ ΣΤΙΣ ΚΗΔΕΙΕΣ

Στις συνεχόμενες κηδείες των αγνοουμένων μας οι Νιοχωρίτες ομοθυμαδόν προσέρχονται στην εκκλησία, και με συγκίνηση αποχαιρετούν τα θύματα της τουρκικής εισβολής και συλλυπούνται τους οικείους. Σε όλες τις κηδείες, της εξοδίου ακολουθίας προΐσταται ο ιερέας της κοινότητάς μας, ο Παπαδιομήδης Κωνσταντίνου, ο οποίος το πράττει, παρά το προχωρημένο της ηλικίας του. Ο τελευταίος ιερουργός του κατεχόμενου Αϊ Χαράλαμπου, ο άνθρωπος που έκλεισε την πόρτα του ναού τον Αύγουστο του 1974, αφήνοντας το νεκροκρέβατο του ναού στη θέση του, καταδικασμένο να νικηθεί από τον αφέντη του, τον θάνατο.

«Έγνοια μου ήταν να μη μένω στάσιμος»

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΥΛΟ ΚΟΥΣΙΟΥΜΗ

ΤΩΝ **ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ** ΚΑΙ **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ο Παύλος Κουσιουμής γεννήθηκε στο Νέο Χωρίο Κυθρέας, το 1950. Είναι ο μικρότερος της οικογένειας Κουσιουμή και έχει ακόμα τέσσερα αδέλφια. Γονείς του ήταν ο Κώστας και η Χρυστάλλα. Το 1973 νυμφεύθηκε τη Μαρούλα Μασούρα, από τον Άγιο Αμβρόσιο και απέκτησε τρία παιδιά, δύο αγόρια και ένα κορίτσι. Ο γιος του, ο Πανίκος, είναι υπεύθυνος των ζαχαροπλαστείων ORIENTAL, και ο Κωνσταντίνος διευθύνει το Κτήμα Κουσιουμή.

Ξεκίνησε την καριέρα του ως ζαχαροπλάστης εργαζόμενος από τα εφηβικά του χρόνια στο γνωστό ζαχαροπλαστείο της Λευκωσίας «Χαλέπι», το οποίο χαρακτήρισε ως μια σχολή ζαχαροπλαστικής. Σε πολύ νεαρή ηλικία, 20 χρονών, ανοίγει στις 21 Νοεμβρίου 1970 το ζαχαροπλαστείο «Oriental» σε συνεργασία με τον γαμπρό του Τάσο, ο οποίος αποχώρησε σε σύντομο χρονικό διάστημα. Η συμβολή της κας Μαρούλας ήταν καθοριστική στη λειτουργία, διεύρυνση και ανάπτυξη του ζαχαροπλαστείου και μετέπειτα του Κτήματος Κουσιουμή. Σήμερα λειτουργούν δύο ζαχαροπλαστεία «Oriental», ένα στη λεωφόρο Λάρνακος και ένα στη λεωφόρο Κυρηνείας στο Πλατύ Αγλαντζιάς.

Το πρώτο ζαχαροπλαστείο στεγάστηκε σε κατάστημα στην Παλλουριώτισσα, στη λεωφόρο Πουλίου και Καποτά, κοντά στον σταθμό βενζίνης του Χειλίδη. Αρχικά ασχολείτο με την παρασκευή γλυκών και αλμυρών καθώς και λουκουμιών γάμου. Σε σύντομο χρονικό διάστημα απέκτησε φήμη στην αγορά της Λευκωσίας ότι παρασκευάζει εξαιρετικής ποιότητας λουκούμια.

Πώς, όμως, προέκυψε το όνομα «Oriental», ρωτήσαμε τον κ. Παύλο; «Όταν εργαζόμουνα στο «Χαλέπι», εργαζόταν κι ένας εξ Ελλάδος ζαχαροπλάστης, ονόματι Γιώργος Κωνσταντινόπουλος, ο οποίος μου είχε μεγάλη αδυναμία. και μου είπε, αν ποτέ κάνεις δικό σου ζαχαροπλαστείο να το βγάλεις Oriental. Αυτός, λοιπόν, ήταν ο εμπνευστής του ονόματος».

Το ανήσυχο πνεύμα του Παύλου, που ήθελε συνεχώς να επιμορφώνεται, τον οδήγησε στο να προσκαλεί ο ίδιος από την Ελλάδα καθηγητές και παρέδιδαν μαθήματα σε σεμινάρια που οργανώνονταν μέσα στο ίδιο το ζαχαροπλαστείο. Στο αρχικό στάδιο, δούλευε μαζί με τη γυναίκα του για πολλές ώρες, κτυπούσε κυριολεκτικά 18ωρα την ημέρα, με αποκορύφωμα να χρειαστεί να εργαστεί για ένα ολόκληρο 48ωρο χωρίς να κοιμηθεί.

Την τεχνική της παρασκευής των λουκουμιών γάμου τη διδάχθηκε στο «Χαλέπι», που εθεωρείτο το καλύτερο της Λευκωσίας. Στην πορεία, όμως, τονίζει ο κ. Παύλος, όταν αγαπάς αυτό που κάνεις προσπαθείς να το βελτιώσεις και να το τελειοποιήσεις. Αυτό έκανα κι εγώ, δίδοντας πάντα σημασία στην ποιότητα και στην αγνότητα των υλικών.

Όταν τη δεκαετία του 1990 τα αρτοποιεία λειτουργούσαν και ως ζαχαροπλαστεία ο τζίρος των καθαυτών ζαχαροπλαστείων μειώθηκε σημαντικά, οπότε η επιλογή ήταν είτε και τα ζαχαροπλαστεία να μετατραπούν σε αρτοποιεία ή να εμπλουτίσουν την γκάμα των προσφερόμενων προϊόντων τους. «Εγώ δεν ήθελα να γίνω φούρναρης», μας είπε ο κ. Κουσιουμής. Ο κ. Παύλος ξεκίνησε δειλά-δειλά στην αρχή το catering, το οποίο στα αρχικά στάδια προσέφερε ένα κομμάτι τούρτα κι ένα ποτό. Αργότερα εμπλουτίστηκε με πολλά και διαφορετικά εδέσματα, κρύων και ζεστών, με αποτέλεσμα ο καλεσμένος να φάει ικανοποιητικά έχοντας αφθονία και ποικιλία εδεσμάτων υψηλής ποιότητας. Με την πάροδο του χρόνου το μενού από καθαρά κυπριακό, εμπλουτίστηκε και με εδέσματα ευρωπαϊκής και ασιατικής κουζίνας για να ικανοποιήσει και το πιο απαιτητικό γούστο. Τίποτε όμως δεν μπορεί να εξωθήσει την κυπριακή γωνιά με τα παραδοσιακά προϊόντα, ζιβανία, σουτζούκο, χοιρομέρι, κεφαλοτύ-

Ο Παύλος Κουσιουμής ξεκίνησε την καριέρα του ως ζαχαροπλάστης εργαζόμενος από τα εφηβικά του χρόνια στο γνωστό ζαχαροπλαστείο της Λευκωσίας «Χαλέπι», το οποίο χαρακτήρισε ως σχολή ζαχαροπλαστικής.

Το πρώτο «Oriental» λειτούργησε στην Παλλουριώτισσα, στις 21 Νοεμβρίου 1970. Απέκτησε πολύ σύντομα φήμη στην αγορά της Λευκωσίας ότι παρασκευάζει εξαιρετικής ποιότητας λουκούμια.

ρι, ξηροί καρποί, σταφίδες, με τον κατάλληλο διάκοσμο, (τοποθετημένα σε κρασοβάρελα) που προσελκύει πολλούς καλεσμένους.

Απώτερος στόχος, τονίζει ο κ. Παύλος, είναι ο καλεσμένος, που δεν θα παραστεί στο επίσημο δείπνο, να μη νιώσει ότι είναι δεύτερης ποιότητας καλεσμένος και να φύγει παραπονεμένος, με την εντύπωση ότι ήλθε απλώς να δώσει ένα δώρο. Αντίθετα, του προσφέρθηκε ένα πλούσιο μενού με πολλά εδέσματα. Το μενού αυτό συνεχώς εμπλουτίζεται, όπως για παράδειγμα με live cooking, παγωτό, σοκολάτα. Στόχος μου, τονίζει ο κ. Παύλος, είναι να εμπλουτίζεται συνεχώς το μενού. Σε αυτό, πιστεύουμε ότι πρωτοπορούμε, πρόσθεσε. Όταν έλθει ένα ζευγάρι, τα ζαχαροπλαστεία «Oriental» και το Κτήμα Κουσιουμή του προσφέρουν ένα πακέτο με πολύ ψηλής ποιότητας εδέσματα και υπηρεσίες σε λογική τιμή.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ

Είχα ένα όραμα, τόνισε ο κ. Παύλος, να μη μένω στάσιμος, αλλά συνεχώς να προσφέρω και κάτι άλλο στον πελάτη. Αφορμή για περαιτέρω εμπλουτισμό του catering με εδέσματα, πρόσθεσε, ήταν ο γάμος ενός Νιοχωρίτη, του δρα Νίκου Καρτακκούλη, τον Ιούνιο του 1996. Ο πατέρας του Λούκας, προκειμένου να ικανοποιήσει τους καλεσμένους του γάμου του γιου του, ζήτησε από τον συγχωριανό του Παύλο να του κάνει ένα πλούσιο κοκτέιλ. Ωστόσο, ξανοιχτήκαμε σε κάτι που λίγο πολύ ήταν άγνωστο σε μας. Ο φόβος υπήρχε αν θα πετύχει ή όχι. Και μάλλον πέτυχε, αφού παλιά κάναμε μία δεξίωση την εβδομάδα, και τώρα κάνουμε 4-5 και μάλιστα σε ολόκληρη την Κύπρο. Μέχρι τον Πύργο Τηλλυρίας πήγαμε, ανέφερε, προσθέτοντας ότι έτυχε εβδομάδα που έκανε οκτώ δεξιώσεις.

ΜΟΥ ΕΛΕΓΑΝ ΟΤΙ ΑΠΟ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΗΣ ΕΓΙΝΑ ΣΟΥΒΛΙΤΖΗΣ

Από το 1996 μέχρι σήμερα άλλαξαν πολλά. Ο ανταγωνισμός έγινε πολύ πιο έντονος, μιας και μετά την κρίση και το κούρεμα το 2013 μπήκαν πολλοί στο catering. Στην αρχή οι συνάδελφοί μου με κορόιδευαν ότι από ζαχαροπλάστης έγινα σουβλιτζής. Εγώ χαιρόμουνα που δεν αντιλήφθηκαν τις δυνατότητες του catering. Μετά την κρίση αναγκάστηκαν εκ των πραγμάτων να μπουν κι αυτοί σε αυτό τον κλάδο. Διατήρησα τις τιμές μου, δεν τις έριξα, αλλά εμπλούτιζα συνεχώς το μενού, μένοντας πάντα σταθερός στην ποιότητα των υλικών. Σε παρέμβασή του ο γιος του Κωνσταντίνος τονίζει ότι όταν ένας καλεσμένος έλθει σε ένα γάμο δεν τον ενδιαφέρει αν το ζευγάρι επέλεξε ένα φτωχό μενού για να πληρώσει πιο λίγο. Εκείνο που τον ενδιαφέρει είναι να φάει. Οπότε εύλογα εγείρεται το ερώτημα: ποιος έκανε το κοκτέιλ; Αυτό έμενε στον καλεσμένο. Γι' αυτό εμείς προσφέραμε πιο πλούσιο μενού, οπότε στον πελάτη αποτυπωνόταν στο μυαλό του ότι το κοκτέιλ του «Oriental» είναι πολύ καλύτερο από άλλα. Για 15 περίπου χρόνια ήταν σχεδόν μόνος στην αγορά.

ΚΤΗΜΑ ΚΟΥΣΙΟΥΜΗ

ΠΡΩΤΟΠΟΡΕΙ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΓΑΜΗΛΙΩΝ ΔΕΞΙΩΣΕΩΝ (CATERING) ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ.

ΚΤΗΜΑ ΚΟΥΣΙΟΥΜΗ

Η εταιρεία Κτήμα Π. Κουσιουμή Λίμιτεδ ιδρύθηκε από τον κ. Παύλο Κουσιουμή το 2005 και δραστηριοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2016. Η εταιρεία ανήκει στον όμιλο εταιρειών Oriental Limited, η οποία είναι πρωτοπόρος στον χώρο των γαμήλιων δεξιώσεων (catering) και της ζαχαροπλαστικής, αφού είναι η πιο οργανωμένη μονάδα παραγωγής μαζικών συνεστιάσεων, υψηλών απαιτήσεων, στοχεύοντας πάντα στην υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει. Με υπευθυνότητα, δυναμισμό, άψογη εξυπηρέτηση και άρτιο υλικοτεχνικό εξοπλισμό εγγυάται το καλύτερο αποτέλεσμα για την εκδήλωσή σας. Το Κτήμα Κουσιουμή αποτελεί όαση στη Λευκωσία, στην περιοχή Χαλεπιανές στο Τσέρι, σε μια τεράστια έκταση 22.000 τετραγωνικών μέτρων με άνετο χώρο στάθμευσης, καταπράσινους κήπους, τη μεγάλη αίθουσα δεξιώσεων, χωρητικότητας μέχρι 700 ατόμων και ένα πανέμορφο εκκλησάκι, στο ύψωμα του λόφου που διακρίνεται από τον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας – Λεμεσού. Ο χώρος χαρακτηρίζεται από τα πολυάριθμα πλεονεκτήματά του, όπως εύκολη πρόσβαση τόσο από το κέντρο της Λευκωσίας όσο και από τις επαρχίες Λάρνακας και Λεμεσού.

ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ

Το άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό μας υπό την επίβλεψη του διευθυντή Παραγωγής με τη μεγάλη εμπειρία του στο χώρο συμμετείχε σε πολλούς διαγωνισμούς όπου η ποιότητα των έργων και η αισθητική τους αναγνωρίστηκαν από τους κριτές.

1999
Παγκόσμιο ρεκόρ Γκίνες, «Μεγαλύτερο Λουκούμι»

2004
Food Lovers Show, κατηγορία «Works in Chocolate», Αργυρό μετάλλιο

2004
Food Lovers Show, κατηγορία «Wedding Cakes», Χάλκινο μετάλλιο

2004
Food Lovers Show, κατηγορία «Vegetable Carving», Αργυρό μετάλλιο

2006
Gastronomia Gastrognosia, κατηγορία «Works in Chocolate», Χρυσό μετάλλιο

2006
Gastronomia Gastrognosia, κατηγορία «Wedding Cakes», Αργυρό μετάλλιο

2006
Gastronomia Gastrognosia, κατηγορία «Celebration», Χάλκινο μετάλλιο

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Το Κτήμα Κουσιουμή είναι ένας καινούργιος χώρος δεξιώσεων, που δημιουργήθηκε για να προσφέρει στα νεαρά ζευγάρια ό,τι καλύτερο για την ομορφότερη ημέρα της ζωής τους.
Ένας αριστοκρατικός, μοντέρνος χώρος που πλαισιώνεται από ένα ειδυλλιακό καταπράσινο τοπίο σε συνδυασμό με το μαγευτικό σκηνικό των όμορφων λέιλαντς, τους ρομαντικούς καταρράκτες, τα εντυπωσιακά σιντριβάνια που κινούνται στους ρυθμούς της μουσικής, τις αιωνόβιες ελιές, την εντυπωσιακή πισίνα, και το πανέμορφο παραδοσιακό εκκλησάκι που είναι αφιερωμένο στην Παναγία της Αγάπης. Σύμφωνα με την παράδοση η Παναγία της Αγάπης είναι η προστάτιδα των ερωτευμένων στην οποία πολλά ερωτευμένα ζευγάρια έρχονται να επισφραγίσουν την αγάπη τους.
Σκοπός του κτήματος είναι να προσφέρει ένα συνδυασμό μαγευτικού τοπίου και άριστης εξυπηρέτησης που θα ικανοποιήσει και τον πιο απαιτητικό καλεσμένο σας.
Το κτήμα στους όμορφους κήπους του μπορεί να προσφέρει δεξιώσεις catering μέχρι και 3.000 ατόμων, όπου το άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό θα σας χαρίσει μια παραμυθένια βραδιά, σε σας και στους καλεσμένους σας. Και το παραμύθι δεν τελειώνει εδώ… Για τους ξεχωριστούς σας καλεσμένους ο εσωτερικός χώρος του κτήματος έρχεται για να σας καταπλήξει. Ένας χώρος σχεδιασμένος με φινέτσα σε αριστοκρατικό και μοντέρνο ύφος σας υπόσχεται μια βραδιά που θα αποτυπωθεί στη μνήμη όλων.
Στόχος μας στο Κτήμα Κουσιουμή είναι να ικανοποιήσουμε κάθε επιθυμία σας, προσφέροντάς σας την καλύτερη έναρξη στο καινούργιο μονοπάτι της ζωής.
Η εταιρεία ειδικεύεται σε Catering και προσφέρει μια σειρά επιλογών από κεραστικά που θα ικανοποιήσουν και τους πιο απαιτητικούς. Είναι η εταιρεία που κατέταξε την Κύπρο στο Βιβλίο Γκίνες το έτος 2000 για το φημισμένο λουκούμι γάμου που παρασκευάζει. Το εξειδικευμένο σε τεχνογνωσία εργαστήριο Ζαχαροπλαστικής που διαθέτει, είναι σε θέση να προσφέρει ονειρικές τούρτες γάμου υψηλής αισθητικής καθώς και τούρτες για hens and bachelor nights που θα σας μείνουν αξέχαστες.

Υψηλή νιοχωρίτικη τέχνη

Πληροφορίες από το Αρχείο Μουσείου Λαϊκής Τέχνης Κύπρου.
Βλ. περισσότερα, Αθ. Ταρσούλη, Κύπρος, Αθήνα 1963. Α. Γ. Πιερίδη, Κυπριακή Λαϊκή Τέχνη, Λευκωσία 1991.
Ευχαριστούμε το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Κύπρου για την παραχώρηση των φωτογραφιών και την άδεια για δημοσίευσή τους.

Στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Κύπρου εκτίθενται δύο κάδρα από το Νέο Χωριό Κυθρέας, τα οποία έχουν κεντηθεί με κουκούλια μεταξοσκώληκα. Το πρώτο κάδρο, με αριθμό μητρώου 1366, έχει διαστάσεις 0,67 x 0,61 εκ. και παρουσιάζει ένα δαιδαλώδη φυτικό διάκοσμο, ο οποίος πλαισίωνε δύο μικρές φωτογραφίες που δεν διεσώθησαν. Το δεύτερο κάδρο, με αριθμό μητρώου 1267, έχει διαστάσεις 0,67 Χ 0,61 εκ. και αναπαριστά ένα βάζο με τα λουλούδια του. Τα κάδρα με κουκούλια είναι ένα από τα βασικά διακοσμητικά στοιχεία, που συναντούμε στις οικίες του 19ου και 20ού αιώνα. Μάλιστα, σε πολλά νιοχωρίτικα σπίτια στην είσοδό του κρεμόταν ως καλωσόρισμα ένα τέτοιο κάδρο.

ΑΡΧΕΙΟ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΛΕΒΑ

Γνωριμία για τους νέους, προσκύνημα για τους παλιούς

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΝΙΟΧΩΡΚΟ ΕΝΑ ΣΑΒΒΑΤΙΑΤΙΚΟ ΠΡΩΙΝΟ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ

ΤΗΣ **ΡΕΒΕΚΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΠΙΕΡΗ**

Μια εκδρομή στο χωριό! Με συγγενείς και άλλους συγχωριανούς! Όλοι μαζί με λεωφορείο! Δεν θα μας πάρει πολύ. Και γιατί να μας πάρει άλλωστε; Πέντε χιλιόμετρα απόσταση από τη Λευκωσία. Ναι, αλλά… μην ξεχνάμε τα αλλά. Πέντε χιλιόμετρα βόρεια της Λευκωσίας. Αυτό προϋποθέτει διέλευση από το οδόφραγμα, επίδειξη ταυτοτήτων. Κι εκεί που άλλοι κάνουν μια διαδρομή 5 χιλιομέτρων σε 5 λεπτά, εμείς χρειαστήκαμε 50΄. Κι όμως, άξιζε τον κόπο. Μια επίσκεψη στο χωριό μας. Ένα προσκύνημα, ένα σαββατιάτικο πρωινό του Οκτώβρη. Για άτομα κάτω των πενήντα, γι' αυτούς που δεν θυμούνται. Με ξενάγηση από ανθρώπους που έζησαν εκεί και που κρατούν τις θύμησές τους ζωντανές, με λεπτομέρειες που σε κάνουν να διερωτάσαι για τη δύναμη του μυαλού και της καρδιάς.

Περπατήσαμε το χωριό σε όλες τις επιτρεπόμενες περιοχές. Οι αναφορές του κοινοτάρχη μας Χρίστου Λαμπρία, που ανέλαβε την ξενάγηση, έκρυβαν μια ιστορία

για κάθε χτίσμα, για κάθε στενό, για κάθε σπιθαμή από το χώμα. Οι σύλλογοι, τα θεατράκια, οι κινηματογράφοι, τα αθλητικά, οι θρησκευτικές οργανώσεις ξεδιπλώνουν τον απέραντο πολιτισμό που ανθούσε στο χωριό πριν από τόσα χρόνια. Οι εκκλησίες και τα ξωκλήσια, τα τεμένη, τα σχολεία φανερώνουν τη θρησκευτικότητα των κατοίκων και την έφεσή τους προς τη μόρφωση. Ο ελιόμυλος, ο μύλος του σιταριού, ο συνεργατισμός, οι αποθήκες σιτηρών, η κατανομή του νερού μαρτυρούν τους φιλοπρόοδους κατοίκους, το οικονομικό και επιχειρηματικό τους μυαλό. Οι ίδιοι κάτοικοι που έστηναν συνεργατικές και συνεταιρισμούς, αυτοί οι ίδιοι έστηναν θεατρικές παραστάσεις και συμμετείχαν σε ποδοσφαιρικούς αγώνες. Οι ίδιοι που φοιτούσαν σε γνωστά σχολεία και πανεπιστήμια του εξωτερικού, οι ίδιοι ήταν θαμώνες στα καφενεδάκια του χωριού. Οι ίδιοι που από το χάραμα έσπερναν, θέριζαν και δούλευαν τη γη και καρπώνονταν τα γεννήματά της, αυτοί οι ίδιοι παρακολουθούσαν σινεμαδάκια, «έκλεβαν» λουλούδια απ' τους κήπους και σιγοτραγουδούσαν τα βράδια του καλοκαιριού στα καντούνια και κάτω από τη βαλανιά.

Αυτά ζωντάνευαν μπροστά μας μέσα από τις διηγήσεις, αυτά «βλέπαμε» μέσα από τα μάτια άλλων, σε ένα χωριό που δεν το νιώθουμε πια τόσο άγνωστο. Θα έλεγα ότι πια μας είναι οικείο. Μάθαμε, νιώσαμε, θυμηθήκαμε διηγήσεις μεγαλύτερων, μπήκαμε ξανά στις αυλές των σπιτιών μας, κόψαμε ένα λουλούδι, φέραμε άλλος ένα κλαδί, άλλος μια χούφτα ελιές, μα όλοι ένα κοφίνι αναμνήσεις. Βγάλαμε φωτογραφίες. Σε γειτονιές που θα ήταν οι γειτονιές μας, σε εκκλησιές που θα μας κατηχούσαν και θα μας ηρεμούσαν με μελωδικές λειτουργίες, σε σχολεία που θα έπρεπε να είχαμε φοιτήσει.

Θυμώσαμε για ακόμη μία φορά που σκοπιμότητες, συμφέροντα, αλλότριοι σκοποί και πόλεμοι έφραξαν τη ροή της ζωής. Συγκινηθήκαμε και κλάψαμε σε μια άδεια εκκλησία, χωρίς εικόνες, χωρίς ιερό, βεβηλωμένη και αφημένη στον ανηλεή χρόνο. Περπατήσαμε σε τάφους προγόνων, με σταυρούς, σπασμένους, χαμένους, με μια σπασμένη στάμνα να μαρτυρά ήθη και έθιμα της θρησκείας και του πολιτισμού μας.

Τα τεράστια στρατόπεδα και η έντονη παρουσία τουρκικών σημαιών και συμβόλων δεν μας αφήνουν να ξεφύγουμε από την πραγματικότητα. Εισβολή, κατοχή. Ένα χωριό που είναι από μόνο του ένα νεκροταφείο.

Κι όμως, εκεί, στο τέλος της διαδρομής συναντούμε έναν Τουρκοκύπριο δάσκαλο από την Πάφο. Συνταξιούχος πια, μας αναλύει, σε άπταιστα ελληνικά, τη θεωρία του για το πώς η ιστορία πρέπει να μας διδάξει την αλήθεια και να μας βοηθήσει να αποφύγουμε λάθη του παρελθόντος. Πιστεύει πως πρέπει να μην ξεχάσουμε ποτέ το χωριό μας και μας προσκαλεί (μάταια) για έναν καφέ.

Σημάδι για ελπίδα; Βάση για κοινή ζωή; Ίσως…

Ευχαριστούμε το Κοινοτικό Συμβούλιο για την προσφορά της εκδρομής και ιδιαίτερα τον κοινοτάρχη μας για την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ξενάγηση.

Γεώργιος Λέβας

Ο δάσκαλος, ο αγωνιστής, ο θεατράνθρωπος

ΤΩΝ **ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ** ΚΑΙ **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Σε μια εποχή που ο αναλφαβητισμός στην Κύπρο ήταν σε πολύ υψηλά ποσοστά (τέλος του 19ου – πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα), στο Νέο Χωρίο, αμέσως μετά την ίδρυση του πρώτου σχολείου το 1886, διαπιστώνεται ότι ο αριθμός των μαθητών που φοιτούσαν στο δημοτικό σχολείο Νέου Χωρίου Κυθρέας ήταν σχετικά υψηλός.[1] Τούτο καταδεικνύει τη φιλομάθεια των Νιοχωριτών και την έφεσή τους στα πνευματικά πράγματα. Σημαντικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση διαδραμάτισαν οι πρώτοι δάσκαλοι του χωριού: Γεώργιος Κολλίτσης, Γεώργιος Λέβας, Σάββας Καρατσιόλης, Γεώργιος Κορέλλης, Αντρέας Τσιάρρης, Στυλιανός Ροδούλης, Κυριάκος Λαμπρίας και οι αδελφοί Αντρέας και Κώστας Τσιάρτας, καλύπτοντας την περίοδο μέχρι τη δεκαετία του '40. Σύμφωνα με τον Στυλιανό Ροδούλη, τα χωριά που «έβκαλλαν» δασκάλους ήταν η Κυθρέα, το Νέο Χωρίο Κυθρέας, η Ακανθού και ο Στρόβολος. Η συμβολή των πιο πάνω δασκάλων στην εξύψωση του πνευματικού επιπέδου, αλλά και στην κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του χωριού μας ιδιαίτερα τις δεκαετίες 1920-1940 ήταν καθοριστική. Εκείνος όμως που ξεχώριζε για τις ηγετικές του ικανότητες, την προσφορά του και την ενεργό συμμετοχή του στα κοινά με τη διοργάνωση διαφόρων εκδηλώσεων ήταν ο Γεώργιος Λέβας. Ο γιος του Κωνσταντίνος Λέβας παρουσίασε την προσωπικότητα, το έργο και την προσφορά του πατέρα του Γεώργιου Λέβα.

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ

Ο Γεώργιος Λέβας γεννήθηκε το 1903 και ήταν γιος του Σάββα Σαουρή και της Ευθυμίας, κόρης του Γεώργιου Έλληνα, γνωστού ως Χατζηγιώρκη. Ήταν παιδί πολυμελούς οικογένειας, οκτώ αδέλφια. Αποφοίτησε με άριστα από το δημοτικό σχολείο του χωριού. Ωστόσο, ο πατέρας του δεν τον έστειλε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, για περαιτέρω φοίτηση, αλλά τον άφησε στο σπίτι για να βοηθά στις γεωργικές εργασίες. Μετά από 2-3 χρόνια, το 1917, αντιλαμβανόμενος το λάθος του, ο πατέρας του τον ενέγραψε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, από το οποίο αποφοίτησε με άριστα. Φοίτησε για ακόμη έναν χρόνο στο Διδασκαλείο, και το 1925 ονομάστηκε δάσκαλος.[2] Το 1933 νυμφεύθηκε τη Μαρίτσα, κόρη του Κωστή, επονομαζόμενου Πασπάλλα, ο οποίος ήταν αναγιωτός του Παπαχαράλαμπου. Με τη σύζυγό του απέκτησαν τρία παιδιά, τον Κωνσταντίνο, τη Χρυσταλλένη και την Ευθυμία.

ΤΟ ΕΠΙΘΕΤΟ ΛΕΒΑΣ

Κατά τη φοίτησή του στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, οι καθηγητές προέτρεπαν τους μαθητές τους, ιδιαίτερα εκείνους που είχαν κοινά επίθετα, όπως Σάββα, Νικολάου, Γεωργίου, να τα αλλάζουν. Έτσι, ο Γεώργιος επέλεξε το επώνυμο Λέβας. Σύμφωνα με τον γιο του Κωνσταντίνο, ο παππούς του Γεωργίου ήταν εμπορευόμενος και τότε το νόμισμα της Βουλγαρίας ήταν το λέβα, και από αυτό πήρε το επώνυμο Λέβας.[3]

Ο ΚΑΛΟΦΩΝΑΡΗΣ

Κατά τη φοίτησή του στο Παγκύπριο Γυμνάσιο διακρίθηκε για την επίδοσή του στη μουσική και κυρίως στη βυζαντινή μουσική (τελικό βαθμό απολυτηρίου 10), με καθηγητή τον Στυλιανό Ελευθερίου Χουρμούζιο.[4] Ο Λέβας ήταν καλλίφωνος και εξαιρετικός ψάλτης. Μάλιστα, όταν ακόμα ήταν τελειόφοιτος διορίστηκε αριστερός ψάλτης στην Αγία Βαρβάρα Καϊμακλίου. Σε όλα τα χωριά όπου υπηρέτησε ως δάσκαλος ήταν και ψάλτης στην εκκλησία του χωριού. Αναφέρει χαρακτηριστικά ο Δ. Χριστοδουλίδης από τον Οίκο Μαραθάσας για τους δασκάλους του χωριού: «Ο τρίτος [δάσκαλος] ήταν νέος, ωραίος και

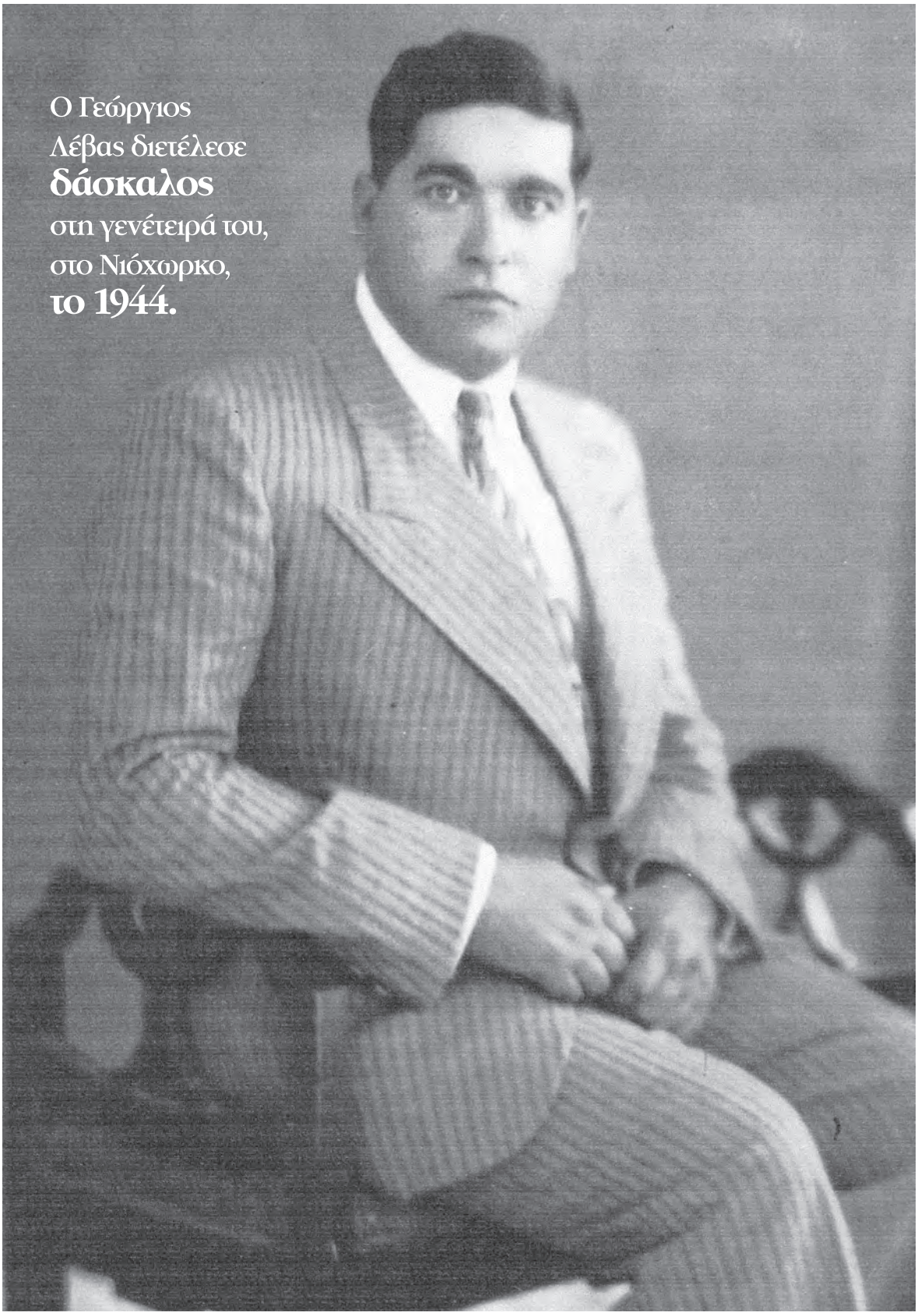

Ο Γεώργιος Λέβας διετέλεσε **δάσκαλος** στη γενέτειρά του, στο Νιόχωρκο, **το 1944.**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΛΕΒΑ

προπάντων ‘‘καλοφωνάρης’’. Κάθε Κυριακή έψαλλε στην εκκλησία και όλοι οι χωριανοί ομολογούσαν ότι τέτοιο καλλίφωνο ψάλτη δεν είχαν ξανακούσει. Είχε πολλές συμπάθειες, προπάντων από τους γεροντότερους κι όσους είχαν κόρες ελεύθερες! Οι ‘σκάπουλλοι’’ του χωριού δεν τον έβλεπαν με καλό μάτι, γιατί προσείλκυε την προσοχή των κοριτσιών του χωριού, παρ’ όλο που ο ίδιος ήταν πολύ προσεκτικός και έντιμος άνθρωπος και σε καμιά κοπέλα δε γύριζε το βλέμμα του κατά τρόπο που να μπορεί να παρεξηγηθεί […]».[5] Σημαντική ήταν επίσης η συνεργασία του με τον άρχοντα πρωτοψάλτη της Αρχιεπισκοπής Καλλίνικο. Επίσης, οι ποιητάρηδες της επαρχίας Αμμοχώστου του έδειχναν τα ποιήματά τους όταν ο Λέβας υπηρέτησε στα χωριά Αυγόρου και Άχνα.

ΘΕΑΤΡΑΝΘΡΩΠΟΣ - ΙΔΡΥΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Με δική του πρωτοβουλία και τη συνεργασία προοδευτικών Νιοχωριτών ίδρυσε το 1928 το πρώτο πολιτιστικό σωματείο, που στη συνέχεια, το 1938, μετεξελίχθηκε στον αγροτικό σύλλογο «Αυγερινός». Το σωματείο αυτό επικεντρωνόταν στο ανέβασμα θεατρικών παραστάσεων. Ο Γεώργιος Λέβας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί θεατράνθρωπος, αφού υπηρέτησε το ερασιτεχνικό θέατρο με πάθος, διδάσκοντας ερμηνεία ρόλων, αλλά και επιδεικνύοντας σκηνοθετικές αρετές. Υπαίθρια θεατρική αίθουσα ήταν η αυλή του Σιόρρη, λόγω της αμφιθεατρικής της δομής. Επειδή δεν συμμετείχαν γυναίκες στο θέατρο, την ερμηνεία γυναικείων ρόλων αναλάμβαναν άντρες. Η δρα-

Ο Γεώργιος Λέβας και η σύζυγός του Μαρίτσα, κόρη του Κωστή, επονομαζόμενου Πασπάλλα.

στηριότητα του πολιτιστικού συλλόγου σύντομα μετά από την ίδρυσή του ξέφυγε από τα στενά όρια του Νιοχώρκου, και άρχισε να ανεβάζει παραστάσεις στη Λεύκα για ψυχαγωγία των μεταλλωρύχων της Φοκάσας.

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟΥ

Αρχές του 1948 πρωτοστάτησε στην ίδρυση του ελαιοτριβείου του χωριού. Στην ομάδα πρωτοβουλίας, της οποίας ήταν επικεφαλής, συμμετείχαν επίσης οι δάσκαλοι Γεώργιος Κορέλλης και Αντρέας Τσιάρρης, και οι παράγοντες Χρίστος Σκλάβος, Χριστοφής Βακανάς, Χατζηανδρέας Σοφοκλέους, Απόστολος Αποστολίδης, Κυριάκος Ταλαττίνης κ.ά. Επίσης, υπήρξε συνεργασία με τους Τουρκοκύπριους του Νέου Χωρίου, τους οποίους εκπροσωπούσαν ο Μεχμέτ Κεμάλ Ντενίζ, μετέπειτα βουλευτής (1960) και Χουσεΐν Ζιχνί Ντενίζ. Η απόφαση ελήφθη στις 14/2/1948 και ενεγράφη στον έφορο Εταιρειών εταιρεία με την επωνυμία: Ελαιουργία Νέου Χωρίου Κυθρέας «Η Συνεργασία» ΛΤΔ. Το 1950 λειτούργησε και αλευρόμυλος. Ο Γεώργιος Λέβας υπήρξε πρόεδρος του πρώτου διοικητικού συμβουλίου του ελαιοτριβείου.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ

Η αποικιακή βρετανική διοίκηση δεν έβλεπε με καλό μάτι τον νεαρό και ταλαντούχο δάσκαλο να οργανώνει τους χωρικούς όπου κι αν υπηρετούσε, να προσπαθεί για την άνοδο του πολιτιστικού τους επιπέδου και να εκφωνεί πανηγυρικούς λόγους κατά τις εθνικές επετείους. Γι’ αυτό οι δυσμενείς μεταθέσεις σε μακρινά χωριά ανά το παγκύπριο διαδέχονταν η μία την άλλη. Πρώτα χωριά της σταδιοδρομίας του το Αμπελικού, ο Οίκος και η Κοράκου (1925 -1937). Το σχολικό έτος 1937-38 τον «εξαποστέλλουν» στο Αυγόρου, όπου και ανέπτυξε άριστες σχέσεις με τους ποιητάρηδες. Τον επόμενο χρόνο τον φέρνουν κοντά στο χωριό του, στη Βώνη.

Την περίοδο 1940-44 υπηρέτησε στην κωμόπολη του Δικώμου και ανέλαβε καθήκοντα διευθυντή στο οκτατάξιο σχολείο της πόλης. Οι Δικωμίτες πληροφορούνται για την ενασχόλησή του με το θέατρο και αμέσως του ζήτησαν να τους βοηθήσει, πράγμα που έπραξε με μεγάλη χαρά. Στο Δίκωμο σκηνοθέτησε δύο έργα που ανέβασε ο Μορφωτικός Σύλλογος: «Το κόκκινο πουκάμισο» και τον «Φτιάκκα». Μάλιστα, καφετζής του συλλόγου ήταν ο πατέρας του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Δημήτρη Χριστόφια.

Ο τότε διευθυντής Παιδείας αποφάσισε να τον μεταθέσει τιμωρητικά σε άλλο χωριό για τη δραστηριότητα που ανέπτυσσε. Την απόφαση αυτή κατάφεραν να ανατρέψουν οι Δικωμίτες, που κατέβηκαν σύσσωμοι στη Λευκωσία και δήλωσαν ορθά κοφτά: «Θέλουμε τον δάσκαλό μας».

Το 1944 υπηρέτησε για μερικά χρόνια στη γενέτειρά του,

Αναμνηστική φωτογραφία των δασκάλων στο Δημοτικό Σχολείο Μαραθόβουνου το σχολικό έτος 1959-60. Τρίτος από αριστερά ο Γεώργιος Λέβας, διευθυντής, και πέμπτος από αριστερά ο συγχωριανός μας Κώστας Κελεπέσιης.

στο Νιόχωρκο. Τόση ήταν η αγάπη του για τους μαθητές που όταν τέσσερις τελειόφοιτοι επρόκειτο να παρακαθίσουν σε εισαγωγικές εξετάσεις στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, τους έκανε αφιλοκερδώς ιδιαίτερα μαθήματα, με αποτέλεσμα και οι τέσσερις να φιγουράρουν στους πρωτεύσαντες. Ανάμεσά τους και ο γιος του Ντίνος. Επίσης, προέτρεψε τον Ζαχαρία Τάττη να στείλει τον γιο του Αντρέα, που ήταν άριστος μαθητής, στην Αγγλική Σχολή. Για τον σκοπό αυτό έκανε αφιλοκερδώς ιδιαίτερα μαθητή στον Αντρέα, ο οποίος πέτυχε στις εισαγωγικές εξετάσεις.

Στις 15 Ιανουαρίου 1950, που διεξήχθη το ενωτικό δημοψήφισμα, ηγήθηκε πορείας με τους δασκάλους του χωριού προς την εκκλησία, όπου υπέγραψαν τις δέλτους με την επιγραφή: «Αξιούμεν ένωσιν με την Ελλάδα».

Στη συνέχεια υπηρέτησε στη Γύψου, στον Πεδουλά και στην Άχνα ως διευθυντής μαζί με τον ήρωα της ΕΟΚΑ Φώτη Πίττα, τον οποίο πολλές φορές κάλυψε, όταν απουσίαζε σε επιχειρήσεις της οργάνωσης. Τελευταίος σταθμός της ευδόκιμης διδασκαλικής του σταδιοδρομίας το κεφαλοχώρι της Μεσαορίας, Μαραθόβουνος, απ' όπου συνταξιοδοτήθηκε το 1963.

Ο Γεώργιος Λέβας όπου και αν υπηρέτησε βοηθούσε άπαντες χωρίς διακρίσεις, ανεξαρτήτως των πολιτικών πεποιθήσεων των σωματείων που τον καλούσαν για βοήθεια.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ... ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ

Μετά τη συνταξιοδότησή του ξυπνούσε κατά τις αυγινές ώρες και πήγαινε στο καφενείο του Μαρωνίτη, όπου μαζεύονταν οι γεωργοί και άλλοι Νιοχωρίτες, εργάτες και τεχνίτες. Με την επιστροφή του πρώτου λεωφορείου από τη Λευκωσία που έφερνε τις εφημερίδες, ο Γεώργιος Λέβας όχι μόνο τις διάβαζε μεγαλοφώνως αλλά ανέλυε και την καθημερινή ειδησεογραφία και επικαιρότητα.

Τελευταία, αλλά όχι έσχατη, η βοήθειά του στους εργάτες και τους απόμαχους της ζωής συγχωριανούς μας στη συμπλήρωση των σχετικών εντύπων για τη σύνταξη των Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Το σχέδιο είχε αρχίσει να εφαρμόζεται αρχές του 1960, με υπουργό Εργασίας τον μετέπειτα Πρόεδρο της Δημοκρατίας Τάσσο Παπαδόπουλο.

Δυστυχώς, ο πολύ σημαντικός αυτός άνθρωπος έφυγε νωρίς. Απεβίωσε τον Αύγουστο του 1967 σε ηλικία 64 ετών. Η οικογένειά του κυρίως, αλλά και όλοι οι Νιοχωρίτες είναι περήφανοι για το άξιο τέκνο του Νέου Χωρίου.

---

1 Βλ. Χρίστος Λαμπρίας, *Νέο Χωρίο Κυθρέας: Γενέθλια γη – Οι ρίζες μας*, Λευκωσία 2017, σ. 167-193· Κορέλλης, «Το Νέο Χωρίο (Κυθρέας) στον 20ο αιώνα -μέχρι την τουρκική εισβολή», *Ελεύθερη Κυθρέα*, Σεπτέμβρης-Δεκέμβρης 1980, αρ. 9, σ. 33.

2 *Παγκύπριον Γυμνάσιον. Εκατονταετηρίδα. Αναμνηστικό λεύκωμα 1893-1993*, Λευκωσία 1993, σ. 284.

3 Σε αλλαγή επωνύμου προχώρησαν και άλλοι δάσκαλοι από το Νέο Χωρίο, όπως ο Στυλιανός Ροδούλης και Ανδρέας Τσιάρρης, όταν φοιτούσαν στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Επίσης, ο εξ Ελλάδος γυμνασιάρχης του Παγκυπρίου Γυμνασίου Μιχάλης Βολονάκης (1896 -1911) άλλαζε τα επίθετα των μαθητών του δίνοντας κυρίως αρχαία ελληνικά ονόματα. Έτσι, έδωσε το επίθετο Λαμπρίας στο συγχωριανό μας Κυριάκο Χατζηκωστή, μετέπειτα εισαγγελέα εφετών στην Αθήνα και πατέρα του ευρωβουλευτή της Νέας Δημοκρατίας Τάκη Λαμπρία.

4 Άρχων Πρωτοψάλτης της Εκκλησίας της Κύπρου υπηρέτησε ως καθηγητής της Βυζαντινής Μουσικής για 14 χρόνια στο Παγκύπριο Γυμνάσιο (1917-1931)· βλ. Παγκύπριον Γυμνάσιον. ό.π., σ. 157 και αρχιμ. Νεκτάριος Πάρης, Ο Στυλιανός Χουρμούζιος ως θεωρητικός και μελοποιός. Μελέτες στην εκκλησιαστική μουσική, Αθήνα 2016.

5 Αντρέας Δ. Χριστοδουλίδης, *Κύκλος Ζωής: ψηλαφώντας και σκαρφαλώνοντας*, Λευκωσία 2003, σ. 57.

ΣΑΒΒΑΣ ΦΕΛΛΑΣ

Χωριό μου αγαπημένο

Στεφάνι στο κεφάλι τον Πενταδάκτυλο
στα πόδια τα Λιοχώρια γκριζοπράσινο χαλί
Το Νιόχωριο με σθένος απαράμιλλο
Του γυρισμού την ώρα νοσταλγεί.

Εικόνα που ποτέ μας δεν ξεχνάμε στο ξενοπατημένο μας χωριό
η αιωνόβια Βαλανιά, αγέρωχη στο τρίστρατο που στέκει
φρουρός, το εκκλησάκι του Πρόδρομου να σκέπει
Κι οι πράσινες κορφές από ψηλά να χαιρετάνε
Τ' Αη Χαράλαμπου το τρίβαθρο ψηλό καμπαναριό.

Νιο χωριό! Χωριό μου αγαπημένο από τους ξένους πατημένο
Στες στράτες που μεγάλωσα γυρνώ
Τα βήματά μου ολόισα με φέρνουν το σπίτι που γεννήθηκα να δω.
Βλέπω το γνώριμο ξεπόρτι, διαβαίνω τη μακρόστενη αυλή
Νοερά μπροστά μου ζωντανεύει η φοβερή απαίσια σκηνή.

Οκτώ ψυχές παλεύουν με το χάρο ακούω κλάματα, φωνές σπαρακτικές
Κι όλα θα χαθούν θα σβήσουν όταν το θάνατο σκορπίσουν
Οι δολοφονικές οπλοριπές.

Φρικτό το θέαμα, Θεέ μου! Τα πάντα γύρω έχουν σβήσει.
Οκτώ κορμιά στο αίμα τους να πλέουν χωρίς βοήθεια καμιά
Κάποιος το χέρι του ν' απλώσει τα γουρλωμένα μάτια τους να κλείσει.

Στο νεκρικό μακάβριο τοπίο ένα βρεφόκλαμα ταράζει
τη νεκρική μακάβρια σιγαλιά.
Ένα βρεφάκι στα αίματα λουσμένο κλαίει, σπαρταράει με τα χεράκια ψηλαφάει.

ΝΙΤΣΑ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ-ΚΟΥΝΝΟΥ

Ρίζες βαθκιές, κλωνιά πολλά

Πολλές χαρές εγεύτηκα, μέσα που τη ζωή μου
Ας έπαιρνα λλιόττερες, τζι ας ήμουν στην αυλή μου
Μες στην αυλή της μάνας μου, τζείνη της πεθεράς μου
Μες στα περβόλια του χωρκού, τους κάμπους της Τζυρκάς μου
Θα ήμουν ο ευτυχέστερος, θα 'πέταν η καρκιά μου.

Μα τώρα εν περίλυπη, που είμαι μακριά τους
Επείσμωσα, εδούλεψα για να τα ξανακάμω
Μα τώρα εκατάλαβα, πως τζείνα εν τα φτάνω
Γιατί έχουν μέσα την ψυσιή, το δρώμα του τζιουρού μου
Τα κόκαλα της μάνας μου, τζιαι τζείνα του παππού μου.

Τα δέντρα που φυτέψασιν η κόρη τζιαι ο γιος μου
Οι εκκλησιές που έψαλλα, αυτά είναι το βιος μου
Αυτά η περιουσία μου, αυτός εν ο καημός μου.

Τα τοπωνύμια του Νέου Χωρίου Κυθρέας

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΤΟΥ ΓΙΑΠΙΟΥ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΤΟΥ ΚΑΤΤΟΥ ΜΙΑ ΑΝΑΣΑ ΔΡΟΜΟΣ

ΤΟΥ **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Τα τοπωνύμια μιας πόλης ή ενός χωριού θα μπορούσαν να προσομοιαστούν με τον χαρακτήρα ενός ανθρώπου ή ακόμα να αποτυπώσουν επί των χωμάτων τους την ιστορία αιώνων. Στόχος, λοιπόν, της παρούσας δημοσίευσης είναι η παρουσίαση των τοπωνυμίων του Νέου Χωρίου Κυθρέας, όπως αυτά καταγράφονται στον Οδηγό τοπωνυμίων του Μενέλαου Χριστοδούλου, αλλά και από προφορικές μαρτυρίες και από τις βάσεις δεδομένων του Τμήματος Κτηματολογίου. Από τα τοπωνύμια που έχουν καταγραφεί παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν τοπωνύμια με ιδιαιτερότητες, όπως γλωσσικές ή άλλες. Συνολικά από τον Οδηγό Τοπωνυμίων αποδελτιώσαμε 72 ονομασίες που περιλαμβάνονται στα διοικητικά όρια του Νέου Χωρίου. Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να χωροθετήσουμε την κοινότητα στον μεγάλο κάμπο της Μεσαορίας.

Στα βόρεια η κοινότητα συνορεύει με τις κοινότητες του Κουτσοβέντη και της ενορίας της Αγίας Μαρίνας Κυθρέας. Στα ανατολικά συνορεύει με την κοινότητα της Βώνης, στα ανατολικά της, επίσης, περικλείει την κοινότητα του Τραχωνίου Κυθρέας, και στην επέκτασή του προς τα νοτιο-ανατολικά συνορεύει με την κοινότητα του Παλαικύθρου. Στα νότια της κοινότητας βρίσκεται ο δήμος Λευκωσίας και στα δυτικά με την κοινότητα της Μιας Μηλιάς. Στον κυρίως οικισμό παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν τοπωνύμια που να ορίζουν μεγάλες περιοχές – όπως άλλωστε είναι φυσικό – αλλά μονάχα μικροτοπωνύμια, όπως π.χ. καντούνι Αγίου Χαράλαμπου, Βαλανιά, στην Τζαμί, στου Τσακλαγιά. Πέριξ του οικισμού συναντάμε τα μικροτοπωνύμια Αβκολιά του Χατζή Οσμάνη, Σπίτια του Χουσεΐν Αγά, Δυο Γιοφύρια, Αλώνια Μακριά, Σγαφτός, Χωράφι της Πάνκας. Επίσης, στα τοπωνύμια καταγράφεται και η ονομασία Ποταμούθκια, στην οποία βρίσκεται το παλαιό τ/κ κοιμητήριο, οι Μουξούρηδες, το Τσιαλούπασιη, τα Τουλουμπελίκια το Πετρόδημμα, το τ/κ τοπωνύμιο στα νότια της κοινότητας Esse Dere.

Αν και το Νέο Χωρίο καταλαμβάνει πολύ μεγάλη έκταση είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι πολύ μεγάλες περιοχές ορίζονται από ένα μοναδικό τοπωνύμιο, που πολλές φορές επεκτείνεται και στις όμορες κοινότητες, όπως π.χ. Αλακάτια, τα Λακκοβούναρα κ.ά. Από κατοίκους του Νέου Χωρίου γνωρίζουμε για τα τοπωνύμια Κουρούτερες στα νότια του χωριού, το Γιοφύρι του Πόζουτου, ο Ζγαφτός, στα νότια του χωριού, ανατο-

λικά του Καράπετρου, Τσακουλούτερη στα σύνορα με το Παλαίκυθρο, ο Χάραγγας, που οδηγούσε στο γεφύρι της Πιπερούς, οι Αθασσιές του Κέλλη, οι Ευκάλυπτοι του Κέλλη.

ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ

Από τα 70 τοπωνύμια που καθορίσαμε ως τέτοια, τα 28 είναι τουρκικής προέλευσης, 32 είναι γεωγραφικά ή έλαβαν την ονομασία τους από εγγειοβελτιωτικά έργα, 6 είναι ανθρωπωνυμικά, 2 είναι αγιωνυμικά, 1 είναι φυτωνυμικό και 1 είναι αγνώστου προελεύσεως.

ΑΓΙΩΝΥΜΙΚΑ

Άγιος Αντώνιος, ο
Άγιος Θεόδωρος, ο (αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο αλλά ως εκκλησία στο Gazetteer)

ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

Ağılı Dere (όνομα ρέματος ή άλλως στα νότια του χωριού που φτάνει μέχρι τα όρια της επαρχίας Αμμοχώστου)
Ağılı Dere (αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο, αλλά ως λόφος στο Gazetteer)
Ağlı Dere (αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο, αλλά ως ρέμα στο Gazetteer)
Ak Taşın (λευκή πέτρα – λευκή γη)
Anglı Dere (ρέμα)
Armut Tarlası (χωράφι-περιβόλι με αχλαδιές)
Ayos Tarlası (χωράφι του αγίου)
Bademli Tarla (αμυγδαλεώνες)
Çakıllı Dere (αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο αλλά ως ρέμα στο Gazetteer) αρκετά διαδεδομένο σε ολόκληρη την Κύπρο.
Çaklı (χαλίκια)
Çapa Deresi (ρέμα με πατάτες) αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο αλλά ως ρέμα στο Gazetteer)
Doğan Burnu
Dikili Taş (ίδιο σε Λευκωσία, Άγιο Σωζόμενο, Αγγαστίνα, Κνώδαρα, Κορνόκηπο, Όβγορος, Ψυλλάτος, Σίντα, Αγκολέμι, Μόρα, Παλαίκυθρο, Πυρόι).
Zeytinlik (ελαιώνες) (ίδιο σε Αφάνεια, Άγιο Χαρίτωνα, Κριδειά;), Επιχώ, Καλυβάκια, Πέτρα του Διγενή, Ποταμιά,
Hacı Ali Tarlası
Harman Tarlası (χωράφι με καπνά)
Hurma Tarlası (χωράφι με φοίνικες) (ίδιο σε Λευκωσία και Καζιβερά)
Güvercinlik (περιστερώνας)
Kanlı Dere (κόκκινο/ματωμένο ρέμα, τ/κ όνομα για τον Πεδιαίο ποταμό)
Karanlık Bahçe (σκοτεινός κήπος)
Kiracı (κυρατζη)
Kuru Köy (ξερότοπος, ξεροχώρι), παλαιά ονομασία του Νέου Χωρίου (ίδιο στο Τραχώνι)
Musa Tarlası (στα όρια του Τραχωνίου όπου και υπάρχει παρόμοιο τοπωνύμιο)
Mustafacık
Neyzan Çiftlik (τσιφλίκι του Νεϊζάν) (αναφέρεται ως εγκατάσταση στο Gazetteer)
Taş Tarlası (βραχώδες χωράφι)
Tulu Balık
Uzun Tarlası (Μακρύ Χωράφι) στα σύνορα με την κοινότητα Βώνης

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ/ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΑ

Εφτά Σκάλες, οι (ίδιο σε Κρήνη, Αστρομερίτη, Έξω Μετόχι, Κάτω Κουτραφά)
Λάντες Μακριές, οι (ίδιο σε Τύμβου και Παλαίκυθρο)
Μάντρα του Μεβλίτη, η
Ποστανίκκια, τα (ίδιο σε Χαρκειά, Γερόλακκος, Κάτω Δευτερά, Πάνω Δευτερά, Μια Μηλιά, Σύγκραση, Λευκόνοικο)
Χωράφια Καινούργια, τα
Χωράφια του Κύκκου, τα
Χάραγγας, ο (αναφέρεται ως ρέμα στο Gazetteer) ίδιο σε Άγιος Γεώργιος, Αγιος Ηλίας, Άρδανα, Γαστριά, Γεράνι, Γούφες, Λευκόνοικο, Ψυλλιάτος, Σπαθαρικό, Στύλλοι, Κνώδαρα, Σύγκραση, Τρίκωμο, Ασώματος, Ανάγεια, Εργάτες, Μόρφου, Λουκρούνου (Πάφος), και ως τοπωνύμιο σε Άγιος

Από τα 70 **τοπωνύμια**, τα 28 είναι τουρκικής προέλευσης, 32 είναι γεωγραφικά, 6 ανθρωπωνυμικά, 2 αγιωνυμικά, 1 φυτωνυμικό.

Γεώργιος, Αγιος Συμεών, Αυγόρου, Δερύνεια, Γαστριά, Καλοψίδα, Τσιάδος, Λευκόνοικο, Μελανάγρα, Μηλιά, Σύγκραση, Τρυπημένη, Αγια Ειρήνη, Παλαιόσοφος, Πάνω Δίκωμο, Αγιος Θεόδωρος, Οδού, Εργάτες, Λευκωσία, Παλαίκυθρο, Βώνη, Αναδιού, Λουκρούνου)

Χαραγιάδες, οι (ίδιο στο Τραχώνι Κυθρέας)

Ποταμός του Κάττου, ο (αναφέρεται ως ρέμα στο Gazetteer)

Σγαφτά τους Τραχωνίτες, τα

Στράτα της Χώρας, η (ίδιο σε Άγιος Ηλίας, Γέναγρα, Στρονγυλός, Αθηένου, Μελούσια, Αγια Μαρίνα Σκυλλούρας, Άγιος Βασίλειος, Κάτω Ζώδια, Κάτω Μονή, Κοκκινοτριμιθιά, Λουρουτζίνα, Λυθροδόντας, Μονή)

Στράτα του Ποταμού, η (ίδιο στο Λιοπέτρι)

Ποταμός του Γιαπιού, ο (αναφέρεται ως ρέμα στο Gazetteer)

Παλαίκυθρον, το (αναφέρεται ως ρέμα στο Gazetteer), ίδιο στο Παλαίκυθρο)

Πεδιαίος, ο (αναφέρεται και ως ποταμός και ως τοπωνύμιο)

Λακκοβούναρος (αναφέρεται ως δάσος στο Gazetteer), (ίδιο σε Κυθρέα, Μια Μηλιά, Βουνό, Κουτσοβέντης, Φρέναρος, Πάνω Δίκωμο, Μάνδρες, Τρυπημένη, Γεράνι, Άρδανα, Άγιος Επίκτητος)

Κατήφορον, το (ίδιο σε Κοράκου, Περιστερωνάρι, Τσέρι, Καλό Χωριό, Γουδί, Καλλέπεια)

Κκιαταλόστρατα, η (ίδιο και στη Λευκωσία)

Κοκκινογή, η (κοινότατο τοπωνύμιο σε ολόκληρη την Κύπρο)

Καινούργια, τα

Καλόγυρος, ο (αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο αλλά ως ρέμα στο Gazetteer)

Βαθύς, ο (αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο αλλά ως ρέμα στο Gazetteer)

Βούναρος της Ζιντίλας, ο (αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο αλλά ως λόφος στο Gazetteer)

Κυθρέα, η (αναφέρεται ως δάσος στο Gazetteer). Ίδιο στη Μια Μηλιά και στην Κυθρέα

Παλιοκλησσιά, η (ίδιο σε Κερύνεια, Τέμπλος, Αναλιόντας, Φυλλιά, Λατσιά, Τσακίστρα, Χούλου, Βώνη, Ασγάτα, Μαραθόβουνος, Διόριος, Μάντρες, Καλαβασός, Βάσα Κοιλανίου, Αφάνεια, Φλαμούδι)

Αβκολιά του Κκακκιλιού, η (αναφέρεται όχι ως τοπωνύμιο αλλά ως κανάλι στο Gazetteer)

Αβκολιά του Μενκιλάρτου, η (Αβγολιά του Μενειάρτου Gazetteer)

Αλακάτια, τα (κοινότατο τοπωνύμιο σε ολόκληρη την Κύπρο)

Άσσος, ο (ίδιο σε Τραχώνι και Παραμάλι)

Πεδιαίος.

Κολόκα, η (ίδιο σε Συλίκου, Άγιο Τύχωνα, Στρογγυλό, Άρδανα, Δερύνεια)

Κούππα, η (ίδιο στο Τραχώνι)

ΑΝΘΡΩΠΩΝΥΜΙΚΑ

Τέγκελης, ο (αναφέρεται ως ρέμα στο Gazetteer), ίδιο στην Κυθρέα

Χιαπάνηδες ή Σιαπάνηδες, οι (ίδιο στη Φλάσσου)

Καμπέρηδες, οι (ίδιο στην Κρήτου Μαρώτου)

Καράπετρος, ο

Κασπαρής, ο (ίδιο σε Κάτω Δρυ, Παραμάλι, Πάνω Λεύκαρα, Πυργά)

Κυρά Μαρή ή Κυρά Μαριού, η

ΦΥΤΩΝΥΜΟ

Θρουμπερή, η, πιθανώς λόγω αφθονίας του φυτού θρουμπί

ΑΓΝΩΣΤΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

Πετουνάκι, το

ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΗ ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΣΗ

Περιδιαβαίνοντας τα κτηματικά όρια του Νέου Χωρίου και ξεκινώντας από τα ανατολικά όρια με την κοινότητα Βώνης ο περιπατητής θα συναντήσει το Ouzoun Tarlasi, στα δυτικά του βρίσκονται τα χωράφια του Αγίου (Ayios Tarlasi), ανατολικά είναι η περιοχή με την ονομασία Dash ή Tas Tarlasi, και στα δυτικά του τα χωράφια του Haji Ali (Haji Ali Tarlasi), βορειοδυτικότερα θα δει την περιοχή Armoud Tarlasi. Βόρειά της είναι το Neizan τσιφλίκι (Neizan Chiflik) και δυτικά του τσιφλικιού είναι η περιοχή που λέγεται Gouverjinlik. Βόρειά του είναι οι Καμπέρηδες και ανατολικά τους είναι η περιοχή ονόματι Khourma Tarlasi και βορειοανατολικά της είναι η Παλιοκκλησιά. Δυτικότερα της Παλιοκκλησιάς είναι ο Κατήφορος, όπου στα βόρειά του θα δει τα χωράφια με το όνομα Harman Tarlasi και στα δυτικά του Κατήφορου είναι το Mousa Tarlasi.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΤΟΝΑΤΖΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ

Από εκεί βόρεια είναι το Πετονάτζι, ακριβώς στα σύνορα με τη Χρυσίδα της Κυθρέας. Πιο βορειοδυτικά από το Πετονάτζι θα βρει του Χαραγιάδες. Νοτιότερα θα βρει την περιοχή με το όνομα Κυρά Μαρή ή Κυρά Μαριού.

Δυτικά της περιοχής αυτής βρίσκεται ο κυρίως οικισμός του Νιοχώρκου. Στα βόρεια του κυρίως οικισμού έχουμε την περιοχή του Χαλούπασιη. Στα νότιοδυτικά ο οικισμός ορίζεται από την περιοχή του Pademli Tarla και στα δυτικά του από την περιοχή Zeytinlik που φτάνει έως τα όρια με την Αγία Μαρίνα της Κυθρέας. Στο βορινό άκρο της Κοινότητας, στα όρια με την κοινότητα του Κουτσοβέντη, είναι η περιοχή με το όνομα Γιαππιά.

ΑΠΟ ΤΟ ΤΡΑΧΩΝΙ ΩΣ ΤΗ ΜΙΑ ΜΗΛΙΑ

Στα όρια με το Τραχώνι, στα ανατολικά του χωριού βρίσκεται η περιοχή Karanlik Bachte και δυτικά του είναι τα Αλακάτια. Από εκεί νοτιότερα είναι ο Καράπετρος πιο νότια ακόμα η Κούπα. Αν προχωρήσεις λίγο πιο νότια από την Κούπα θα φτάσεις στο Ak Tahsin, δυτικά του Ak Tahsin ρέει ο Agli Dere και λίγο πιο νότια ο Chakili Dere, που έρρεε στα όρια με το Παλαίκυθρο στο οποίο και εισχωρούσε. Ανατολικά του Ak Tahsin θα συναντήσει κάποιος τον Άσσο. Δυτικά από τα Αλακάτια ήταν τα Σγαφτά τους Τραχωνίτες και βορειοανατολικά τους ο Χάραγγας και βόρεια του Χάραγγα η Στράτα του Ποταμού. Πιο βόρεια από τη Στράτα αν προχωρούσες θα έφτανες στις Επτά Σκάλες και στις περιοχές που ονομάζονται Αλώνια Μακριά. Ανατολικά βρίσκεται το Pademli Tahsin και δυτικά από τις Επτά Σκάλες του Κύρατζη. Πιο δυτικά αν πήγαινε κάποιος, στα όρια με την Αγία Μαρίνα της Κυθρέας είναι η Τσαταλόστρατα και βορειοανατολικά θα βρει τον δρόμο της Λευκωσίας. Νότια από την Τσαταλόστρατα είναι το Mouksour Tarlasi και δυτικά του ο Βούναρος της Ζιντίλλας. Νότια του Βούναρου βρίσκεται η Θρουμπερή και νοτιοδυτικά της το Kurukoy, ανατολικά της Θρουμπερής το Agili Dere.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΑ ΜΗΛΙΑ ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΚΥΘΡΟ

Προχωρώντας νοτιοδυτικά από την Κούππα είναι τα Καινούργια Χωράφια και βορειοδυτικά τους οι Μακριές Λάντες. Ακριβώς στα βόρειά τους είναι το Moustafajik και ακριβώς πιο βόρεια η Μάντρα του Μεβλίδη. Βορειοανατολικά του τα Καινούργια Χωράφια και δυτικά τους οι Μακριές Λάντες. Βόρεια από τις Λάντες είναι το Toghan Bournou και το Kourou Koy. Βορειότερα από τις Λάντες είναι η Κοκκινογή και βορειοανατολικά της τα Ποστανίκκια (στα όρια με τη Μια Μηλιά).

ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΜΕ ΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΤΕΡΑ

Στα νότια του χωριού στα σύνορα με τη Λευκωσία είναι η περιοχή με το όνομα Πεδιαίος. Ακριβώς στα δυτικά τους είναι η περιοχή Παλεοκκλησιά και στα βόρειά της ο Χάραγγας (στα όρια με τη Μια Μηλιά), βόρειά του βρίσκεται η περιοχή Κάσπαρης. Ανατολικά του Χάραγγα είναι το Dikili Dash ή Tas και ανατολικότερα τα Χωράφια του Κύκκου. Προχωρώντας προς το Παλαίκυθρο είναι οι περιοχές όπου ρέει ο Chakili Dere. Πάνω από το μέσον περίπου της πεδιάδας του Νέου Χωρίου βρίσκονται από ανατολή προς δύση οι περιοχές της Κολόκας και βορειοανατολικά της οι Σιαπάνηδες, δυτικότερα της το Toulou Belik και αριστερά της ο Κάσπαρης. Βορειοανατολικά είναι το Kanli Dere είναι η Αβκολιά του Μιdjartoy και ανατολικά ο Άγιος Αντώνιος.

Μνημείο πίστης και αγωνιστικότητας

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΑΝΕΓΕΡΣΗΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΤΟΥ **ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΟΜΗΔΗ**

Ο ορθόδοξος ναός είναι το «κατοικητήριο» του Θεού», είναι ο τόπος όπου οι πιστοί συνέρχονται να λατρεύσουν τον Θεό. Ο ναός αποτελεί το κέντρο της ενοριακής ζωής. Ο ναός είναι το δεύτερο σπίτι του πιστού. Βρέφος όντας εκεί οδηγείται για τον σαραντισμό. Στον ναό λαμβάνει το άγιο Βάπτισμα και αναγεννάται σε νέα εν Χριστώ ύπαρξη. Εκεί στεφανώνεται και μοιράζεται τη χαρά του γάμου του με όλη την τοπική εκκλησία. Εκεί απολαμβάνει τις χαρές των μεγάλων γιορτινών ημερών. Στον ναό χαίρεται τη βάπτιση των παιδιών του. Εκεί μετέχει των ιερών μυστηρίων και λαμβάνει τη λυτρωτική χάρη του Θεού. Μέσα σ' αυτόν σπεύδει να προσευχηθεί για τις δυσκολίες της ζωής και να αντλήσει δύναμη για την πορεία της ζωής του. Εκεί οδηγείται με το πέρας της επί γης ζωής του, για την εξόδιο ακολουθία του. Στον ναό, ακόμα, θα αναπέμπονται εσαεί επιμνημόσυνες δεήσεις γι' αυτόν και για όλους τους κεκοιμημένους πιστούς.

Ο ναός του Αγίου Χαραλάμπους του χωριού μας όμως είναι κατεχόμενος από τους Τούρκους εισβολείς εδώ και 44 χρόνια και είναι εγκαταλελειμμένος και βουβός. Μας προσμένει μέχρι την άγια ώρα της επιστροφής.

Ο ΠΟΘΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΔΙΟΜΗΔΗ

Τα χρόνια της προσφυγιάς, πολλά. Οι μνήμες για το κατεχόμενο χωριό μας και τις ερειπωμένες εκκλησίες του χωριού μας, του Αγίου Χαραλάμπους, του Ιωάννου του Προδρόμου και το ξωκλήσι του Αγίου Θεοδώρου, γυρόφερναν συνεχώς στην καρδιά του ιερέα του χωριού μας, πρωτοπρεσβύτερου Διομήδη Κωνσταντίνου. Ο ίδιος, σε συνάντηση με τον τότε κοινοτάρχη Κώστα Ζερβό, τους συλλόγους και άλλους παράγοντες του χωριού, εξέφρασε τον πόθο, την επιθυμία και τη θέληση να εργαστούν όλοι μαζί για την ανέγερση του ιερού Ναού του Αγίου Χαραλάμπους εδώ στην προσφυγιά (πανομοιότυπου με τον κατεχόμενο ναό και όσον το δυνατόν πιο κοντά στο χωριό μας), αίθουσας εκδηλώσεων και μνημείου πεσόντων και αγνοουμένων προς τιμή των συγχωριανών μας που έπεσαν στο πεδίο της μάχης ή σφαγιάστηκαν από τους εισβολείς και για όσους συγχωριανούς μας αγνοούνται. Το δύσκολο αυτό έργο θα αποτελούσε έκφραση αγάπης προς το χωριό μας και ελάχιστο χρέος τιμής προς τους συγχωριανούς μας που χάθηκαν, υπόμνηση προς τις επερχόμενες γενιές της τραγωδίας του 1974, καθώς και συντήρηση του πόθου για επιστροφή. Θα καλλιεργούσε επίσης την ενότητα και τη συναδέλφωση όλων των Νιοχωριτών και θα αποτελούσε υποθήκη της γενιάς μας προς τις μελλούμενες γενιές των Νιοχωριτών να μην ξεχάσουν το χωριό και την εκκλησία μας.

> Το δύσκολο αυτό έργο θα καλλιεργούσε την **ενότητα** και τη **συναδέλφωση** όλων των Νιοχωριτών και θα αποτελούσε **υποθήκη** της γενιάς μας προς τις μελλούμενες γενιές.

Το εγχείρημα δύσκολο και επίπονο. Όμως η αγάπη για το χωριό μας, μεγάλη, γι' αυτό και συνεστήθη αμέσως επιτροπή, αποτελούμενη από τον πρωτοπρεσβύτερο Διομήδη Κωνσταντίνου και τους Πέτρο Κυριακίδη, Στέλιο Χριστούδια, Χρίστο Λαμπρία και Μιχάλη Γεωργίου,

και με τις άοκνες προσπάθειές τους παραχωρήθηκε από το κράτος τεμάχιο κυβερνητικής γης, έκτασης 1750 μ., στην οδό Μετεώρων 9 στην Αγλαντζιά. Αμέσως ανετέθη στον κ. Κωνσταντίνο Λέβα, πολιτικό μηχανικό, καταγόμενο από το χωριό μας, η εκπόνηση του αρχιτεκτονικού σχεδίου του ναού, ο οποίος έπρεπε να προσομοιάζει με τον κατεχόμενο ναό του χωριού μας. Ο κ. Λέβας ανέλαβε, αμέσως, μετά χαράς, την εκπόνηση του σχεδίου και την επίβλεψη των εργασιών της ανέγερσης του ναού, εντελώς αφιλοκερδώς.

Μετά από τις συνεχείς προσπάθειες της επιτροπής εξεδόθησαν οι άδειες οικοδομής, συνεστήθησαν ομάδες συλλογής εισφορών, πρωτοστατούντων του πατρός Διομήδη Κωνσταντίνου, του Χριστιανικού Συνδέσμου της Εκκλησίας Αγίου Γεωργίου Αγλαντζιάς, της Φαίδρας Χριστοδούλου, της Έλλης Κωσταρή, του Χρίστου Λαμπρία και αργότερα του Σταύρου Καγκελάρη, οι οποίοι, κάτω από αντίξοες συνθήκες, με επιμονή και υπομονή, κατόρθωσαν να συλλέξουν αρκετές χρηματικές εισφορές, ώστε να αρχίσει η υλοποίηση του έργου. Σημαντική ήταν και η βοήθεια των ξενιτεμένων χωριανών μας απ' όλον τον κόσμο.

Η επιστολή προς τους ξενιτεμένους Νιοχωρίτες, με σκοπό τη συλλογή χρηματικών εισφορών, είχε εκδοθεί στις 4 Ιουλίου 2003, εστάλη προς αυτούς και η ανταπόκρισή τους ήταν συγκινητική.

Η πρώτη Θεία Λειτουργία τελέσθηκε στις 10 Φεβρουαρίου 2007, μέσα σε συγκινητική ατμόσφαιρα, στην παρουσία πλήθους συγχωριανών μας, οι οποίοι προσήλθαν απ' όλη την ελεύθερη Κύπρο.

Η ανέγερση του ναού άρχισε τον Ιούλιο του 2005 και αποπερατώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2006. Η πρώτη Θεία Λειτουργία τελέσθηκε από τον ιερέα του χωριού μας, πρωτοπρεσβύτερο Διομήδη Κωνσταντίνου, στις 10 Φεβρουαρίου 2007, ημέρα της εορτής του Αγίου Χαραλάμπους (παρά τις πολλές ελλείψεις σε εξοπλισμό του ναού), μέσα σε συγκινητική ατμόσφαιρα, στην παρουσία πλήθους συγχωριανών μας, οι οποίοι προσήλθαν απ' όλη την Κύπρο.

Η κτητορική πράξη έγινε στις 10 Φεβρουαρίου 2008. Στην πράξη αυτή αναφέρεται ρητά ότι ο ναός ανήκει στο Νέο Χωρίο Κυθρέας και η διαχείρισή του θα γίνεται αποκλειστικά από τους Νιοχωρίτες. Στα πρώτα χρόνια η εκκλησία ελειτουργείτο την 1η Κυριακή κάθε μήνα, λόγω έλλειψης ιερέα. Τον Αύγουστο, όμως, του 2012 εκπληρώθηκε ο διακαής πόθος του ιερέα του χωριού μας, πατρός Διομήδη, να υπηρετεί εξ ολοκλήρου τον Άγιο Χαράλαμπο. Με εντολή του Μακαριοτάτου Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Β΄ ο πατήρ Διομήδης διορίσθηκε μόνιμα στον νεοανεγερθέντα ναό του χωριού μας και από τότε, παρά τα προβλήματα υγείας του, συνεχίζει να ποιμαίνει τους συγχωριανούς με αγάπη, λαμβάνοντας μέρος σε όλες τις εκδηλώσεις και δραστηριότητές τους.

Η ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΠΕΣΟΝΤΩΝ

Από την πρώτη στιγμή της απόφασης για ανέγερση του ιερού ναού, διακαής ήταν ο πόθος όλων των χωριανών για την ανέγερση μνημείου προς τιμήν των πεσόντων και αγνοουμένων συγχωριανών μας, γι' αυτό και στα αρχιτεκτονικά σχέδια υπήρξε η πρόνοια του χώρου στον οποίο θα ανεγείρετο το μνημείο. Την εκπόνηση των σχεδίων ανέλαβε αφιλοκερδώς ο αρχιτέκτονας Σωτήριος Κυριακίδης. Τα σχέδια παρουσιάστηκαν στους συγχωριανούς μας προς έγκριση μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας στις 5 Ιουλίου 2009. Μετά την έγκριση του σχεδίου καθορίστηκαν οι όροι εκτέλεσης του έργου και ζητήθηκαν οι προσφορές. Για τον σκοπό αυτό έγινε έρανος ανάμεσα στους Νιοχωρίτες και συγκεντρώθηκε χρηματικό ποσό, το οποίο όμως δεν επαρκούσε για την ολοκλήρωση του μνημείου. Η εταιρεία Rotos Developers LTD, που ανέλαβε την εκτέλεση του όλου έργου, το αποπεράτωσε αναλαμβάνοντας η ίδια το κόστος. Μέσα από πολλές δυσκολίες και αντιξοότητες το έργο ολοκληρώθηκε και τα αποκαλυπτήρια του μνημείου τελέστηκαν τον Μάιο του 2009. Από τότε, κάθε Σεπτέμβριο, τελείται στην παρουσία επισήμων το ετήσιο μνημόσυνο των πεσόντων και φονευθέντων από τους Τούρκους εισβολείς συγχωριανών μας και κατατίθενται στεφάνια προς τιμήν τους.

Μέχρι την ιερή μέρα της επιστροφής στα ιερά χώματα του χωριού μας ο ιερός ναός του Αγίου Χαραλάμπους Νέου Χωρίου Κυθρέας στην Αγλαντζιά μαζί με το μνημείο πεσόντων θα θυμίζει στις επερχόμενες γενιές την τραγωδία του 1974, θα καλλιεργεί την ενότητα και τη συναδέλφωση όλων των Νιοχωριτών και θα αποτελεί αιώνιο μνημείο πίστης προς τον Θεό, εγκαρτέρησης, αγωνιστικότητας και ιερού χρέους προς τους ήρωες και πεσόντες συγχωριανούς μας.

ΜΑΡΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ*

Λειτουργία στη ρημαγμένη εκκλησιά

Ισχυρίστηκες πως το χωριό μας είν' δικό σου,
αφού εδώ έζησες 41 τόσα χρόνια,
πιο πολλά απ' όσα είχα ζήσει τότε εγώ
και πως εγώ είμαι κάτοικος του Νοτιά!
Μα δεν ανέφερες πως το τότε
το σταμάτησες εκεί που εσύ μας έδιωξες με τη βία.

Δεν συλλογίστης πως εδώ
πρωτάνοιξα τα μάτια μου στο φως
και πως εδώ αντρώθηκα κι έστησα τα όνειρά μου,
που εσύ με την αρβύλα σου τα γκρέμισες!
Και δεν σύγκρινες τα 41 σου παράνομα χρόνια
με τα τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια που έστησα τούτον τον τόπο
και τον ανέστησα και τον λάμπρυνα στον ήλιο της οικουμένης!

Είδες τάχατες ποτέ σου λίγο πιο πάνω αυτά
που αλύπητα κι αχόρταγα τώρα λατομεύεις,
τα Πέντε Δάκτυλα του Ακρίτα που κυνήγησε τον Σαρακηνό;
Είδες ποτέ σου λίγο πιο πέρα του Βουφαβέντο το κάστρο
με τη λεπρή Ρήγαινα, που το άγιο νερό τη γιάτρεψε
του Χρυσοστόμου τ' άγιου;

Κι ακόμα πιο κει, μήπως άκουσες να βγαίνει
απ' το γκρεμισμένο κρησφύγετο του Δικώμου
του Σταυραετού η κραυγή:
«Ου περί χρημάτων τον αγώνα ποιούμεθα αλλά περί αρετής»;
Άκουσες τάχατες ποτέ σου αυτά;

Σήμερα οι ρημαγμένοι τοίχοι της εκκλησιάς μας αναρρίγησαν
που μετά από 41 χρόνια αντιλάλησαν ψαλμουδιές!
Μα το κωφό σου αφτί λέξη δεν άρπαξε ούτε ίδρωσε,
μια που στρογγυλοκάθισες στον καναπέ μας
και δεν λογαριάζεις ποτέ να σηκωθείς!

Έστησες μεγαθήρια μέσα σε ξένα χωράφια
κι απλώθης εις ύψος και εις πλάτος σε ξένη γη,
με τα φλουριά που σου ξεχειλίζουν τις τσέπες
κείνοι που πάντα σε παραχαΐδευαν και σε κακανάθρεφαν
και, δυστυχώς, και με τα φλουριά που δικοί μας ξεδιάντροπα
μας ξεπουλούν στα καζίνα και στα παζάρια σου…

Ούτε το μάτι σου το τυφλό σκιάχτηκε
τα φτερουγίσματα των χερουβείμ,
που τον ναό μας πλημμύρισαν,
αντάμα με τους αγνοουμένους και τους νεκρούς μας,
αντάμα με τον άγιο προστάτη μας και την Παντάνασσα,
που μας ευλογούσαν απ' τη γεμάτη ρωγμές οροφή!

Σ' αυτό τον ναό εγώ βαφτίστηκα, μεταλάβαινα,
παντρεύτηκα, τους δικούς μου κήδευσα και μνημόνευσα
κι ήρθα σήμερα εδώ με μαλλιά ασπρισμένα πια…
Τι ξέρεις ή τι νιώθεις εσύ απ' αυτά;

Εμείς όλοι αντάμα βουρκωμένοι απαγγέλλαμε
το «Πιστεύω εις έναν Θεό»,
Αυτόν τον Θεό «Πατέρα μας τον εν τοις ουρανοίς»,
και τα ντουβάρια ανατρίχιασαν…

Κι εμείς σου λέμε, για να ξέρεις, πως ο δικός μας Θεός
είναι πάνω απ' τους δικούς σας παντοκράτορες της οικουμένης…
Κι ο δικός μας Παντοκράτορας
είν' Αυτός που σύντομα θα σας δείξει τι πά' να πει
αυτό που στο τέλος όλοι αντάμα ψάλλαμε:
«Πλούσιοι επτώχευσαν και επείνασαν,
οι δε εκζητούντες τον Κύριο
ουκ ελαττωθήσονται παντός αγαθού»!

*Εκπαιδευτικός, σύζυγος του Ιωάννη Κωνσταντίνου, γιου του Παπαδιομήδη

Το πιο πάνω ποίημα το έγραψα στις 14 Φεβρουαρίου 2016, μετά από την πιο συγκλονιστική Θεία Λειτουργία της ζωής μου, που έζησα στον ναό του χωριού σας. Όλη την ώρα έκλαιγα μέσα στην εκκλησία. Ήμουν συγκινημένη αλλά και αγανακτισμένη απ' όλα όσα έβλεπα μέσα στο χωριό, στον Πενταδάκτυλο και γενικά σε όλα τα σκλαβωμένα μέρη απ' όπου περνούσαμε. Είχα φορτιστεί ακόμα κι από μια συζήτηση που είχε γίνει ανάμεσα σε κάποιον χωριανό κι έναν Τούρκο τις προάλλες. Ο Τούρκος ισχυριζόταν ότι έζησε 41 χρόνια στο χωριό, περισσότερα από όσα είχε ζήσει πριν από την εισβολή ο χωριανός, άρα, έλεγε, ότι ο χωριανός πρέπει να λέγεται Λευκωσιάτης κι ο Τούρκος Νιοχωρίτης. Όταν επέστρεψα στο σπίτι μου συγκλονισμένη, ένιωσα την ανάγκη να καταγράψω όλα τα συναισθήματα και τις σκέψεις που με κατέκλυζαν, ώστε να εκτονωθώ. Ας ευχηθούμε σύντομα ο Παντοκράτορας Θεός να δώσει τη δίκαιη λύση!

Εκλιπόντες συνοικισμοί και ιστορικά γεγονότα

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ ΣΤΗ *ΝΙΟΧΩΡΙΤΙΚΗ ΦΩΝΗ* ΤΟ ΠΟΛΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΑΚΟΥΡΑΣΤΟΥ ΜΕΛΕΤΗΤΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΑΡΧΟΥ ΚΛΗΡΙΔΗ

Το άρθρο «Εκλιπόντες συνοικισμοί και ιστορικά γεγονότα. Η Κουρκούσα ή Κουρκού και το Νέον Χωρίον Κυθρέας» δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στη *Φιλολογική Κύπρο* το 1961, στις σελίδες 156-158, καθώς και στο *Χωριά και πολιτείες της Κύπρου*, Λευκωσία 1961, και στην επανέκδοση από το Ίδρυμα Νέαρχου Κληρίδη, το 2015[2]. Μάλιστα, πρόσφατα (9/11/2018) διοργανώθηκε από το Πολιτιστικό Ίδρυμα «Νέαρχος Κ. Κληρίδης» σε συνεργασία με το Σπίτι της Κύπρου εκδήλωση τιμητικής αναφοράς για το έργο του λαογράφου της Κύπρου Νέαρχου Κληρίδη στην Ακαδημία Αθηνών.

Οι πολύ ενδιαφέρουσες πληροφορίες του άρθρου είναι άκρως διαφωτιστικές για την πρώιμη ιστορία του χωριού μας και θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η πρώτη δημοσίευση που αφορά αποκλειστικά την ιστορία του Νέου Χωρίου. Το παραθέτουμε αυτούσιο χωρίς καμία παρέμβαση, πλην της μετατροπής από το πολυτονικό σύστημα στο μονοτονικό και τη μεταφορά των υποσημειώσεων από υποσελίδιες στο τέλος του κειμένου. Το κείμενο συνοδευόταν από δύο φωτογραφίες, η μία με τη νότια πλευρά της εκκλησίας του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου και η άλλη έδειχνε τα σίδερα του παραθύρου του βορείου τοίχου, οι οποίες επίσης δεν δημοσιεύονται. Αντ' αυτών δημοσιεύουμε φωτογραφίες από τη σημερινή κατάσταση του ναού.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Η Κουρκούσα ή Κουρκού και το Νέον Χωρίον Κυθρέας

ΤΟΥ **ΝΕΑΡΧΟΥ ΚΛΗΡΙΔΗ**

ΕΚΛΙΠΟΝΤΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΙ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Η Κουρκούσα ή Κουρκού και το Νέον Χωρίον Κυθρέας.

Ο Αρχιμανδρίτης Κυπριανός, γράφοντας την ιστορία του στα 1788, αναφέρει τα εξής σχετικά με τον συνοικισμό Κουρκού.

«Έτει 1397 ο αμείλικτος Πρίγκιψ και Κυβερνήτης(1) ουδ' ώραν έχων έτι αναπαύσεως από τας υποψίας του, έστειλε τον Κοντοστάπιλον, άλλον απάνθρωπον αδελφόν του(2), να σηκώσουν τον θείον τους Συνεσκάλκον Ιωάννην από την Αλαμινόν, και τον Βασίν Ιβελίνον, όντα εις το χωρίον Κουρκού, και με μίαν γαλέραν να τους πάρουν εις Αρμενίαν εξορίστους».(3)

Ο ίδιος ιστορικός επαναλαμβάνει το όνομα του χωριού αυτού στην αφήγηση γεγονότων του έτους 1368, τα οποία ακολούθησαν τη δολοφονία του βασιλιά Πέτρου Α', στο εξής απόσπασμα:

«Αλλ' η βασίλισσα Ελεονόρα, φέρουσα μίσος άσπονδον κατά του Πρίγκιπος και Κυβερνήτου(4) του βασιλείου διά τον θάνατον του ανδρός και βασιλέως, και το δη χείριστον, διατί έβλεπεν εαυτήν εξωρισμένην από την εξουσίαν του κυβερνάν, ως τροφός και επίτροπος του υιού αυτής και διαδόχου ετραβήχθη εις το χωρίον Κουρκού (όπερ ίσως είναι το Τουρκιστί σήμερον Κουρούκιογι) ένθα ήτον παλάτιον βασιλικόν της εξοχής. Και εκεί συναυλιζομένη μετά των ενδημούντων χάριν ασπασμού και συνδιατριβής, δεν έπαυε κατηγορούσα τον Πρίγκιπα, και φονέα αυτόν καλούσα, και αδελφοκτόνον, έκρινεν τον εαυτόν της εκεί ως φυλακωμένην, και τοι ταύτα όλα ο Κυβερνήτης εμάνθανε διά των κατασκόπων. Αύτη όμως απεφάσισε, και έγραψε του Πάπα, και του βασιλέως θείου της εις Νεάπολιν, παρακαλούσα αυτούς εις εκδίκησιν του αίματος του ανδρός της, και διά την ελευθερίαν της, και υπέσχετο δι' ιδίων εξόδων να μισθώση αρκετά στρατεύματα. Τα γράμματα εγράφθησαν διά Νικολάου Νάκου Μαΐστωρος της Καγκελλαρίας, και εδόθησαν τίνι Γενοβέζω Μάρκω Γριμάλδη, ετοίμω όντι εις φυγήν. Τούτου όντος εις Αμμόχωστον, εξάνοιξε το μυστήριον ο Πρίγκιψ, έστειλεν ευθύς, και κρατήσας τον Γενοβέζον, επήρε τα γράμματα, μόλις ως ξένου γένους, εκείνου λυτρωθέντος εκ της αγχόνης, αλλ' ο Νάκος κατεκρίθη και εδέθη εις ουράν ίππου αγρίου και από την Πόρταν της Λευκοσίας εδέρνετο ο ίππος, σύρων τον ταλαίπωρον, έως εις το χωρίον Κουρκού, ένθα η βασίλισσα διημέρευε, και τοιούτον θάνατον έλαβεν ο δύστηνος».(5)

Ο Κυπριανός παίρνει την πληροφορίαν αυτήν από την ιστορία του Henrico Giblet(6), ο οποίος αναφέρει τα ανωτέρω και ονομάζει το χωριό «Nel Casale Corcou».

Στο χειρόγραφο Λειμονίδα, που δημοσιεύτηκε από τον Ν. Κυριαζή στα «Κυπριακά Χρονικά»(7), και περιλαμβάνει κατάλογο των χωριών της Κύπρου στα τέλη του 15ου αιώνα, είναι σημειωμένο το χωριό αυτό με το όνομα Curcusa(8). Στην επικεφαλίδα: «Επαρχία Λευκοσίας», που περιλαμβάνεται το χωριό αυτό, είναι σημειωμένα τα ονόματα όλων των χωριών της περιοχής Κυθρέας, μαζί με προάστεια της Λευκοσίας και το χωριό Niochorion, το οποίον όπως θα δούμε πιο κάτω έχει σχέση με τον εκλιπόντα συνοικισμό Κουρκού.

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΤΑΝ Ο ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΟΥΡΚΟΥ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΙΔΡΥΘΗΚΕ

Ο συνοικισμός αυτός, με τα ονόματα Κουρκού, Curcusa και Κουρούκιογι, ήταν κτισμένος κοντά στον 6ον μιλιοδείκτη του δρόμου Λευκοσίας - Κυθρέας και στη δεξιάν πλευράν του δρόμου. Απλώνεται εκεί μια μεγάλη έκταση ομαλή, αλλά πετρώδης, σε σημείο που να μην μπορεί να καλλιεργηθή, και η οποία στην Κυπριακή γλώσσα ονομάζεται Καυκάλλα. Όλη η έκταση αυτή περιλαβαίνει πολλά αποδεικτικά για την ύπαρξη συνοικισμού, και τέτοια είναι τα θεμέλια σπιτιών, τα οποία διακρίνονται τόσο καλά, ώστε να μη επιτρέπουν καμμιά αμφιβολία πως πρόκειται περί συνοικισμού.

Αντίκρυ των ερειπίων αυτών, και σε πολύ μικρή απόσταση από την αριστερή πλευράν του δρόμου διακρίνεται ένα μεγάλο βαθούλωμα σκαμμένο ξεπίτηδες στο μέρος εκείνο, για αποθήκευση νερού, το οποίο διοχετεύοταν εκεί από παρακείμενο ανατολικότερα ρύακα, ο οποίος κατεβαίνει από τα βουνά του Πενταδακτύλου. Έλληνες και Τούρκοι κάτοικοι του Νέου Χωρίου Κυθρέας βεβαιώνουν ομόφωνα την παράδοση αυτή και για την ύπαρξη του συνοικισμού, και για την ύδρευσή του. Η περιοχή στην οποία ήταν κτισμένος ο συνοικισμός περιλαμβάνεται στην κτηματική περιοχή του Νέου Χωρίου Κυθρέας. Η υπόθεση του Κυπριανού πως ο συνοικισμός

Κουρκού ήταν το χωριό Κουρούκιογι, το οποίον υπήρχε στα 1788 που έγραφε την ιστορία του, αποδεικνύεται βάσιμη, γιατί υποστηρίζεται από την ντόπια παράδοση.

Η διαμονή της βασίλισσας Ελεονόρας εδώ μετά τον φόνον του αντρός της βασιλιά Πέτρου Α΄ αποδεικνύει πως η αρχική ίδρυση του συνοικισμού αυτού οφείλεται σε κάποιο από τους Φράγκους βασιλιάδες της Κύπρου, ο οποίος θέλησε να ιδρύση εδώ μια έπαυλη, σαν εκείνη του Ακακιού[9] και της Ποταμιάς[10] για ανάπαυση, και κυρίως για κυνήγι, αφού ήταν η πιο κοντινή προς την Λευκοσία έπαυλη, και η πιο κοντινή προς τα βουνά του Πενταδακτύλου για κυνηγετικούς σκοπούς. Η ίδρυση μιας έπαυλης τότε, είτε για χρήση της βασιλικής οικογένειας, είτε για χρήση ιππότη-φεουδάρχη, ήταν απαραίτητο να περιλαμβάνη και κτίρια για διαμονή των φυλάκων της έπαυλης, των καλλιεργητών της γης και πιο πολύ για τη διαμονή των σκυλλομάγγων (υπηρετών για τα κυνηγετικά σκυλιά) και των γερακοτρόφων[11]. Τα πρόσωπα αυτά ήταν μόνιμοι κάτοικοι της έπαυλης και είχαν τις δικές τους οικογένειες, ώστε η έπαυλη να αποτελή μια μικρή κοινότητα, ένα χωριό σαν και την Κουρκού. Άγνωστη είναι η ετυμολογία του τοπωνυμίου αυτού. Κουρκού και Κουρκούσα είναι το ίδιο όνομα και, απ' ό,τι έχω εξακριβώσει, με το όνομα Κουρκούσα υπάρχει ακόμη μια τοποθεσία στο χωριό Μένοικο, στο οποίον υπήρχε έπαυλη Φράγκου φεουδάρχη[12]. Η τοποθεσία αυτή βρίσκεται στην όχθη του ποταμού του Ακακιού. Να υποθέσωμε πως οι τοποθεσίες αυτές πήραν τέτοιο όνομα από το πλήθος των μεγάλων εκείνων σαυρών που ζούσαν εκεί και οι οποίες στην Κυπριακή ντοπολαλιά ονομάζονται ως σήμερα «κουρκουτάες» (οι); Δεν είναι παράλογο να λογαριαστή το τοπωνύμιο σαν περιεκτικό σε -ούσα, όπως το Κισσούσα, αφού ονομαζόταν και Κουρκούσα.

Το όνομα Κουρού-κιογι (= ξερό χωριό) του κολλήθηκε από τους Τούρκους, είτε από παραφθορά του αρχικού ονόματος Κουρκού, είτε γιατί ήταν ξεροχώρι, χωρίς πηγαίο ή υπόγειο νερό. Πώς βρέθηκαν όμως Τούρκοι σε τούτο το χωριό; Η απάντηση δεν είναι δύσκολη. Όλες οι φραγκικές επαύλεις, σαν και την έπαυλη Κουρκού, πέρασαν στα χέρια των Τούρκων αμέσως μετά την Τουρκική κατάκτηση του 1570[13] και είναι αυτές που απετέλεσαν τα τούρκικα τσιφλίκια, τα περισσότερα των οποίων δεν μπόρεσαν να κρατηθούν σε τούρκικα χέρια. Οι κάτοικοι των επαύλεων αυτών, που ήσαν δουλοπάροικοι στα χέρια των Φράγκων φεουδαρχών, συνέχισαν τη ζωή τους στις επαύλεις που ζούσαν και με το πέρασμα των χρόνων σχη-

Το Νέον Χωρίον Κυθρέας, που είναι το πλησιέστερο προς τον συνοικισμό Κουρούκιογι, υπήρχεν ήδη από τον 15ον αιώνα και σύμφωνα με την παράδοση των Ελλήνων κατοίκων του, υπήρχε εκεί ναός αφιερωμένος στον Άγιον Νικόλαον, η δε εύφορη γη του έγινε ιδιοκτησία πλουσίων Τούρκων.

μάτισαν κοινότητες κι έγιναν ιδιοκτήτες των επαύλεων. Στο χωριό Κουρκού - Κουρούκιογι, αυτό ακριβώς έγινε. Οι Τούρκοι ιδιοκτήτες της γης δε δούλευαν. Όλες οι γεωργικές εργασίες, σπορά, θέρος, αλώνισμα, σόδειασμα, τις έκαναν οι μισταρκοί (= μισθωτοί) Έλληνες, καθώς αναφέρει η ντόπια παράδοση που υπάρχει στο Νέον Χωρίον ανάμεσα σε γέρους Έλληνες και Τούρκους. Η εγκατάλειψη του συνοικισμού αυτού έγινε στα τέλη του 18ου αιώνα. Το Νέον Χωρίον Κυθρέας, που είναι το πλησιέστερο προς τον συνοικισμό Κουρούκιογι, υπήρχεν ήδη από τον 15ον αιώνα και σύμφωνα με την παράδοση των Ελλήνων κατοίκων του, υπήρχε εκεί ναός αφιερωμένος στον Άγιον Νικόλαον, η δε εύφορη γη του έγινε ιδιοκτησία πλουσίων Τούρκων, οι οποίοι είχαν κήπους που ποτίζουνταν από το νερό της Κυθρέας, ενώ αυτοί κατοικούσαν στο Κουρούκιογι. Έλληνες και Τούρκοι κάτοικοι αποφάσισαν να μετοικήσουν στο Νέον Χωρίον, επειδή είχαν ανυπέρβλητες δυσκολίες με το νερό εξ αιτίας της ανομβρίας. Το οικοδομικόν υλικό που ήταν χρησιμοποιήσιμο μετακομίστηκε στο Νέον Χωρίον και χρησιμοποιήθηκε στην ανοικοδόμηση νέων κατοικιών. Οι Τούρκοι αγάδες έβαλαν χέρι στον ναόν του Αγίου Νικολάου και τον μετέτρεψαν σε τζαμί, με την προσθήκη ενός μιναρέ στη δυτική του πλευρά, κι ονόμασαν το χωριό αυτό Μιναρελίκιοϊ, (= χωριό του μιναρέ) επειδή ήταν το μοναδικό χωριό σε όλην την Κύπρο που είχε μιναρέ. Οι Έλληνες κάτοικοι και εκείνοι που κατοικούσαν στο Νέον Χωρίον, και εκείνοι που μετανάστευσαν από το Κουρούκιογι, αποφάσισαν να κτίσουν άλλον ναόν για τις θρησκευτικές των ανάγκες. Και έκτισαν τέτοιο* και τον αφιέρωσαν στον Άγιον Ιωάννην τον Πρόδρομο, του οποίου η εικόνα σώζεται και φέρει χρονολογία, αχογ΄ (= 1773). Ο ναός αυτός είναι μονόχωρος, θολωτός και το αντίκρυσμα του θόλου του προκαλεί κάποια απορία στον επισκέπτη, γιατί δεξιά και αριστερά της μεσαίας καμάρας είναι στερεωμένα επί της οροφής ανά 13 πιάτα, τα οποία συμβολίζουν τον αριθμό των οικογενειών που μετανάστευσαν εκεί από το Κουρούκιογι και έλαβαν μέρος στην ανοικοδόμηση του ναού, σύμφωνα με την παράδοση των κατοίκων. Του παπά το πιάτο, που πιθανόν να ήταν ο εφημέριος του Αγίου Νικολάου, τοποθετήθηκε πάνω από το ημιθόλιο του ιερού και είναι μεγαλύτερο από τα άλλα.

Η εικόνα του Προδρόμου θεωρείται από τους κατοίκους του Νέου Χωρίου, Χριστιανούς και Μωαμεθανούς, πολύ θαυματουργός, και περισσότερον από τους Μωαμεθανούς, μερικοί των οποίων τιμωρήθηκαν όταν έδειξαν περιφρόνηση προς τον άγιον, ή δοκίμασαν να σφετεριστούν μέρος του περιβόλου του ναού του. Το άναμμα της κανδήλας του αγίου από γυναίκες Μωαμεθανών είναι κάτι πολύ συνηθισμένο και τακτικό. Και το δέσιμο λωρίδων από φορέματα πασχόντων, Χριστιανών και Μωαμεθανών, στα σίδερα του παραθύρου του βορείου τοίχου και δεσμίδων από τρίχες της κεφαλής των γυναικών** με τη βεβαιότητα πως δένοντας αυτά στο παράθυρο, αφήνουν εκεί την αρρώστεια που τις βασανίζει, είναι επίσης πολύ συνηθισμένο.

---

1 Πρόκειται περί του Αμαλρίχου, ο οποίος εξώρισε τον βασιλέα αδελφόν του Ερρίκο στην Αρμενία και ανέλαβε την κυβέρνηση του βασιλείου της Κύπρου.

2 Αναφέρεται στον τρίτον αδελφό του Αμαλρίχου, που ονομαζόταν Καμερίνος.

3 Δες Αρχ. Κυπριανού, Ιστορία Χρονολογική της νήσου Κύπρου, εκδ. 1933, σ. 210.

4 Εννοεί εδώ τον Ιωάννην, αδελφόν του βασιλιά Πέτρου Α΄.

5 Δες Αρχιμ. Κυπριανού ενθ' ανωτέρω, σ. 245.

6 Δες Henrico Giblet, Histori de Re Lousignans, Bologna, 1647, p. 425.

7 Δες «Κυπριακά Χρονικά», Έ. ΙΓ΄, σ. 45-55.

8 Δες «Κυπριακά Χρονικά», ε.α. ΙΓ΄, σ. 53.

9 Δες Φ. Ζαννέτου, Ιστορία της νήσου Κύπρου, τομ. Α΄, σ. 788.

10 Δες Αρχιμ. Κυπριανού έ.α. εκδ. 1902, σ. 243.

11 Αναφέρεται περίπτωση ιππότη της Ιόππης που είχε 500 λαγωνικά σκυλιά και κάθε δύο είχαν έναν υπηρέτην, ο οποίος τα φρόντιζε. Είχεν επίσης ο κάθε ιππότης 10-12 γεράκια (Φ. Ζαννέτου έ.α., σ. 793).

12 Δες Φ. Ζαννέτου, έ.α., σ. 788.

13 Δες Κωνστ. Ι. Μυριανθόπουλου, Χατζηγερκάτζης Κορνέσιος, σ. 112.

***** Σε αυτό το σημείο υπήρχε παραπομπή για φωτογραφία που απεικόνιζε τη νοτιοανατολική πλευρά του Αγίου Ιωάννη.

****** Σε αυτό το σημείο υπήρχε παραπομπή για φωτογραφία που απεικόνιζε τα σίδερα του βόρειου παραθύρου του ναού.

Παπάγιαννης Τζωρτζής

Άριστος οικογενειάρχης και άξιος ποιμενάρχης

ΤΟΥ **ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΣΑΓΓΑΡΗ**

Στο σημείωμα που δημοσιεύουμε σήμερα θέλουμε να παρουσιάσουμε μια από τις πιο χαρακτηριστικές μορφές του χωριού μας κατά τον περασμένο αιώνα, τον Παπάγιαννη Τζωρτζή, ενός ιερέα που υπηρέτησε την κοινότητα του Νιοχώρκου για περίπου πενήντα χρόνια και βίωσε όλα τα ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν τον τόπο από την έναρξη της αγγλικής αποικιοκρατικής διοίκησης μέχρι την ανακήρυξη της Δημοκρατίας και την πολυτάραχη δεκαετία του 1960.

Ο Παπάγιαννης Τζωρτζής ήταν ο προτελευταίος ιερέας που ευτύχισε να λειτουργήσει τις εκκλησίες του χωριού σε καθεστώς ελευθερίας. Σύμφωνα με τη μικρότερη κόρη του, Χρυσταλλού Κοκονή, ο Παπάγιαννης γεννήθηκε το 1878, χρονιά κατά την οποία οι Οθωμανοί ενοικίασαν το νησί στους Άγγλους. Πέθανε το 1970 σε ηλικία 92 χρονών. Πατέρας του ήταν ο Τζωρτζής, γεωργός στο επάγγελμα, και μητέρα του η Ανδριανή. Έμεινε ορφανός από πατέρα σχετικά νωρίς, αφού ο Τζωρτζής πέθανε σε ηλικία μόλις 35 χρόνων, αφήνοντας πίσω του πέντε παιδιά: τον Χρίστο (Ττοουλή), τον Ιωάννη (Παπάγιαννη), τον Χαράλαμπο (Σιαμπουρή), τον Γιώργο (Μακρόκλα) και την Παναγιώτα (Πισιοφτού).

Κατάφερε να τελειώσει το δημοτικό σχολείο με πολλές στερήσεις, οι οποίες τον ανάγκασαν να εργάζεται από μικρή ηλικία στα χωράφια της οικογένειας, αλλά και όπου αλλού έβρισκε δουλειά, συμπεριλαμβανομένου και του λιμανιού Λεμεσού. Παντρεύτηκε το 1911 ή το 1912 τη Μαρία Χαραλάμπους (κόρη του Χαράλαμπου από τη Λάπηθο και της Ανδριάνας από το Νέο Χωριό) και αμέσως μετά, το 1913, χειροτονήθηκε ιερέας. Παρέμεινε στην ενεργή ιεροσύνη μέχρι το 1960 περίπου, οπότε και αποσύρθηκε, εξαιτίας προβλημάτων υγείας που αντιμετώπιζε. Μάλιστα, κατά την τελευταία δεκαετία της ζωής του είχε χάσει το φως του. Σημαντικό ρόλο στην απόφασή του να επιλέξει το λειτούργημα του ιερέα φαίνεται ότι διαδραμάτισε η οικογενειακή παράδοση. Τόσο ο παππούς του, από την πλευρά του πατέρα του όσο και ο θείος του από την πλευρά της μητέρας του, ήταν επίσης ιερείς.

«ΤΟΝ ΠΑΤΣΟΝ ΤΟΥ ΕΝ ΤΟΝ ΕΦΑΑ ΠΟΤΤΕ ΜΟΥ»

Από το 1913 μέχρι το 1931 απέκτησε οκτώ παιδιά με τη Μαρία: τον Ανδρέα, τον Ντορζή, τον Χαμπή, τη Δεσποινού, τον Χρίστο, την Παναγιώτα, τον Κυριάκο και τη Χρυσταλλού. Συνέχιζε να ασχολείται με γεωργικές εργασίες και μετά την χειροτόνησή του, διότι ο πενιχρός μισθός του ιερέα (αρχικά 1-1,5 λίρα και μετέπειτα γύρω στις 10 λίρες τον χρόνο) δεν ήταν ικανοποιητικός για να θρέψει την πολυμελή οικογένειά του. Ο Παπάγιαννης ήταν άριστος οικογενειάρχης και αγαπούσε υπερβολικά τα παιδιά του. «Τον πάτσον του εν τον έφαα ποττέ μου, ό,τι έθελα έκαμέν μου το», απάντησε χαρακτηριστικά η γιαγιά Χρυσταλλού, η μικρότερή του κόρη, όταν τη ρωτήσαμε αν

Διατηρούσε πολύ καλές σχέσεις με τους Τουρκοκύπριους συγχωριανούς του και γνώριζε πολύ καλά την τουρκική γλώσσα λόγω της συναναστροφής του μαζί τους, τόσο κατά τη διάρκεια των γεωργικών του εργασιών όσο και στο καφενείο.

ήταν καλός πατέρας και αν θύμωνε και έδερνε τα παιδιά του. Η ίδια ανέφερε ότι ο πατέρας της θύμωνε μόνο όταν τα παιδιά «γελούσαμε χωρίς λόγο την ώρα του φαγητού και μας έλεγε να τρώμε».

«ΚΑΜΕΤΕ ΚΑΛΑ ΜΕ ΤΟΝ ΘΕΟ»

Ο Παπάγιαννης διατηρούσε πολύ καλές σχέσεις με τους Τουρκοκύπριους συγχωριανούς του και γνώριζε πολύ καλά την τουρκική γλώσσα λόγω της συναναστροφής του μαζί τους, τόσο κατά τη διάρκεια των γεωργικών του εργασιών όσο και στο καφενείο. Ήταν φίλος με τον Τουρκοκύπριο κοινοτάρχη αλλά και με τον χότζα του χωριού. Όπως λέγεται, κατά τη διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ τον συνέλαβαν οι Άγγλοι συνοδευόμενοι από Τουρκοκύπριους επικουρικούς και τον οδήγησαν ένα πρωί στο εξωκλήσι του Αγίου Θεοδώρου, όπου θεωρούσαν ότι υπήρχαν κρυμμένα όπλα της οργάνωσης. Όταν είδε ότι συνέλαβαν τον ιερέα, ο τότε Τουρκοκύπριος χότζας του χωριού Χασάν Εφέντης τους προειδοποίησε λέγοντας ότι «αν πάθει οτιδήποτε ο γέρος θα έχετε να κάνετε μαζί μου». Όπλα δεν βρήκαν αλλά προκάλεσαν ζημιές στην εκκλησία. Όταν τον ρώτησαν αν έχει κάτι να πει ή να υποβάλει κάποιο παράπονο για τις ζημιές, δεν υπέγραψε το έγγραφο παραπόνου που του έδωσαν και τους απάντησε «κάμετε καλά με τον Θεό».

Καταληκτικά σημειώνεται ότι ο Παπάγιαννης έζησε σε μια εξαιρετικά δύσκολη από οικονομικής και πολιτικής άποψης εποχή τόσο για τον τόπο όσο και για τον ίδιο. Μια εποχή φτώχειας και ανέχειας για όλους. Μια εποχή κατά την οποία το λειτούργημα του ιερέα επιτελείτο κάτω από πολύ διαφορετικές συνθήκες σε σύγκριση με τις σημερινές. Και κατάφερε να αποτελεί παράδειγμα οικογενειάρχη και ιερέα.

Ο Παπάγιαννης έζησε σε μια εξαιρετικά δύσκολη από οικονομικής και πολιτικής άποψης εποχή τόσο για τον τόπο όσο και για τον ίδιο.

Αριστερά, ο Παπάγιαννης με την εγγονή του Μαρία Τσαγγάρη (κόρη της Δεσποινούς). Πάνω, οι τρεις κόρες του: Όρθιες η Παναγιώτα (αριστερά) και η Χρυσταλλού (δεξιά) και καθισμένη η Δεσποινού (κρατώντας την κόρη της Μαρία). Δεξιά, η σύζυγος του Παπάγιαννη Μαρία.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Αγνοούμενοι

Νίκο, Γιώργο, Μιχάλη και τόσοι άλλοι
ήσασταν νέοι, γελούσατε κι είχατε όνειρα μες στην καρδιά,
που τ' άρπαξε ενός μαύρου Ιούλη ο καψερός βοριάς.

Σαράντα τέσσερα χρόνια τώρα,
φόρεσαν τα μαύρα οι γυναίκες στην καρδιά,
είχαν όμως μια κρυφή ελπίδα, νέα πως θα άκουγαν για σας,
να λυτρωθούν απ' του μαρτυρίου αυτού τη μαύρη τη σκιά.

Σας σκέφτονταν με αγωνία στην καρδιά,
μα εσείς δεν ήρθατε ποτέ,
μα εσείς τις κοιτούσατε απ' το ουράνιο βάθος με πικραμένη τη ματιά.

Να ξέρετε όμως πως ζούσατε πάντα στις προσευχές τους,
στα πέτρινα τούτα τα χρόνια της προσφυγιάς.
Ένα άδειο πιάτο σάς περίμενε πάντα στο τραπέζι,
να 'ρθείτε να ανοίξουν τα παράθυρα, να μπει η χαρά,
του ήλιου η ζεστασιά ν' αγγίξει την καρδιά.

Μα εσείς δεν ήρθατε ποτέ,
μα εσείς γίνατε φωτογραφίες στους τοίχους,
μ' ένα παράπονο μες στη βαθιά σας τη ματιά.
Γίνατε ψυχρές φωτογραφίες σε άσπρους σταυρούς,
μ' ένα γιατί που μια απάντηση ακόμα καρτερά.

Μα εσείς φύγατε και πήρατε μια ανηφόρα,
που τα σκαλιά της στη γη των αθανάτων οδηγά.

Είσαστε οι αγνοούμενοί μας,
είσαστε της Κύπρου μας η αγιάτρευτη πληγή,
είσαστε ήρωες που πότισαν με αίμα την άγια πατρική τους γη,
Όλων τα χείλη σήμερα ψέλνουν: «αιωνία σας η μνήμη»
σε αυτή τη γη, που αιώνες κι ακόμα ώς τώρα αιμορραγεί.

ΔΕΥΤΕΠΡΟ
ΠΑΝΤΩΝ
ΜΗΣ ΑΡΑ
ΤΕ ΤΟΝ ΖΥ
ΓΟΝΗΝ ΘΕΦ
ΜΑΣ ΚΑΙ Η
ΘΕΤΕ ΑΠΕ

Η εικόνα του Ιησού στο προσωρινό της σπίτι

ΕΝΤΟΠΙΣΤΗΚΕ ΣΤΗΝ ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΣΗΜΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗ BOY GEORGE ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΤΟ 2010

ΤΟΥ **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Μετά την τουρκική εισβολή αρκετές εκκλησίες και μοναστήρια, και άλλοι χώροι πολιτιστικής κληρονομιάς συλήθηκαν από τον «Αττίλα». Επίσης, βυζαντινές εικόνες ανυπολόγιστης αξίας πωλήθηκαν από αρχαιοκάπηλους, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τη δράση του Τούρκου αρχαιοκάπηλου Ντικμέν. Από τη λαίλαπα της καταστροφής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς δεν γλύτωσαν ούτε οι εκκλησίες του χωριού μας. Μεταξύ των κειμηλίων που αφαιρέθηκαν από τους ναούς του Νέου Χωρίου ήταν και η μεταβυζαντινή δεσποτική εικόνα του Χριστού (18ος αι.) που αφαιρέθηκε από το εικονοστάσι του Αγίου Χαραλάμπους, και άγνωστο πώς κατέληξε στην Αγγλία, στο σπίτι του διάσημου καλλιτέχνη της ποπ μουσικής Boy George (George Alan O' Dowd), ο οποίος την αγόρασε καλή τη πίστει το 1985 από έμπορο έργων τέχνης στο Λονδίνο.

Η εικόνα εντοπίστηκε από τον έμπορο τέχνης Michel van Rijn, το 2010, ο οποίος μαζί με τον ιδιωτικό ντετέκτιβ και ειδικό στην αναζήτηση χαμένων έργων τέχνης Άρθουρ Μπραντ, παρακολουθούσαν εκπομπή στην οποία εμφανιζόταν ο δημοφιλής τραγουδιστής. Οι δύο άνδρες ενημέρωσαν αμέσως τον επίσκοπο Νεαπόλεως Πορφύριο, εκπρόσωπο της Εκκλησίας της Κύπρου στις Βρυξέλλες και αμέσως ξεκίνησαν διαδικασίες για την επιστροφή της εικόνας στον φυσικό της χώρο, την Κύπρο. Φυσικά, ειδικοί βυζαντινολόγοι και ο ιερέας του χωριού μας, ο πρωτοπρεσβύτερος Διομήδης, πιστοποίησαν την προέλευση της εικόνας και παρέδωσαν τις σχετικές μαρτυρίες στον κ. B. George. Τελικά, η εικόνα παραδόθηκε τον Ιανουάριο του 2011, στον επίσκοπο Νεαπόλεως Πορφύριο, διευθυντή του Γραφείου της Εκκλησίας της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η *Νιοχωρίτικη Φωνή* επικοινώνησε με τον Κύπριο μουσικό Τζον Θέμις, στενό συνεργάτη του Boy George, ο οποίος μεσολάβησε για να επιστραφεί τελικά η εικόνα στους νόμιμους κατόχους της, τους Νιοχωρίτες. Ο Τζον πολύ πρόθυμα μας μίλησε για την ιστορία της επιστροφής της εικόνας, όπως την έζησε.

«ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΕΨΩ»

Ο Τζον Θέμις, με καταγωγή από τη Ζώδια και τον Αστρομερίτη, ευρισκόμενος σε περιοδεία στη Γερμανία με τον Boy George, έλαβε ένα τηλεφώνημα από τον επίσκοπο Πορφύριο, ο οποίος τον ενημέρωσε για το ζήτημα: «Βρισκόμασταν στη Γερμανία, τον Νοέμβριο του 2010, όταν έλαβα ένα τηλεφώνημα στο οποίο ο επίσκοπος Πορφύριος μου είπε ότι σε κάποιο από τα δωμάτια της οικίας του Boy George, που είχε εμφανιστεί σε ολλανδική τηλεοπτική εκπομπή, υπήρχε η εικόνα του Χριστού. Ξαφνιάστηκα με την πληροφορία και είπα στον επίσκοπο ότι θα μιλήσω με τον George για να του μεταφέρω την πληροφορία». Ο Τζον με συγκίνηση συνέχισε: «Βρέθηκα αμέσως με τον George, και του είπα ‘‘Κάθισε, η εικόνα που έχεις στο σπίτι σου ξέρεις από πού είναι πού τη βρήκες;’’ εκείνος απάντησε ότι την αγόρασε το 1985 από έναν έμπορο τέχνης στο King’s Road, και μάλιστα έχει και την απόδειξη. Εγώ, τότε, τον ενημέρωσα ότι προέρχεται από μία εκκλησία στα κατεχόμενα στην Κύπρο, και θα πρέπει να την επιστρέψει, έχει αίμα, του είπα. Ο George χωρίς δεύτερη σκέψη είπε να την επιστρέψουμε». Ο Τζον μάς είπε ότι, αφού βεβαιώθηκε ότι πρόκειται για αξιόπιστες μαρτυρίες, με τον Boy George συναντήθηκαν με τον επίσκοπο Πορφύριο, τον γενικό πρόξενο της Κύπρου στο Λονδίνο και με κληρικούς στην εκκλησία των Αγίων Αναργύρων, στο Highgate του βόρειου Λονδίνου, σε μία πρώτη ενημερωτική συνάντηση, για παρουσίαση από πλευράς Εκκλησίας όλων των αποδεικτικών στοιχείων. «Πριν καλά-καλά τελειώσει την παρουσίασή του ο επίσκοπος, ο George τότε είπε ‘‘δεν χρειάζεται να συνεχίσετε, ήλθαμε εδώ για να συνεννοηθούμε πώς θα γίνει η παράδοση της εικόνας, δεν χρειάζονται περισσότερα και δεν ζητάω τίποτε». Η κίνηση του Boy George, όπως μας είπε ο Τζον, δεν είχε κανένα άλλο κίνητρο, πέραν της αγνής επιθυμίας να επιστραφεί στην Κύπρο η εικόνα: «Ξέρεις, Τζον, η μητέρα μου ήταν καθολική και αν συνέβαινε κάτι τέτοιο στην εκκλησία της θα ήταν πολύ αναστατωμένη. Πρέπει να την επιστρέψω». Και συνέχισε ο Τζον: «Την επομένη, λοιπόν, κανονίσαμε να πάμε ξανά στους Αγίους Αναργύρους. Εκεί ο George παρέδωσε την εικόνα, τον ευχαρίστησαν και μας έδωσαν αντίγραφα της εικόνας. Μάλιστα, ο επίσκοπος Πορφύριος είπε στον George ότι αυτή του η κίνηση ήταν πολύ σημαντική, αφού όχι μόνο συμφώνησε να επιστρέψει αμέσως την εικόνα, αλλά δεν ζήτησε κανενός είδους αποζημίωση». Ο Τζον έκλεισε την κουβέντα μας λέγοντας, πώς έχουν γραφεί πολλά γι’ αυτή την ιστορία «εγώ σας λέω τα πράγματα, όπως τα έζησα, one to one».

«Ενημέρωσα τον **George** ότι προέρχεται από μία εκκλησία στα κατεχόμενα στην Κύπρο, και θα πρέπει να την επιστρέψει, **έχει αίμα**, του είπα».

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟ

Η εικόνα παραδόθηκε στην εκκλησία του Νέου Χωρίου κατά τον πανηγυρικό Εσπερινό της εορτής του Αγίου Χαραλάμπους στις 9 Φεβρουαρίου 2012 στην παρουσία πλήθους συγχωριανών και άλλων. Η τραυματισμένη αυτή εικόνα θα παραμείνει στον ναό μέχρι την αγία ημέρα της επιστροφής στο κατεχόμενο χωριό μας, διατηρώντας άσβεστες τις θύμησες και τη νοσταλγία της επιστροφής.

«ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΣΤΙΓΜΗ»

Επικοινωνήσαμε και με τον ιδιωτικό ολλανδό ντετέκτιβ Άρθουρ Μπραντ, ο οποίος μας ανέφερε ότι αυτός που εντόπισε την εικόνα ήταν ο έμπορος τέχνης Michel van Rijn, που στο παρελθόν είχε βοηθήσει να βρεθούν διάφορα κυπριακά κομμάτια, μιας και παλαιότερα είχε γίνει ο μεσάζων

Η μεταβυζαντινή δεσποτική εικόνα του Χριστού (18ος αι.) αφαιρέθηκε από το εικονοστάσι του Αγίου Χαραλάμπους του Νέου Χωρίου Κυθρέας.

μεταξύ του αρχαιοκάπηλου Α. Ντικμέν και διαφόρων εμπόρων τέχνης. Ο κ. Μπραντ μάς είπε τον Νοέμβριο του 2011 βρισκόταν στο σπίτι του van Rijn, παρακολουθώντας κάποια μουσική εκπομπή-αφιέρωμα στον Boy George, τότε αμέσως αναγνώρισε την εικόνα που κρεμόταν στον τοίχο του σπιτιού του τραγουδιστή και μου είπε «κοίτα αυτή την εικόνα, τη γνωρίζω, γιατί την πούλησα τη δεκαετία του '70, αλλά τώρα πρέπει να επιστρέψει εκεί που ανήκει». Όπως μου είπε ο κ. Μπραντ αμέσως ο van Rijn επικοινώνησε με τις εκκλησιαστικές αρχές και με τον Boy George, «πίστεψέ με, εκείνη η στιγμή ήταν αρκετά παράξενη και αμήχανη». Εδώ να σημειώσουμε ότι μέσω του Αρθουρ Μπράντ, τον Νοέμβριο του 2018, επεστράφη ψηφιδωτό της Παναγίας της Κανακαριάς που απεικονίζει τον Απόστολο Μάρκο.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Εμπεριστατωμένη ανάλυση του θέματος της επιστροφής της εικόνας του Ιησού γίνεται στο ArThemis, βάση δεδομένων υποθέσεων σχετικές με τέχνη και ζητήματα πολιτιστικής ιδιοκτησίας, που διευθετήθηκαν μέσω εναλλακτικών μεθόδων ή μέσω της παραδοσιακής νομικής οδού, του Πανεπιστημίου της Γενεύης, βλ. https://plone.unige.ch/art-adr/cases-affaires/cypriot-icon-boy-george-and-the-greek-orthodox-church-in-cyprus

Αριστερά, η εικόνα κρεμασμένη στο σπίτι του Boy George. Πάνω, διακρίνεται το εικονοστάσι, από όπου αφαιρέθηκε.

Ελληνορθόδοξο Χριστιανικό Κοιμητήριο του Νέου Χωρίου

ΤΟΥ **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Πριν από δύο περίπου χρόνια μαζί με τον κοινοτάρχη Χρίστο Λαμπρία είχαμε την ιδέα για την καταγραφή των σωζόμενων σταυρών του κοιμητηρίου του κατεχόμενου Νέου Χωρίου. Σχεδόν αμέσως βάλαμε σε εφαρμογή την ιδέα και ένα πρωινό Σαββάτου επισκεφθήκαμε τον εγκαταλελειμμένο χώρο του νεκροταφείου. Η εικόνα που αντικρίσαμε ήταν αποκαρδιωτική, σπασμένοι σταυροί και ριγμένοι κατά γης, ανοικτά μνήματα και η άγρια βλάστηση να καλύπτει την ασχήμια. Χωρίς πίσω σκέψεις, ξεκινήσαμε την καταγραφή, ο Χρίστος Λαμπρίας να θυμάται πρόσωπα και καταστάσεις και εγώ να γνωρίζω Νιοχωρίτες και την ιστορία τους. Αυτή η πρώτη μας αποστολή έδωσε περίπου 97 ταφέντες και μερικές ενδιαφέρουσες ιστορίες κάθε τόσο ξεπήδαγαν.

Με την επιστροφή μας στη Λευκωσία και έχοντας έντονες τις εικόνες από την επίσκεψή μου στο κοιμητήριο του Νιοχώρκου, ξεκίνησα την αποδελτίωση των πληροφοριών. Καθώς κατέγραφα τα στοιχεία που είχαμε συλλέξει σκέφτηκα ότι μία στεγνή στατιστική καταγραφή δεν θα προσφέρει και πολλά, μπορεί να είναι χρήσιμη στατιστικά, να εξυπηρετεί τους αριθμούς, αλλά δεν θα μιλάει στην ψυχή των Νιοχωριτών, και όχι μόνο. Η δημοσίευση μιας ειδικής έκδοσης στην οποία, εκτός των αριθμών και των ποσοστών, θα πρωταγωνιστούν οι άνθρωποι που πριν από το 1974 βρήκαν ανάπαυση σε εκείνο το κοιμητήριο είχε αποφασιστεί. Ο κοινοτάρχης Χρίστος Λαμπρίας δεν δίστασε στιγμή να αποφασίσει να στηρίξει την ιδέα μου.

Στο υπό δημοσίευση βιβλίο, λοιπόν, με τίτλο *Ελληνορθόδοξο Χριστιανικό Κοιμητήριο του Νέου Χωρίου* θα καταγράφεται η ιστορία του νεκροταφείου του χωριού, βάσει αρχειακών τεκμηρίων, από επίσημα έγγραφα. Φυσικά, θα αξιοποιηθούν οι προφορικές μαρτυρίες. Στο κύριο μέρος της έκδοσης θα καταγράφεται η ιστορία του κοιμητηρίου του Νέου Χωρίου Κυθρέας από το πρώτο – που υποθέτουμε ότι βρισκόταν στον περίβολο του Προδρόμου – στον χώρο ταφής στη νότια πλευρά του Αγίου Χαράλαμπου, και τέλος η ιστορία του υφιστάμενου χώρου. Στο βιβλίο θα υπάρχουν τα ιστορικά παράλληλα δημιουργίας χώρων ταφής στον ελλαδικό χώρο και η έκδοση θα συμπεριλαμβάνει και τέσσερα παραρτήματα, α) Μητρώο ευρεθέντων τάφων, β) Σύντομα βιογραφικά ταφέντων, γ) Στατιστικά στοιχεία κοιμητηρίου και δ) κατάλογος ταφέντων από προφορικές μαρτυρίες.

Μια ειδική έκδοση στην οποία, εκτός των αριθμών και των ποσοστών, θα πρωταγωνιστούν οι άνθρωποι που πριν από το 1974 βρήκαν ανάπαυση σε εκείνο το κοιμητήριο.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το κοιμητήριο του Νέου Χωρίου Κυθρέας, το οποίο βρίσκεται στην περιοχή Αλακάτια, στα δυτικά του χωριού, ιδρύθηκε όταν το παλαιό νεκροταφείο, στον περίβολο του Αγίου Χαραλάμπους, κρίθηκε από τη βρετανική διοίκηση ακατάλληλο. Η δημιουργία νέων χώρων ταφής, εκτός των οικισμών ήταν υποχρεωτική δυνάμει των νόμων «Burial Law» του 1896 και του 1937. Από εκείνα τα χρόνια, λοιπόν, σταδιακά τα κοιμητήρια άρχισαν να απομακρύνονται από τους περιβόλους των εφημεριακών ναών εκτός ορίων των οικισμών.[1] Να σημειωθεί ότι την ίδια περίπου περίοδο που τέθηκαν σε εφαρμογή οι «Περί ταφής νόμοι» των Άγγλων, παρόμοιες νομοθετικές πρόνοιες ελήφθησαν στην Κρήτη, αλλά και τα Επτάνησα. Στην κυρίως Ελλάδα και σε άλλες νησιωτικές περιοχές είχε ισχύσει η απαγόρευση ταφής εντός των ναών ήδη από τα

πρώτα χρόνια της δημιουργίας του ελληνικού κράτους. Η απαγόρευση ταφής εντός του αστικού ιστού είχε αρχίσει να απαγορεύεται ήδη από τα πρώτα χρόνια του 19ου αιώνα και στην Ευρώπη.[2]

Η δημιουργία νέου κοιμητηρίου στο Νέο Χωρίο έγινε μετά από έγκριση των βρετανικών αρχών και αφού δωρίθηκε στην κοινότητα οικόπεδο έκτασης μιας σκάλας και δύο προστάθια, τον Ιούλιο του 1939. Το Οκτώβριο του 1941 δόθηκε η άδεια της βρετανικής διοίκησης για τη δημιουργία. Αργότερα, το 1943, η κοινότητα απευθύνθηκε στην Επιτροπή Δανειστικών Επιτρόπων για τη χορήγηση δανείου, το οποίο και έλαβε και ήταν ύψους 200 λιρών. Τελικά, το κοιμητήριο ενεγράφη στα αρχεία του Τμήματος Κτηματολογίου στις 24/11/1944.[3]

Από τις επιτόπιες επισκέψεις μας στον χώρο του κοιμητηρίου εντοπίστηκαν 99 μνήματα-σταυροί και καταγράφηκαν 97 ταφές, με την πρώτη το 1947 και την τελευταία το 1973. Φυσικά, οι ημερομηνίες αυτές δεν είναι απόλυτες αφού είναι βέβαιο ότι έχουν χαθεί αρκετοί σταυροί, ενώ η βόρεια πλευρά είναι εντελώς ανεξερεύνητη λόγω ύπαρξης τεράστιου όγκου χωμάτων που εναποτέθηκε εντός του κοιμητηρίου από χωματουργικές εργασίες που εκτελέστηκαν στο διπλανό οικόπεδο. Ακόμα και σήμερα σώζεται το περιτοίχισμα της βόρειας, δυτικής και ανατολικής πλευράς, καθώς και η τοιχοποιία του βοηθητικού οικήματος στη βορειοανατολική πλευρά.

Ο κοιμητηριακός χώρος χρησιμοποιήθηκε αδιάλειπτα από το 1945 περίπου έως το 1974, οπότε και η κοινότητα κατελήφθη από τον τουρκικό στρατό. Έκτοτε, ο χώρος εγκαταλείφθηκε. Με την έκδοση αυτή, λοιπόν, το Κοινοτικό Συμβούλιο επιθυμεί να αποτίσει φόρο τιμής στους Νιοχωρίτες που αναπαύθηκαν στον χώρο, αλλά και να συμβάλει επιστημονικά στην ανάπτυξη της ιστορικής μελέτης των κατεχόμενων κοινοτήτων και όχι μόνο.

---

1 Βλ. ενδεικτικά Κώστας Κοκκινόφτας «Κοιμητήρια στον περίβολο ιερών ναών», *Παράδοση*, τχ. 5, (1993), σ. 71-72 και του ίδιου, «Πληθυσμιακά και κοινωνικά δεδομένα της Αραδίππου κατά τον 19ο αιώνα», *Αραδίππου 2013*, τχ. 28 (Οκτώβρης 2013), σ. 157.

2 Οι νόμοι που αφορούσαν το ζήτημα των νέων χώρων ταφής, όπως χαρακτηριστικά αναφέρονται είναι οι: «Ο περί Νεκροταφείων Νόμος του 1889», Ν. 7, του 1889, ο οποίος προνοούσε τη δημιουργία νεκροταφείων για να τερματιστεί ο ενταφιασμός στο προαύλιο των ναών και οι Νόμοι του 1896 και 1937 (Burial Laws)· Κλεις της Κυπριακής Νομοθεσίας, σ. 141.

3 Με πληροφορίες από τα Κρατικό Αρχείο Κύπρου και τα αρχεία του Τμήματος Κτηματολογίου Λευκωσίας.

Θύμησες
του χωριού μας

Στη μεγάλη αυλή του σπιτιού του Αθανάση Αθανασιάδη (Σιόρη) με τις χαρακτηριστικές καμάρες δίδονταν θεατρικές παραστάσεις τις δεκαετίες του 1940 και του 1950, από το Σωματείο «Αυγερινός», που ιδρύθηκε το 1938. Το σπίτι βρισκόταν από το σταυροδρόμι προς το κέντρο του χωριού μετά τον ελαιώνα Θάσου Λαμπρία. Η εν λόγω οικία επιλεγόταν λόγω της αμφιθεατρικής της μορφής.

Αναμνήσεις που δεν σβήνει ο χρόνος

ΤΗΣ **ΛΕΝΙΑΣ ΖΕΡΒΟΥ ΛΑΜΠΡΙΑ**

Κι ήρθαν οι χρόνοι δίσεκτοι και στέρεψε η χαρά. Στέρεψε η χαρά και έσβησε το γέλιο από τα χείλη μας. Πικρό το παράπονο, αγιάτρευτες οι πληγές ποτάμι το αίμα και το δάκρυ, βαρύ το τίμημα του χωριού μας. Κι όμως κάποιες θύμησες δεν λεν να μας αφήσουν. Σταμάτησαν εκεί και στριφογυρίζουν στο μυαλό μας, θύμησες τόπων αγαπημένων του χωριού μας, του Νιόχωρκου. «Οι τόποι που παίζαμεν μωρά, οι στράτες του χωρκού μας, κάθε του πέτρα, γειτονιά, ποταμοσιά, ξωκλήσι, εν κάτι που έννεν δυνατόν να βκουν που μες στον νου μας, μόνο του χάρου το σπαθί μπορεί να μας τα σβήσει». Οι στίχοι αυτοί από το ποίημα του Γιώργου Κατσαντώνη «Ο καμός του πρόσφυγα» είναι αντιπροσωπευτικοί και του δικού μας καημού και της αγάπης μας για το χωριό μας, τις ρίζες μας, κάποια καντούνια, κάπου εκεί, σε μιας γειτόνισσας το κατώφλι κόβαμε φιδέ τις ζεστές νύχτες του καλοκαιριού και μιλούσαμε και γελούσαμε, έτσι απλά, για να περάσουμε τη νύχτα μας. Θύμησες!

Κάποια Μεγάλη Παρασκευή που νωρίς το πρωί έπρεπε να μαζευτούμε οι κοπέλες του χωριού στην εκκλησία του Αγ. Χαραλάμπους για να στολίσουμε τον Επιτάφιο. Και το βράδυ με κατάνυξη και συγκίνηση περιμέναμε ν' ακούσουμε το «Άξιον Εστί» και το «Αι γενεαί πάσαι» από αυτοσχέδιες χορωδίες χωριανών μας και τη χορωδία της μ. Αναστασίας που καθημερινά προετοίμαζε με αγάπη. Τόσα χρόνια που πέρασαν και δεν ακούσαμε πιο γλυκιά μελωδία. Και το Μεγάλο Σάββατο όλο το χωριό και οι απανταχού Νιοχωρίτες μαζεύονταν στον περίβολο της εκκλησίας για το άναμμα της λαμπρατζιάς, που τα ξύλα της πρόθυμα έφερναν τα κοπέλια του χωριού μας. Τόσα χρόνια μετά κανένα Χριστός Ανέστη, καμιά αναμμένη λαμπάδα δεν μας συγκινεί. Ποιος άραγε από εμάς ξέχασε αυτές τις υπέροχες στιγμές; Θύμησες! Αλήθεια, πόσες είναι αυτές, δέκα, εκατό, χίλιες. Αμέτρητες είναι και αξέχαστες. Και ξεχωρίζουμε και ονειρευόμαστε γιορτές, πρόσωπα αγαπημένα, γεγονότα αξέχαστα. Την καμπάνα του χωριού μας να μας καλεί σε λύπες και χαρές, σε γάμο, σε θάνατο.

Θύμησες! Αμέτρητες είναι και αξέχαστες. Και ξεχωρίζουμε και ονειρευόμαστε γιορτές, πρόσωπα αγαπημένα, γεγονότα αξέχαστα. Την καμπάνα του χωριού μας να μας καλεί σε λύπες και χαρές, σε γάμο, σε θάνατο.

Ποιος άραγε θα ξεχάσει τους γάμους που γίνονταν στο χωριό μας, το γέμισμα του κρεβατιού το Σάββατο το απόγευμα και τον χορό το βράδυ;

Ποιος άραγε δεν θυμάται το «ένα καράβι από τη Χιο» που τραγουδούσε και χόρευε ο Τζιάμπος που πάντα τέλειωνε με το υπέροχο: «Νιόχωρκο και Κυθραία μας, να ζήσει η νεολαία μας». Τόσα χρόνια μετά δεν ακούσαμε πιο γλυκό τραγούδι. Απλοϊκοί, αγνοί καλότατοι Νιοχωρίτες. Γιατί όπου και αν πήγαμε τίποτε δεν μας ευχαριστεί, δεν μας αρέσει, τίποτε δεν είναι σαν το χωριό μας, πάντα κάτι λείπει, γιατί οι λύπες είναι αβάσταχτες και οι χαρές μας λίγες. Γλυκαίνει ο πόνος και διπλασιάζεται η χαρά όταν τα μοιράζεσαι. Και εμείς εδώ, τόσα χρόνια μετά, είμαστε ξένοι. Θύμησες κάποιων κλειστών εκκλησιών που περιμένουν βουβές και λυπημένες να λειτουργηθούν ξανά και να γεμίσουν από τον κόσμο τον καλό, τον απλό, τον πονεμένο, τον κόσμο του χωρκού μας, τους αγαπημένους Νιοχωρίτες. Τι κι αν χάλασαν τα σπίτια μας, τι κι αν σύλησαν τις εκκλησίες μας, τι κι αν χορτάριασαν οι τάφοι των αγαπημένων μας. Η γη δεν έχει κρικέλια για να την πάρουν και να φύγουν. Κι εμάς εδώ μας κρατούν οι θύμησες, η πίστη και περιμένουμε την άγια ώρα της επιστροφής στο όμορφο και αγαπημένο μας χωριό. Θα ξαναφτιάξουμε τα σπίτια μας, θα ξαναλειτουργήσουμε τις εκκλησίες μας, θα ανάψουμε τα σβηστά καντήλια στα μνήματα των δικών μας· θ' ανάψω το σβησμένο σου καντήλι, αγαπημένε και αδικοσκοτωμένε αδελφέ μου.

«Δάκκα το πουρέκκι να σου μείνει»

ΤΟΥ **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Συνάντησα τον κ. Κουσιουμή ένα πρωί, μαζί με τον κοινοτάρχη Χρίστο Λαμπρία, στη μεγάλη σάλα του Κτήματος Κουσιουμή, για να μας διηγηθεί πώς ξεκίνησε την επαγγελματική του δραστηριότητα ως αυτοδίδακτος ζαχαροπλάστης στην αρχή και στη συνέχεια πώς ενεπλάκη με το catering. Στο πλαίσιο αυτής της συνάντησης και αφού τελειώσαμε την «επίσημη» συνέντευξή μας, ζήτησα από τον κ. Κουσιουμή να μου διηγηθεί κάτι από τα χρόνια που πιτσιρικάς περπατούσε τις στράτες του Νιοχώρκου. Οι θύμησες του κ. Παύλου πολλές και απολαυστικές, όπως αυτή με τα πουρέκκια και τον θκειο Ππαφουρή…

Θυμάμαι ήμουν μικρός και πήγαινα σχολείο. Τότε το χαρτζιλίκι ενός μικρού που ήταν ένα γρόσι, μια μπακκίρα, δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Ο παππούς μου ο Δράκος, που είχα και το όνομά του, μου έδινε μια μπακκίρα την ημέρα. Επειδή ο πατέρας μου πήγε μετανάστης στην Αγγλία, περάσαμε δύσκολα χρόνια. Είχαμε ανασφάλειες, πράγμα όμως που μας έκανε να αγωνιστούμε για να μπορέσουμε να φτάσουμε κάπου με αξιοπρέπεια. Μια μέρα που πήγαινα σχολείο είδαν τον Ππαφουρή που πουλούσε πουρέκκια, ένα γρόσι το ένα. Εκείνη, όμως, την ημέρα ο παππούς μου δεν μου έδωσε μπακκίρα. Ωστόσο, στην τσέπη του κοντοπαντέλονού μου υπήρχε κάτι σκληρό σε στρογγυλό σχήμα. Μπορεί να είναι μπακκίρα, σκέφτηκα. Θκειε, Ππαφουρή, δος μου ένα πουρέκκι. Μου δίνει το πουρέκκι. Βάζω το χέρι μου στην τσέπη να βγάλω την μπακκίρα, κάνοντας μια γρήγορη σκέψη: κι αν δεν είναι μπακκίρα τι θα γίνει; Θα μου το πάρει. Οπότε λέω, δάκκα το πουρέκκι να σου μείνει, σίγουρα πράματα. Και το δάκκασα. Βγάζω την «μπακκίρα» που τελικά ήταν κουμπί. Τελικά μου λέει : «Άτε, πκιάστο τζιαι φύε». Η αλήθεια είναι ότι έγινα κατακόκκινος από ντροπή, αλλά το στόμα μου μέλωσε από το σιρόπι».

Μετά από το συμβάν ξαναπήγα στον Ππαφουρή, που ήταν πολύ καλός άνθρωπος, και του ξανάπα: «Θκειε Ππαφουρή, δος μου ένα πουρέκκι». Αμέσως αυτός με ρώτησε και πάλι: «Ριάλια βαστάς», διστακτικά του απάντησα: «Όχι, αλλά όταν εν να μιαλίνω εν να σε πκιορώσω», γελώντας ο Ππαφουρής τότε μου είπε: «Καλά πόσο να μιαλίνεις· στάου ρε στην πόρτα να σε μετρήσω, να σου σύρω μια μολυβιά στον τοίχο». Αυτό γινόταν κάθε βδομάδα για ένα χρόνο. Πέρασαν τα χρόνια και όταν λειτούργησα το ζαχαροπλαστείο μου είδα μια μέρα, απ' έξω από το μαγαζί, να περιμένει το λεωφορείο ο Ππαφουρής. Χωρίς χρονοτριβή ετοίμασα τρεις δίσκους με γλυκά, μπισκότα και αλμυρά και του τα έδωσα λέγοντάς του: «Τούτα εν δικά σου». «Πόθεν ώς τα πόθεν, τούτα εν δικά μου», του απαντά ο Ππαφουρής. «Θυμάσαι που ήμουν μιτσής και μου έδινες χωρίς λεφτά πουρέκκια και σου έλεγα πον να μιαλίνω εν να σε πκιορώσω; Τωρά πκιάστα τζιαι ξοφλήσαμε».

Διστακτικά του απάντησα: «Όχι, αλλά **όταν εν να μιαλίνω** εν να σε πκιορώσω», γελώντας ο Ππαφουρής τότε μου είπε: «Καλά πόσο να μιαλίνεις. Στάου ρε στην πόρτα να σε μετρήσω, να σου σύρω **μια μολυβιά στον τοίχο**».

ΓΙΩΤΑ ΤΖΙΑΜΠΟΥ - ΧΡΙΣΤΟΥΔΙΑ

Νιόχωρκο ένι

Νιόχωρκο εν η βαλανιά
τζιαι του Προδρόμου η εκκλησιά
τζιαι τ' Άη Χαραλάμπου
οι ψαλμουδκιές του Γιαννακό
τα τσιαττιστά του Τζιάμπου.

Ο Διομήδης ο παπάς
που έψαλλεν τζιαι λουτούρκαν
ο Κκούλλης τζιαι ο Γιαννακός
με τα κοπάδκια τους ομπρός
στον ώμο τους τη βούρκαν.
Εν η Φαιδρού, εν ο Χαρής
η Γιωρκουλλού, ο ράφτης
τζιαι ο Τσιάρτας που στην εκκλησιά
ήταν καντηλανάφτης.

Εν του Βοκκού το σινεμά
τζιαι του Χαμπή του Γιώρκα
τζιαι τα χωράφκια του Χατζιή
που έβρισκες τζειμέσα τζει
κραμπιά τζιαι πομπλόρκα.

Του Κκόνιου τα ποστανικά
παττίσιες τζιαι πιπόνια
τζιαι τα βουνάρκα τ' άσιερα
που ήταν μες στ' αλώνια.
Εν ο Φακκίρης που έκαμνε
τα μαγικά του κόλπα
το ρομανίσι π' άγιωσε
πας της αυλής την πόρτα.

Του Τζιεφαλόβρυσου νερό
τζει πας το Πετονάτζι
που έτρεσιεν ολόγρονα
στο πέτρενο αυλάτζι.

Εν οι αθθοί τηs λεμονιάs
τζιαι τα λιοχώρκα ακόμα
οι μυρωδκιές που έρκονταν
που το βρεμένο χώμα.

Πάνω στα λακκοβούνναρα
λαλλέδεs που ανθούσαν
στουs κάμπουs ματσικόρυδα
που μυρωδκιοκοπούσαν.

Οι κάμποι που 'χασιν γιορτή
την Καθαρή Δευτέρα
εν τζιαι το φωs που έμπαινε
μέσα που την αρσέρα.

Εν η σουβάντζα, εν η τατσιά
οι πλουμιστοί οι τσέστοι
εν η Λαμπρή που ψάλλασιν
ούλλοι Χριστόs Ανέστη.

Εν οι καρκόλεs οι παλιές
με τ' άσπρο το σκλουβέρι
οι τάβλεs που επέφτασιν
πόξω το καλοτζιαίρι.

Εν οι αδρώποι που 'χασιν
σαΐτιση τζιαι σέβαs
εν ο Λαμπρίαs, ο Κασιήs
ο δάσκαλοs ο Λέβαs.

Εν ο Σοφόκληs ο Ζερβόs
μουχτάρηs τζιαι ρεσπέρηs
εν ο Αντρέαs του Παυλή
ακόμα τζιαι ο Πινιαήs
που ήταν ο παρπέρηs.

Εν το καντήλι που άφταινε
μπροστά στο εικονοστάσι
τζιαι καρτερά τουs χωρκανούs
στο Νιόχωρκο να πάσιν.

Ιούλιος 2017

Μια μάνα μουσείο (πρώτο μέρος)

Παραμύθια, παραμύθια, τι είναι ψέμα, τι ειν' αλήθεια;

ΤΗΣ **ΡΕΒΕΚΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΠΙΕΡΗ**

14 Αυγούστου 1974. Ημερομηνία σταθμός για όλους τους Νιοχωρίτες. Πόλεμος, προσφυγιά, αλλαγή ζωής για όσους τα κατάφεραν και έζησαν. Αποκλεισμός από την περιουσία, από την κληρονομιά των γονιών, των παππούδων. Την υλική κληρονομιά. Γιατί, ευτυχώς, η άυλη κληρονομιά μας, ο πολιτισμός μας, δεν χάνεται. Κανείς δεν μπορεί να μας τη στερήσει. Μεταφέρεται από γενιά σε γενιά, όπου κι αν βρίσκονται οι άνθρωποι και καθορίζει το ποιόν, την εξέλιξη, αυτό που στη γλώσσα μας λέμε «ανάγιωμα». Με αυτήν, λοιπόν, την κληρονομιά θα ασχοληθώ στο άρθρο αυτό.

Έχω την τύχη και την ευλογία να έχω μια μάνα-μουσείο (έτσι τη βάφτισα). Η μάνα μου, λοιπόν, όπως κάθε μουσείο που σέβεται τον εαυτό του έχει τις ανάλογες αίθουσες και προθήκες. Ανοίγεις μια και μπορείς να μάθεις σχεδόν τα πάντα για τη ζωή στο Νέο Χωριό, όχι μόνο της δικής της εποχής αλλά και την παλαιότερη. Μπορείς να μάθεις για ιστορίες και γεγονότα που αφορούν στην απλή καθημερινή ζωή, στις ασχολίες του σπιτιού ή του κάμπου, στο κυνήγι, στο σχολείο, στην εκκλησία…

Συνεχίζεις με την αίθουσα των εθίμων, των ηθών. Των γιορτών και των εκδηλώσεων που πάντα συνοδεύονται και με τα ανάλογα φαγητά. Ανοίγεις άλλη και βρίσκεσαι σε γλαφυρές εξιστορήσεις του Αγώνα '55-59. Λες και είσαι μέρος των σκηνών που σου περιγράφονται. Σε μια άλλη παραδίπλα μπορείς να ανακαλύψεις το χωροτεχνικό σχέδιο του χωριού αλλά και των περιχώρων. Δεν ξέρω, ίσως και να συμμετείχε στο προσχέδιο για τη ρυμοτομία της περιοχής. Δεν εξηγείται αλλιώς πώς, ακόμα και σήμερα 44 χρόνια μακριά, μπορεί να θυμηθεί τις γειτονιές με κάθε λεπτομέρεια, ποιοι κατοικούσαν πού, ποια κτίρια άλλαξαν και τι έγιναν.

Στην επόμενη (η αγαπημένη μου) μπορείς να γνωρίσεις μια ιδιαίτερη, δική της θα έλεγα γλώσσα. Το λεξιλόγιο της μάνας μου είναι ξεχωριστό. Ένα κράμα του κυπριακού ιδιώματος, της αρχαίας ελληνικής διανθισμένο με ξενόφερτες επιρροές από τους τόσους κατακτητές του νησιού. Λέξεις ή φράσεις τούρκικες, αγγλικές, φράγκικες και βενετσιάνικες, αυτούσιες ή παραλλαγμένες, αβίαστα δεμένες με τη μεσαρίτικη ντοπιολαλιά.

Υπάρχει και μια αίθουσα (σ' αυτήν θα μπούμε σήμερα) γεμάτη με πολιτισμό και κουλτούρα του χωριού. Η αίθουσα των τραγουδιών και των παραμυθιών. Όχι των κλασικών παραμυθιών με λύκους, Κοκκινοσκουφίτσες και Χιονάτες. Όχι. Τα παραμύθια της μάνας μου είναι ιδιαίτερα. Κάποια, μάλιστα, είναι δικής της έμπνευσης.

«Όχι ρε γιαγιά. Εχτές δεν τέλειωνε έτσι τούτον το παραμύθι», της έλεγαν συχνά τα εγγόνια της.

Κάποια άλλα ανήκουν στην ξεχασμένη πια παράδοση της Κύπρου μας. Με τον Αϊ Γιώρκη τζαι τον δράκο και τόσα άλλα γνωστά ελληνικά παραμύθια σε κυπριακές παραλλαγές. Αυτά, όμως, που πάντα με ενθουσίαζαν και ακόμα με ενθουσιάζουν είναι τρία τέσσερα νιοχωρίτικα παραμύθια. Έτσι τα βάφτισα και υπάρχει λόγος. Λόγω και του επαγγέλματός μου, δούλεψα σε διάφορες περιοχές της Κύπρου και γνώρισα ανθρώπους, χωρίς υπερβολή, από όλο το νησί. Μιλώντας, λοιπόν, μαζί τους και κάνοντας μια μικρή, άτυπη, προφορική έρευνα κατέληξα στο συμπέρα-

Είμαι σίγουρη ότι οι μεγαλύτεροι θα έχετε μια οικειότητα με τον Τρίμματο, τον Ρουβιττάν και τον Δρούμπο, ή τη φτωσιήν τζαι την αρκόντισσαν. Εγώ προσωπικά τα θεωρώ σπάνια και αξιοπρόσεχτα.

σμα ότι αυτά τα παραμύθια δεν είναι γνωστά σε άλλες περιοχές του νησιού μας. Έχω ψάξει και σε συλλογές κυπριακών παραμυθιών αλλά ούτε κι εκεί τα συνάντησα. Είμαι σίγουρη ότι οι μεγαλύτεροι θα έχετε μια οικειότητα με τον Τρίμματο, τον Ρουβιττάν και τον Δρούμπο, ή τη φτωσιήν τζαι την αρκόντισσαν. Εγώ προσωπικά τα θεωρώ σπάνια και αξιοπρόσεχτα.

Αναφέρει, κάπου, η μάνα-μουσείο πως όταν ήταν μικρή θυμάται να κάθονται παρέες, παρέες στις γειτονιές τα βράδια του καλοκαιριού και κάποιος παππούς ή κάποια γιαγιά να διηγείται στους νεότερους αυτά τα παραμύθια (και φυσικά κάνει και την ανάλογη αναφορά στο χωροτεχνικό σχέδιο άσχετα αν εμείς δεν έχουμε ιδέα). Εγώ, λοιπόν, που δεν είχα την ευτυχία να μεγαλώσω στο χωριό θυμάμαι άλλα: να καθόμαστε σε ένα χειροποίητο πάπλωμα, φτιαγμένο από κάποιους συγχωριανούς, και να ακούμε τη μάνα μου να μας αφηγείται τα παράξενα παραμύθια. Συνήθεις ύποπτοι εγώ με τα αδέλφια μου, τα παιδιά της θείας μου (τα πρώτα χρόνια της προσφυγιάς μένα με όλοι στο ίδιο σπίτι) και τα κορίτσια του θείου Αντρέα. Κατά διαστήματα και ανάλογα με τις επισκέψεις άλλαζε φυσικά και το ακροατήριο. Αυτή ήταν η πρώτη ομάδα. Ακολουθεί η δεύτερη με τα παιδιά όλων εμάς να ακούνε την ίδια, γιαγιά πια, να τους αφηγείται τα ίδια ιδιόρρυθμα παραμύθια.

Παραμύθια που μας γεννούσαν του κόσμου τις απορίες, με ήρωες τρομακτικούς, με κύρια χαρακτηριστικά την έλλειψη εμπιστοσύνης, την κακία των αρχόντων, την εκδίκηση. Κάποιες σκηνές τόσο τρομακτικές με τον φόβο και την αγωνία να κτυπά κόκκινο. Σε κάποια να υποφώσκουν υπονοούμενα, σε κάποια άλλα να υπάρχουν ξεκάθαρες αναφορές με

λέξεις ή φράσεις. Παραμύθια που έχουν έντονο το στοιχείο της δημοτικής ποίησης με επαναλήψεις, υπερβολές, προσωποποιήσεις ζώων και φυτών, και θεματολογία ποικίλη. Παραμύθια που, μεγαλώνοντας και ασχολούμενη με τον μαγικό κόσμο του αρχαίου δράματος, κατάλαβα πως στη δομή και την πλοκή τους δεν ήταν τίποτα περισσότερο και τίποτα λιγότερο από τραγωδίες. Ακριβώς: «έστιν ουν τραγωδία μίμησις πράξεως σπουδαίας και τελείας […] την των τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν». Γιατί στα νιοχωρίτικα παραμύθια στο τέλος πάντα επέρχεται η κάθαρση: οι κακοί πληρώνουν, τιμωρούνται και ο ακροατής νιώθει δικαιωμένος.

Το ξέρω πως στις μέρες μας οι παιδοψυχολόγοι εισηγούνται τα παραμύθια να μην περιλαμβάνουν σκηνές βίας ή έντονο λεκτικό. Για μένα, όμως, αυτά τα παραμύθια είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με το χωριό που δεν γνώρισα και με τον κόσμο που δεν έζησα. Και τα καταγράφω ως σπάνια άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

Και ως παιδαγωγός θα σας παρακαλέσω να προσφέρετε στα παιδιά και στα εγγόνια σας αυτές τις μοναδικές εμπειρίες. Καθίστε μαζί τους σε ένα καναπέ, σε ένα ντιβάνι, στο πάτωμα και πείτε παραμύθια. Γνωστά και άγνωστα. Δημιουργήστε δικές σας ιστορίες. Αφήστε τα παιδιά να πλάσουν στο μυαλό και στη φαντασία τους ένα δικό τους πλαίσιο για

κάθε ιστορία, τις δικές τους εικόνες, τα χρώματα, τα δέντρα, τα λουλούδια. Είναι φοβερό, αλλά όταν ακούμε ή όταν διαβάζουμε μια ιστορία ο καθένας τη βιώνει διαφορετικά. Αντίθετα με την τηλεόραση και τα ηλεκτρονικά που μας προσφέρουν έτοιμες, δεδομένες εικόνες και πλαίσια, που σκοτώνουν την φαντασία και τη δημιουργικότητα. Γίνετε κι εσείς παραμυθάδες. Αξίζει. Κλείνοντας δεν θα μπορούσα να μην παρουσιάσω έστω και ένα από τα νιοχωρίτικα για να το θυμίσω σε όσους το γνωρίζετε και να το «συστήσω» στους υπόλοιπους.

Ο ΔΡΟΥΜΠΟΣ

(όπως μας τον αφηγείται η μάνα μου)

Μια βολάν τζαι έναν τζαιρόν είσιεν μιαν κοτζιάκαρην που επήεν στο δάσος να συνάξει ξύλα. Ήβρεν έναν ωραίον δρουμπίν τζαι έπιασέν το. Στο στραφίν είδεν κάποιους που εμάχουνταν να άψουν έναν φούρνον. Λαλεί τους:

«Να αφήκω δαμέ τον δρούμπον μου, να πάω λλίον τζαι να στραφώ;».

«Καλό, άφησ' τον».

«Ναι, αμμά όι να λειφτείτε τα ξύλα τζαι να μου κρούσετε τον δρούμπον μου!».

«Ποττέ! Λάμνε τζαι μεν έσιεις έννοιαν».

Αφήνει, το λοιπόν, η κοτζιάκαρη τον δρούμπον της. Ώσπου να στραφεί, τα πλάσματα ελειφτήκαν τα ξύλα τζαι εσύραν τον δρούμπον της μες στον φούρνον τζαι εκρούσαν τον. Αννταν τζαι εστράφην η κοτζιάκαρη τζαι είπαν της το εθυμώθην πολλά.

«Για τον φούρνον, για τον δρούμπον, για τον φούρνον, για τον δρούμπον», λαλεί. Αρπάσσει τον φούρνον τζαι έφυεν.

Όπως επαρπάταν έφτασεν σ' έναν σπίτιν. Είχαν τζαι μια αίγιαν. Λαλεί τους:

«Να αφήκω δαμέ τον φούρνον μου, να πάω λλίον τζαι να στραφώ;».

«Καλό, άφησ' τον».

Αννταν τζαι εστράφην η κοτζιάκαρη εθυμώθην πολλά. «Για τον φούρνον, για τον δρούμπον, για τον φούρνον, για τον δρούμπον», λαλεί. Αρπάσσει τον φούρνον τζαι έφυεν.

«Ναι, αμμά όι να ξαπολυθεί η αίγια σας τζαι να βκει πάνω του τζαι να μου τον χαλάσει!».

«Ποττέ! Λάμνε τζαι μεν έσιεις έννοιαν».

Αφήνει, η κοτζιάκαρη τον φούρνον της, μα ώστι να πάει τζαι να στραφεί εξαπολύθην η αίγια, έφκηκεν πάνω του τζαι εχάλασεν τον. Αννταν τζαι εστράφην η κοτζιάκαρη τζαι είπαν της το εθυμώθην πολλά.

«Για τον φούρνον, για την αίγιαν, για τον φούρνον, για την αίγιαν», λαλεί. Αρπάσσει την αίγιαν τζαι έφυεν.

Ε, επήεν νάκκον τόπον τζαι είδεν κάμποσον κόσμον συνάμενον. Είχασιν γάμον. Λαλεί τους:

«Να αφήκω δαμέ την αίγιαν μου, να πάω λλίον τζαι να στραφώ;».

«Καλό, άφησ' την».

«Ναι, αμμά όι να λειφτείτε το κρέας τωρά που έσιετε τζαι γάμον τζαι να σφάξετε την αίγιαν μου!».

«Ποττέ! Λάμνε τζαι μεν έσιεις έννοιαν».

Ώσπου να πάει τζαι να στραφεί η κοτζιάκαρη, τα πλάσματα ελειφτήκασιν το κρέας. Ήντα που να κάμουν, ήντα που να κάμουν; Εσφάξαν την αίγιαν της τζαι εμαειρέψαν την.

Αννταν τζαι εστράφην η κοτζιάκαρη τζαι είπαν της το εθυμώθην πολλά.

«Για την νύφφην, για την αίγιαν, για την νύφφην, για την αίγιαν», λαλεί. Αρπάσσει την νύφφην τζαι έφυεν. Έβαλέν την σε μιαν σακκούλαν που τούτην που βάλλουν τες πατάτες. Εφορτώθην την πας στους ώμους της τζαι επήαινεν. Σαν επήαινεν ήβρεν έναν σπίτιν. Λαλεί τους νοικοτζυραίους:

«Να αφήκω δαμέ την σακκούλαν μου, να πάω λλίον τζαι να στραφώ;».

«Καλό, άφησ' την».

«Ναι, αμμά όι να την ανοίξετε!».

«Ποττέ! Λάμνε τζαι μεν έσιεις έννοιαν».

Άφηκεν την σακκούλαν σε μια γωνίαν της αυλής τζαι εξεκίνησεν. Όσσον τζαι έφυεν η κοτζιάκαρη, άρκεψεν η νύφφη να φωνάζει:

«Βοήθειαν, βοήθειαν!».

Ακούσαν την τα πλάσματα τζαι εβουρήσαν να δουν ήντα που εγίνηκεν, ποιος εφώναζεν. Επήαν κοντά τζαι εκαταλάβασιν πως μες στην σακκούλαν είσιεν πλάσμαν. Ανοίξαν την μάνι-μάνι τζαι έφκηκεν η κοπέλλα που μέσα. Επήαν τζαι εσυνάξαν κάμποσα φίθκια, κουφάες τζαι ποντικούς. Εβάλαν τα μες στην σακκούλαν τζαι εξαναδίσαν την.

Ύστερα που λλίον, ήρτεν τζαι η κοτζιάκαρη. Είδεν την σακκούλαν της στην γωνιάν που την άφηκεν. Εφορτώθην την τζαι έπιαν τη στράταν. Σαν επήαινεν λαλεί:

«Να φιλήσω νάκκον νύφφην, να φιλήσω νάκκον νύφφην…».

Αννοίει την σακκούλαν τζαι εμουντάραν την τα ερπετά τζαι εφάαν την.

Η νύφφη επήεν πίσω στους δικούς της. Εκάμαν έναν γάμον! Ετρώαν τζαι πίνναν τρεις ημέρες τζαι τρεις νύχτες, τζαι μας μήτ' έναν κοκκαλούιν μήτ' έναν παστίτσιν εν μας εδώκασιν!

Η κ. Ρεβέκκα Νικολαΐδου Πιερή είναι κόρη της Μαρίτσας Χρίστου Κούννου και του Ντίνου Νικολαΐδη, εγγονή Χρίστου Κούννου.

Το σκίτσο είναι της Χριστίνας Χρίστου, κόρης του Ιάκωβου Χρίστου Κούννου και της Ελένης Χ΄΄Γιάννη.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Βορράς

Ό,τι αγαπώ αθάνατο μες στην ψυχή μου μένει,
Βορρά μου κοντά και μακριά μου.

Βυθίζεσαι στου νου την καταχνιά μα πάλι ξαναβγαίνεις,
σαν άγια μορφή αγαπημένη.

Στις ακρογιαλιές σου στήνουν χορό οι γλάροι,
στα κύματά σου περπατούν αγίων μορφές σαν φάροι.

Στις πολεμίστρες ακρίτες με άγρυπνο το μάτι,
στις άδειες εκκλησιές ύμνοι από Χερουβίμ, λαμπρό Θεού σημάδι
έτσι σεργιανούν οι εποχές πα' στης Κερύνειας τις ακτές,
αφήνοντας σημάδι.

Βορρά μου, βορρά μου είναι άνοιξη
κι οι λεμονανθοί σου, άλλες ψυχές ευφραίνουνε
και λιώνει η δική μου.

Ένας Βαρωσιώτης που λάτρεψε το Νιόχωρκο

ΤΟΥ **ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΛΗ ΛΑΜΠΡΙΑ**

Αν θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό που γεννήθηκα και έζησα στην Αμμόχωστο μέχρι την στράτευσή μου, τον Ιούλιο του 1972, διπλά τυχερός νιώθω που ο πατέρας μου καταγόταν από το Νέο Χωρίο Κυθρέας, ένα πανέμορφο χωριό, πνιγμένο στο πράσινο, κτισμένο στην πεδιάδα της Μεσαορίας, μπροστά από την Κυθρέα, που βρισκόταν στους πρόποδες του Πενταδακτύλου, πίσω από το Τραχώνι, αριστερά το Έξω Μετόχι και απέναντι το Παλαίκυθρο.

Αυτό που έκανε ξεχωριστό το Νέο Χωρίο Κυθρέας ήταν η ύπαρξη του κεφαλόβρυσου στην Κυθρέα, πηγή αστείρευτου νερού, το οποίο διέσχιζε το χωριό, ποτίζοντας τα χωράφια και όλες τις καλλιέργειες, καταλήγοντας και στα άλλα χωριά της ευρύτερης περιοχής. Επίσης, με το νερό αυτό αρδεύονταν πολλές εκατοντάδες ελαιόδεντρα, που έδιναν το πολύτιμο ελαιόλαδο, αλλά και λεμονόδεντρα, συκιές, όπως και μποστάνια που έδιναν νόστιμα λαχανικά, καρπούζια και πεπόνια. Ήταν, όμως, το Νέο Χωρίο περισσότερο ξακουστό για τα κραμπιά και τα κουτσιά του.

Ο ελιόμυλος και ο αλευρόμυλος του χωριού ήταν ένδειξη προοδευτικότητας και οικονομικής ευρωστίας, καθώς χρησιμοποιούνταν και από τα γύρω χωριά. Το 1948 δημιουργήθηκε, ως μετοχική εταιρεία με σύνολο 500 μετοχές προς £5 η καθεμιά, η εταιρία «Ελαιουργία Νέου Χωρίου (Κυθραίας) και Περιχώρων, η Συνεργασία Λτδ». Τις μετοχές αγόρασαν κυρίως Νιοχωρίτες, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, πράγμα που αποδεικνύει τις αρμονικές σχέσεις που είχαν μεταξύ τους, καθώς και κάτοικοι των γειτονικών χωριών.

Σε αυτό το ειδυλλιακό περιβάλλον έζησα ευτυχισμένες παιδικές στιγμές. Περίμενα καρτερικά τις μεγάλες γιορτές και τα καλοκαίρια για να μπορέσω να περάσω έστω και λίγες μέρες στο χωριό που λάτρεψα. Μαζί με τα ξαδέλφια μου μαζεύαμε καβούρια από τα αυλάκια και τις χαραές, γυρίζαμε με τα γαϊδούρια για να μαζέψουμε από τα περιβόλια σύκα και άλλα φρούτα, διασχίζαμε τον μεσαρίτικο κάμπο και στην επιστροφή καταλήγαμε στην αυλή της εκκλησίας του αγίου Χαραλάμπους για παιχνίδι.

Με διακατείχε αγαλλίαση, χαρά και ευτυχία που ζούσα κοντά στη φύση, δίχως τους περιορισμούς της πόλης. Αναπολώ με νοσταλγία τις όμορφες αυτές στιγμές, που με σημάδεψαν, προσδοκώντας στην απελευθέρωση και επανένωση της Κύπρου, όπου όλοι οι κάτοικοί της θα μπορούν να ζουν και να δημιουργούν ειρηνικά.

Υ.Γ. Αφιέρωμα στη μνήμη του λατρευτού μου πατέρα Μελή Λαμπρία, που τόσο πολύ αγάπησε το χωριό του, πάντα ευγνώμων που αυτή την αγάπη μετέδωσε και σε μένα.

Μαζεύαμε καβούρια από τα αυλάκια και τις χαραές, γυρίζαμε με τα γαϊδούρια για να μαζέψουμε από τα περιβόλια σύκα και άλλα φρούτα, **διασχίζαμε τον μεσαρίτικο κάμπο** και στην επιστροφή καταλήγαμε στην αυλή της εκκλησίας για παιχνίδι.

Φωτογραφήματα

Η ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ «ΑΥΓΕΡΙΝΟΥ» ΤΟ 1967
Λίγο πριν από τη συνάντηση με τον ΘΟΪ Παλαικύθρου. Διακρίνονται από αριστερά όρθιοι: Κωνσταντίνος Σγουραλής, αρχηγός, Αντρέας Χήνας, Χαράλαμπος Αποστολίδης, Σωτήρης Βασιλείου, Κώστας Αθανασιάδης, Χαράλαμπος Κούννος και μ. Μόδεστος Ζερβός. Καθήμενοι: Αντρέας Αποστολίδης, Αντώνης Αντωνιάδης, Σάββας Παρτασίδης, Σταύρος Λαμπρίας και Αντρέας Κούννος.

Σημ. Ο Κωνσταντίνος Σγουραλής ήταν αξιωματικός του ελληνικού στρατού που υπηρετούσε στο χωριό μας, όπου έδρευε στρατιωτική μονάδα που υπαγόταν στη μεραρχία που έστειλε στην Κύπρο η τότε κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου. Νυμφεύθηκε τη συγχωριανή μας Χαρούλα Βρακά.

Η ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ «ΑΠΟΛΛΩΝ» ΤΟ 1962
Πάνω αριστερά: Μιχάλης Κασιής, Νίκος Γιατρού, Σωτήρης Αντωνίου, Αντρέας Ν. Μίχαλος, Κυριάκος Αντωνίου (αδελφός του Δαμιανού), Κυριάκος Μάγγας, Πέτρος Τσαγκάρης, Κώστας Λαμπρίας, (κ. Κώστας προπονητής).
Κάτω αριστερά: Παναγιώτης Νικολάου, Χαμπής Κασιής, Σωτήρης Πύρου, Κυριάκος Τσαγκάρης.

Φωτογραφήματα

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1974
Ξενοδοχείο «Φιλοξενία», ο χώρος όπου επέστρεφαν οι αιχμάλωτοι από τις κατεχόμενες περιοχές. Έκαναν μπάνιο, έτρωγαν ένα πιάτο φαγητό και τους έδιναν και 2 λίρες. Αιχμάλωτοι, εγκλωβισμένοι, αγνοούμενοι, πρόσφυγες, λέξεις που μπήκαν για τα καλά στο λεξιλόγιό μας. Οι σκηνές από τα λεωφορεία με τους αιχμαλώτους να κρέμονται κυριολεκτικά από τα παράθυρα, να κινούν τα χέρια και να χαιρετούν τους συγγενείς δεν λένε να σβήσουν ή να ξεθωριάσουν από τη μνήμη μας. Η αγωνία, η ένταση και η έγνοια να μάθει ο καθένας για τον δικό του άνθρωπο ζωγραφισμένη στο πρόσωπο όσων μαζεύονταν για πολλές μέρες στο «Φιλοξενία». «Είδες τον Γιάννη, τον Κώστα, τη γιαγιά Μαρία», ρωτούν τους απελευθερωθέντες αυτοί που προσμένουν τους δικούς τους. Η απάντηση άλλοτε θετική, πολλές φορές, όμως, αρνητική και ασαφής. Από τη μία η χαρά και η ανακούφιση από το ξανασμίξιμο οικογενειών. Από την άλλη κλάμα, στεναχώρια και κατήφεια, αλλά και ελπίδα ότι την επόμενη μέρα μπορεί να είναι και ο δικός τους άνθρωπος ανάμεσα στους απελευθερωθέντες αιχμαλώτους.
Στη φωτογραφία η Δέσποινα Τάττη (αριστερά), «λουμένη του κλαμάτου», «υποδέχεται» τη Μαρίτσα Τσιάρτα, σύζυγο του Χρίστου Τσιάρτα, κόρη του Κυριάκου Μούζουρου και της Αννικκούς Κκάιλου. Η Μαρίτσα Τσιάρτα ήταν ξαδέλφη του άντρα της Δέσποινας Τάττη, Αντρέα Τάττη (γιου του Κουτσόγιαννου και της Παρασιευκούς).

19 ΙΟΥΛΙΟΥ 1970
Ο γάμος της συγχωριανής μας Χρυστάλλας Σκλάβου με τον μ. Γιώργο Χατζηγεωργίου, από τη Γιαλούσα. Στην κορδέλα οι κουμπάροι έγραφαν το όνομά τους.

Το ζευγάρι κατευθύνεται πεζή προς την εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους. Διακρίνονται ο Παπαδιομήδης, ο Παπαχρίστος της Αγίας Μαρίνας Κυθρέας, στο βάθος αριστερά ο Χριστοφής Βακανάς και μπροστά αριστερά ο ψάλτης Γιαννακός Νικόλα Αντωνιάδης.

Γνωρίζετε ότι...

1821 **Τον Ιούλιο του 1821 η οθωμανική διοίκηση προχώρησε σε εκτελέσεις του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, μητροπολιτών, ιερέων και προκρίτων. Μεταξύ αυτών συνελήφθη για εκτέλεση και συγχωριανός μας ιερέας Παπαγιωρκής, ο οποίος τελικά διασώθηκε ύστερα από παρέμβαση του αγά του Παλαικύθρου Χατζηταχίρ αγά, ο οποίος ήταν ομογάλακτός του. Η μητέρα του Παπαγιωρκή ήταν τροφός του Χατζηταχίρ αγά.**

1881 Κατά την **πρώτη απογραφή** του πληθυσμού από τη βρετανική διοίκηση, ο πληθυσμός του Νέου Χωρίου – Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων – ήταν 578 άτομα, 278 άντρες και 300 γυναίκες. Είχε 127 κατοικημένα σπίτια, 4 ακατοίκητα και δύο υπό ανέγερση.

1897 Στον **ελληνοτουρκικό πόλεμο** του 1897 πήρε μέρος και ο συγχωριανός μας Γεώργιος Έλληνας ή Χατζηγιώρκης, παππούς του Χαράλαμπου Τσαγκάρη (Κουττουπή). Κατά τις εθνικές επετείους φορούσε τη φουστανέλα του, ζωνόταν το σπαθί του και παρέλαυνε στους δρόμους του χωριού.

1897 Στις 9 Μαΐου 1897 ο συγχωριανός μας Κυριάκος Μούζουρος σκότωσε τον Τουρκοκύπριο **αρχικλέφτη** της περιοχής Χασάν Όμπασιη Καραπέτ. Μαζί με τον Μούζουρο ήταν και οι Γεώργιος Ματσουκάρης, ο Γιάννος του Στεφανή και ο Μίχαλος του Κύρκα.

1912 Στους **βαλκανικούς πολέμους** του 1912-13 πολέμησε ο συγχωριανός μας Κώστας Γεωργιάδης, ο οποίος αργότερα χειροτονήθηκε ιερέας στον Άγιο Ανδρόνικο Κυθρέας και ήταν γνωστός ως παπαδιάκος. Ήταν από τους πρώτους που μπήκαν στα Ιωάννινα.

1914 Στον **Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο** πολέμησε ο συγχωριανός μας Χαράλαμπος Γεωργιάδης, ως τραυματιοφορέας, παππούς του υπουργού Οικονομικών Χάρη Γεωργιάδη, επονομαζόμενος Χάμπος του Κορώνα, ο οποίος ήταν ξάδελφος του Παπαδιάκου. Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο πολέμησε και ο Μιχάλης Ιωνάς, επονομαζόμενος Γιουρούκκης, πατέρας της Ελένης, συζύγου του Λοΐζου, οδηγού λεωφορείου.

1931 Στην εξέγερση του Οκτωβρίου 1931 που έμεινε γνωστή ως **«Οκτωβριανά»** πήραν μέρος οι συγχωριανοί μας: ο τελειόφοιτος του Παγκυπρίου Γυμνασίου και μετέπειτα δάσκαλος Αντρέας Τσιάρρης, ο Χρίστος Κωνσταντινίδης, επονομαζόμενος Αέρας και ο Νικόλας Ληπέρτου, ο επονομαζόμενος Γαλατάρης ή Μπολσεβίκος, ο οποίος το 1916 νυμφεύτηκε την κόρη της Κανούς, την Αγγελική. Οι Χρίστος Κωνσταντινίδης και Νικόλας Ληπέρτου συνελήφθησαν από τους Βρετανούς.

1941 **Στις 20 Νοεμβρίου 1941 επισκέφθηκε το χωριό μας ο εκτελών χρέη κυβερνήτη Sir John Valentine W. Shaw. Κατά την επίσκεψή του οι κοινοτάρχες Τζωρτζής Τζωρτζή και Hassan Tahsi Ali επέδωσαν στον υψηλό επισκέπτη υπόμνημα με τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η κοινότητα. Κατά την επίσκεψη παρασημοφορήθηκε ο Τ/κ κοινοτάρχης Hassan Tahsi Ali, άγνωστο για ποιον λόγο.**

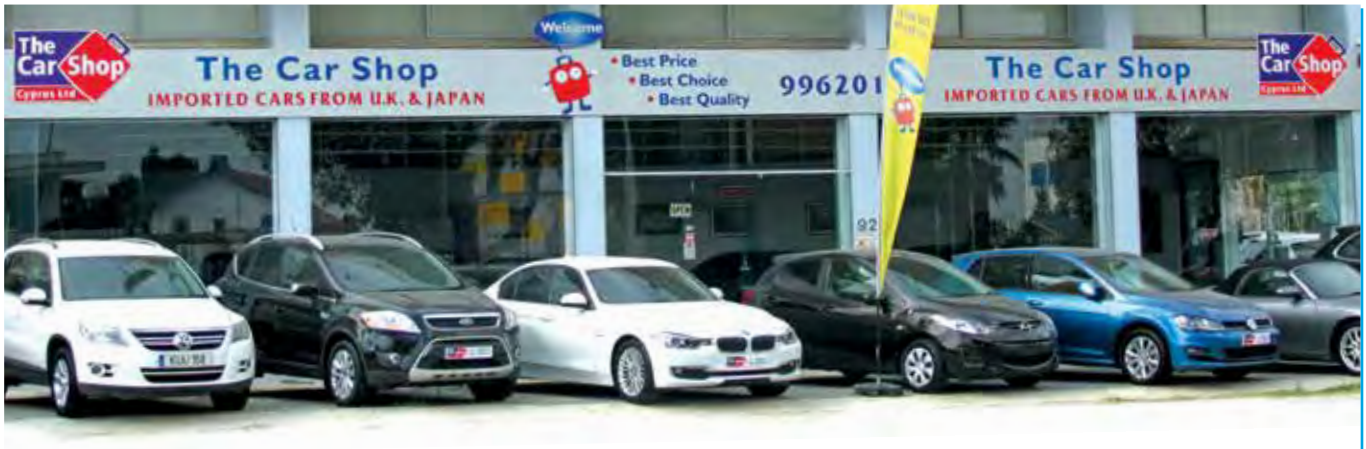

The Car Shop Cyprus

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ ΑΠΟ ΙΑΠΩΝΙΑ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΑ ΣΤΙΣ ΠΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ.

ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΘΕ ΤΥΠΟΥ, ΠΛΗΡΩΣ ΕΛΕΓΜΕΝΩΝ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΑ.

WE IMPORT CARS OF ALL TYPES FROM JAPAN AND UK AT THE BEST PRICE.

RESALE OF USED CARS OF ALL TYPES, FULLY MECHANICALLY TESTED.

Στην έκθεση μεταχειρισμένων αυτοκινήτων **The Car Shop Cyprus** στη Λευκωσία ο πελάτης μπορεί να βρει τον τύπο αυτοκινήτου που επιθυμεί και που θα ικανοποιεί κάθε ανάγκη του, πάντοτε στις καλύτερες τιμές. Όλα τα αυτοκίνητά μας είναι μηχανολογικά και ηλεκτρολογικά/ηλεκτρονικά ελεγμένα και πληρούν τους κανόνες ασφαλούς κυκλοφορίας.

At **The Car Shop Cyprus** car show in Nicosia, our customers can find the type of car they need, always at the best price. All of our cars are mechanically and electrically / electronically tested.

THE CAR SHOP CYPRUS I.M. LTD

Λεωφόρος Λεμεσού 92 (απέναντι από ΓΕΕΦ), 2014 Λευκωσία, Κύπρος

92 Lemesos Avenue (across GEEF Head Quarters, 2014, Nicosia, Cyprus

Tel.: +357-22666555

Mob.: +357-99620161

Fax: +357-22356060

Mail: thecarshop@cytanet.com.cy

Διεύθυνση/Direction: Μίτας Γιάννος / Mitas Giannos (ΝΙΟΧΩΡΙΤΗΣ)